Azg
Ազգ
28 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 2007 ՇՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 37 (3689)

Թուրքական դեսանտ Վաշինգտոնում՝ ընդդեմ ցեղասպանության ճանաչման

ԱՆԿԱՐԱ, 27 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ԱՄՆ Կոնգրեսում Հայոց ցեղասպանության ճանաչման վերաբերյալ բանաձեւի ընդունմանը հակազդելու նպատակով, փետրվարի 25-ին Վաշինգտոն է մեկնել Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովի երեք պատվիրակություններից առաջինը, որում ընդգրկված են իշխող Արդարություն եւ զարգացում կուսակցությունից չորս, իսկ ընդդիմադիր Հանրապետաժողովրդական կուսակցությունից՝ երկու պատգամավորներ:

ԱՄՆ օրենսդիրների եւ պաշտոնյաների հետ թուրք պատգամավորների հանդիպումները կշարունակվեն մինչեւ մարտի 4-ը:

Ինչպես հաղորդում է թուրքական «Զիհան» լրատվական գործակալությունը, երկրորդ պատվիրակությունը Վաշինգտոն կմեկնի եւ լոբբիստական աշխատանքներ կկատարի մարտի 11-18-ը ընկած ժամանակահատվածում: Երրորդ պատվիրակությունն էլ ԱՄՆ կժամանի մարտի վերջին:

ԸՆԴԴԵՄ ԹՈՒՐՔ-ԱԴՐԲԵՋԱՆԱԿԱՆ ՔԱՐՈԶՉՈՒԹՅԱՆ

Քարոզչական աշխատանքը պետք է համակարգված լինի

ԳԻՄ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ
Ստեփանակերտ

Իբրեւ ցեղասպանություն տարած ժողովրդի զավակներ՝ խորհուրդ կտայինք Ադրբեջանի խորհրդարանին, որպեսզի ցեղասպանության բարդույթով չծանրաբեռնեն իրենց ժողովրդին, դա ծանր ժառանգություն է: Իսկ եթե պետական մակարդակով փորձ է արվում կրկին հայաստյացություն սերմանել, ապա դա ավելի վատ կանդրադառնա հենց ադրբեջանական ժողովրդի համար: Այս միտքն է արտահայտել ԼՂՀ Ազգային ժողովի արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի նախագահ **Վահրամ Աթանեսյանը** խորհրդարանական խումբ-խմբակցությունների հետ համատեղ ասուլիսի ժամանակ: «Այսօր հակամարտության գոտում առկա իրողությունները ադրբեջանական ագրեսիայի արդյունք են: Դա նաեւ պատասխանն է Ադրբեջանի որդեգրած այն մոտեցման, թե հողը արյամբ են նվաճում», ավելացրել է նա:

Ազգային Ժողովում ընդգրկված քաղաքական ուժերը միակարծիք են ԼՂՀ-ի համար կարեւոր նշանակություն ունեցող բոլոր հարցերում, որի մի արտահայտությունը անցյալ տարվա գարնանը դարաբաղյան կարգավորման թեմատիկայով կազմակերպված խորհրդարանական լսումների արդյունքում համատեղ ընդունված փաստաթուղթն էր: Այս անգամ ԱԺ քաղաքական ուժերի միակամությունն արտահայտվել է սումգայիթյան ոճրագործությունը դատապարտող հայտարարությամբ: Հայտարարության մեջ գնահատական է տրված նաեւ խոջալուի՝ 15-ամյա վաղեմություն ունեցող դեպքերին, որոնց առնչությամբ ադրբեջանական քարոզչամեքենան շարունակում է իրականությանը հակասող տեղեկություններ տարածել՝ աղավաղելով միջազգային հանրությանը:

Տես էջ 3

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

Ղազախստանը միանում է Բաքու-Թբիլիսի-Կարս նախագծին

Ղազախստանը կբանակցի Բաքու-Թբիլիսի-Կարս երկաթգծի շինարարության նախագծին միանալու համար: Ադրբեջանական լրատվամիջոցների վկայությամբ նման հայտարարություն է արել Ղազախստանի արտգործնախարար Մարաս Տաժինն Ադրբեջանի արտգործնախարար Էլմար Մամեդյարովի հետ հանդիպումից հետո: Ղազախստանի ԱԳ նախարարի խոսքերով, երկիրը ներկայումս ուսումնասիրում է նախագծի տեխնիկական կողմը: Նշենք, որ Ադրբեջանը նախապես հայտարարում էր, որ հետաքրքրված է 420 մլն դոլար արժողության երկաթգծի շինարարությանը ներգրավել նաեւ Ղազախստանին:

ԱՄՆ պետդեպարտամենտը դատապարտում է Խոջալուի դեպքերը

Միացյալ Նահանգները ափսոսանք է հայտնում Խոջալուում 15 տարի առաջ տեղի ունեցած ողբերգության առնչությամբ եւ դատապարտում է խաղաղ քաղաքացիների վրա նման հարձակումը: «Ազատ.տրես» գործակալության վկայությամբ, նման հայտարարություն է արել ԱՄՆ պետքարտուղարության ներկայացուցիչ Շոն Մակկորմակը: ԱՄՆ անունից Մակկորմակը ցավակցություն է հայտնել Խոջալուի զոհերի հարազատներին, նշելով, որ պետք է արագ հասնել ղարաբաղյան հակամարտության խաղաղ կարգավորմանը՝ մարդկային նման կորուստներից խուսափելու համար:

Ա. Հ.

Ինքնահրկիզում Հանրապետության հրապարակում

Փետրվարի 27-ին, մոտ ժամը 11-ին Հանրապետության հրապարակում, ժամացույցի դիմաց, Արմավիրի մարզի Դալարիկ գյուղի բնակիչ, 1962 թ. ծնվ. Ջիվան Հակոբյանը իր վրա բենզին է լցրել ու այրել: Ականատեսները պատմում էին, որ փորձել են նրան օգնել ու մի քանի մետր հեռավորության վրա գտնվող հողատարածքում նրան գետնին շուռ տվել մինչեւ շտապօգնության բժիշկները տեղ կհասնեին: Հակոբյանը ստացած խոր՝ 80 տոկոսանոց, կյանքի հետ անհամատեղելի այրվածքներով տեղափոխվել է Երեւանի «Արմենիա» բժշկական կենտրոնի այրվածքաբանության բաժանմունքի վերակենդանացման բաժին, որտեղ մահացել է: «**Ազգը**» հիվանդանոցի վերակենդանացման բաժնի հերթապահ բժիշկ Հովհաննես Ասլանյանից տեղեկացավ, որ հիվանդը գտնվում էր ծայրահեղ ծանր վիճակում, ընչում էր բարհետսական ընչառական սարքով, քանի որ հայտնաբերվել էր վերին ընչուղիների այրվածք:

Դալարիկի գյուղապետ Պարգեւ Սաղաթելյանից տեղեկացանք. «Ջիվան Հակոբյանն ունի կին, չորս երեխա, որոնցից 2 դուստրերը ամուսնացած են, մեկ տղան եւ մեկ աղջիկը՝ ոչ: Ունեն սեփական տուն, հողամաս, ԳԱԶ-21 սեփական ավտոմեքենա եւ ապրում են լավ պայմաններում: Ջիվանը 6-7 տարի աշխատել է Ռուսաստանում եւ միայն 4 ամիս է, ինչ վերադարձել է տուն: Ապրում էին շատ համերաշխ »:

Ավելի ուշ արդեն տեղեկություններ տարածվեցին, որ Ջիվան Հակոբյանը անցած օրերին նամակներ է հղել ՀՀ նախագահին, Ազգային ժողովին, կառավարությանը: Նա բողոքել է, որ չի կարողանում ստանալ 18 տարի առաջ ներդրած իրենց ընտանիքի 52 հազար ռուբլի կազմող ավանդները կամ դրանց համարժեք անտոկոս վարկ:

Մ. ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ

Քրեական գործեր Ջավախքի գործարարների դեմ

Վրաստանի Սամցխե Ջավախքի ֆինանսական ոստիկանությունը 2006 թ. դեկտեմբերի վերջին քրեական գործ է հարուցել «ՄՕՍ-99» ընկերության տնօրեն Դաֆայել Դարբինյանի նկատմամբ: Ինչպես հաղորդում է «Ջավախք-ինֆո», սեփական աղբյուրների համաձայն, Դարբինյանին ներկայացնում են հարկային պահանջ, տուգանքներ, որոնք վերջինս պատրաստվում է բողոքարկել: «ՄՕՍ-99» ընկերությանը պատկանող 150 կվտ ՀԷԿ-ը Թափառման գետի վրա կառուցվել է 1999 թ. Ջավախքում տիրող էներգետիկ ճգնաժամի տարիներին: «Ջավախք-ինֆոյի» վկայությամբ, Վրաստանի ֆինանսական ոստիկանությունը թղթածրար է պատրաստել մեկ այլ ջավախահայ գործարարի նկատմամբ: Նշենք, որ նույն աղբյուրների փաստմամբ, Վրաստանի ֆինանսական ոստիկանությունը քրեական գործ է հարուցել նաեւ Հայաստանից Ջավախք «Ավշար» օղու, «Կոտայք» գարեջրի ներմուծող Սամվել Մանուկյանի նկատմամբ: Դեռեւս հունվարի 30-ին Ախալքալաքում ձերբակալվել էին «Ջերմուկ» եւ «Կիլիկիա» ներկրողներ Մերուժան Կալոյանը եւ Արմեն Ուզունյանը:

Ի դեպ, Վրաստանի ներքին գործերի նախարար Վանո Մերաբիշվիլու հրամանագրով զբաղեցված պաշտոնից ազատվել է Նինոծմինդայի շրջանային ոստիկանապետ Սամվել Իգիթյանը: Նրա փոխարեն նշանակվել է Արսեն Կարապետյանը: Կարապետյանը մինչ այդ աշխատում էր Ազգային անվտանգությանը կից հակակոռուպցիոն վարչության Սամցխե Ջավախքի տարածաշրջանային բաժանմունքում:

ՎՈՒԱՄ նախաձեռնությունն օրակարգային՝ ՄԱԿ-ի Գլխավոր ասամբլեայում

ՄԱԿ-ի գլխավոր ասամբլեայի սպասվող գարնանային նստաշրջանում դեռեւս օրակարգային է մնում ՎՈՒԱՄ (Վրաստան, Ուկրաինա, Ադրբեջան, Մոլդովա) նախաձեռնությունը կազմակերպության երկրներում «սառեցված հակամարտությունների» հարցի դիտարկումը: Հիշեցնենք, որ նախաձեռնությունը վերաբերում էր, այսպես կոչված, «սառեցված հակամարտություններին» ընդհանրական լուծում տալուն: Միեւնույն ժամանակ, երբ ՄԱԿ-ի Գլխավոր ասամբլեան պատրաստվում է քննարկել այդ հարցը, ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահներն իրենց վերջին հայտարարությունում կոչ արեցին հանդես չգալ նման նախաձեռնություններով, մասնավորապես նշելով ՄԱԿ-ում ձեռնարկված նախագիծը:

Ամենաշատը մեջբերվող «Ազգի» կայքէջում կարդացվել է ավելի քան 13 միլիոն հրապարակում

Ավելանում են թերթի ինտերնետային տարբերակի հայաստանցի ընթերցողները

Ա. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՅԱՆ

Մի քանի օր առաջ «**Ազգի**» ինտերնետային կայքէջի առնչությամբ եւս մեկ բացարձակ ցուցանիշ գրանցվեց: Մասնավորապես, կայքէջում 2001 թվականի հունվարից ի վեր արդեն կարդացվել է ավելի քան 13 մլն հոդված՝ շուրջ 2 մլն 400 հազար ընթերցողների այցելությամբ: Ամսական «**Ազգի**» կայքէջն այցելում են ավելի քան 55 հազար ընթերցողներ՝ ծանոթանալով մոտ 245 հազար հրապարակման: Օրական մեր կայքէջում այցելուները ծանոթանում են մոտ 10 հազար նյութի՝ 2100-2800 ընթերցողի պարագայում:

Հետաքրքրական է, որ անցյալ տարվա համեմատությամբ այս տարվա ամանորյա տոներից հետո օրական այցելությունների թիվն ավելացել է 300-400-ով, ինչն ամենայն հավանականությամբ կապված է նախընտրական իրավիճակի հետ: Ընդ որում, ավելացել է հայաստանցի ընթերցողների թիվը: Եթե անցյալ տարիներին «**Ազգի**» կայքէջում հրապարակվող նյութերին Հայաստանից ծանոթանում էին ընդհանուր ընթերցողների մոտ 15 տոկոսը, ապա այդ ցուցանիշն արդեն կազմում է 25 տոկոս: Կարելի է ենթադրել, որ կայքէջի օրական հյուրերի թվի 400-ով ավելացումը կապարվում է ի հաշիվ հայաստանցի ընթերցողների: Դրան զուգահեռ, կայքէջում ավելանում է նաեւ սփյուռքի այցելությունների թիվը, սակայն ավելի փոքր չափերով: Ավելի հավանական է, որ սփյուռքի մեր հայրենակիցներն այնքան էլ հետաքրքրված չեն սպասվող խորհրդարանական ընտրություններով: Ամեն դեպքում, կանխատեսումների համաձայն, ընտրությունների ընթացքում ակնկալվում է օրական 5 հազար ընթերցողների այցելություն:

Յուրօրինակ ցուցանիշներ են ստացվում նաեւ թերթի տարբեր լեզուներով ինտերնետային էջերի այցելությունների դիտարկման դեպքում: Նախ, հայերեն էջն ունի ավելի քան երկու անգամ շատ այցելու, քան ռուսերեն, անգլերեն եւ թուրքերեն էջերը միասին, այսինքն՝ ընթերցողների 70 տոկոսը «Ազգի» հրապարակումներին ծանոթանում է հայերենով:

Ինչ վերաբերում է կայքէջի ընթերցողների աշխարհագրությանը, ապա մեզ ընթերցում են աշխարհի գրեթե բոլոր երկրներում, որտեղ կա ինտերնետ եւ հայեր են պարում: «**Ազգը**» մնում է թերթերի ինտերնետ տարբերակների առաջատարը, եւ յուրօրինակ ցուցանիշ է, որ մեր հիմնական ընթերցողը մնում է սփյուռքը: Սա նաեւ հնարավորություն է տալիս եզրակացնելու, որ կայքէջը ընդհանուր առմամբ բավարարում է սփյուռքահայերի տեղեկատվություն ստանալու պահանջը:

Ինչպես կայքէջի գոյության ողջ ընթացքում, այնպես էլ ներկայումս, «**Ազգի**» ընթերցողը ակտիվորեն մասնակցում է Հայաստանի քաղաքական կյանքին՝ ֆորում բաժնի միջոցով: Հաճախ էլ կայքէջի օգնությամբ անհրաժեշտ տեղեկությունները ժամանակին հաղորդվում են՝ մեծապես օգտակար լինելով, մասնավորապես, վերջին օրինակներից կայքէջում հրապարակված Իսրայելում բնակվող հայերին երկրից դուրս գալու կոչ անող նամակով ահազանգը փոխանցվեց եւ ժամանակին:

Կարելի է նշել մեր կայքէջի այցելություններ եւս մեկ առանձնահատկություն: «**Ազգի**» կայքէջում մեկ ընթերցողը ընթերցում է առնվազն 5 հրապարակում, ինչը թերթերի ինտերնետային տարբերակների համար բավականին բարձր ցուցանիշ է: Անցյալ տարվանից գործող «Մշակույթ» ինտերնետային հավելվածը եւս աչքի է ընկնում այցելությունների զգալի թվով: Եվ չնայած culture.azg.am էջը նորացվում է ամեն երկու շաբաթը մեկ, բայց հետաքրքրությունը գնալով մեծանում է:

Եվս մեկ դրական ցուցանիշ. «**Ազգը**» շարունակում է մնալ ամենաշատ մեջբերվող հայկական տեղեկատվական աղբյուրներից մեկը, որի նյութերը վերահրապարակում են թե ռադիոյի, թե հեռուստատեսության, թե արտերկրի տպագիր լրատվամիջոցները, այդ թվում՝ ադրբեջանական, թեեւ հաճախ մոռանալով տարական էթիկայի մասին՝ որոշ լրատվական միջոցներ դժվարանում են հղում կատարել:

Հայկական առաջին ձեռնարկությունը պարտատոմսեր թողարկեց

Դա «Շեն կոնցեռնն» է

«2 տարի առաջ սկսած ծրագիրը տվել է իր առաջին դրական արդյունքը: «Շեն կոնցեռնը» թողարկել է արժեթղթեր, որոնք տեղաբաշխվել են: Պետությունը ճանաչել է այդ պարտատոմսերի շրջանառությունը, ինչը նշանակում է, որ դրանք հուսալի են»: Այսպես սկսեց երեկ հրավիրած մամուլի ասուլիսը Կենտրոնական բանկի նախագահ **Տիգրան Սարգսյանը**: Ըստ ԿԲ նախագահի, Կենտրոնական բանկի կողմից արդեն վարկանշվել են 45 ձեռնարկություններ, որոնց հետ աշխատանքներ կտարվեն աջակցելու նրանց կողմից պարտատոմսերի թողարկմանը: Ձեռնարկությունների կողմից պարտատոմսերի թողարկումն ու դրանց տեղաբաշխումը կնպաստի արդյունավետ դրամավարկային քաղաքականության իրականացմանը: Հաջորդ կարևոր նշանակությունը ֆինանսական շուկայի զարգացումն է՝ ձեռնարկություններին խթանելով օգտվելու նրա ընձեռած հնարավորություններից, միաժամանակ շահագրգռելով նրանց սվերից դուրս գալ եւ աշխատել բաց ու թափանցիկ: Տիգրան Սարգսյանը հայտնեց, որ մի քանի այլ ձեռնարկություններ նույնպես ցանկանում են թողարկել իրենց պարտատոմսերը: Նշվեց նաեւ, որ «Շեն կոնցեռնի» պարտատոմսերով իրականացվում են ռեպո գործարքներ եւ այս ընթացքով շարունակելու դեպքում նրա բաժնետոմսերը ապագայում կվաճառվեն բորսայում:

ԿԲ նախագահը ընդգծեց, որ եթե շուկայի մասնակիցների վստահությունը բարձր է լինում պարտատոմսեր թողարկող ձեռնարկության նկատմամբ, ապա բարձրանում է նրա նկատմամբ հետաքրքրությունը, որն էլ հնարավորություն է տալիս ձեռնարկությանը օգտվելու ֆինանսական շուկայի էժան ռեսուրսներից: Այդպիսով, ձեռնարկությունը հայտնվում է նաեւ շուկայի մասնակիցների մշտական հսկողության ներքո: Դա թույլ չի տալիս, որ նա կրկին մտնի սվերային դաշտ, քանի որ հանցավոր համաձայնության գալ շուկայի բոլոր մասնակիցների հետ, անհնար է:

«Շեն կոնցեռնի» նախագահ **Սամվել Բեգլարյանը** հայտնեց, որ ձեռնարկությունը սեփականաշնորհվել է 1995 թ.-ին եւ արտադրում է շինանյութեր: Այդ ընթացքում ֆինանսավորում է ստացել Համաշխարհային բանկից, Լինսի հիմնադրամից եւ Վերականգնման եւ զարգացման եվրոպական բանկից (ՎԶԵԲ): Վերջինիս հետ համագործակցությունը շրջադարձային է եղել, որից հետո արտադրությունը ավտոմատացվել է եւ խնդիր է դրվել աշխատել թափանցիկ: Ընկերության նախագահի հավաստմամբ, ներկայումս իրենք եռամսյակային հաշվետվություններ են ներկայացնում ազգային եւ միջազգային ստանդարտներով, որոնք ստուգվում են աուդիտի կողմից: Ինչ վերաբերում է պարտատոմսերի այս թողարկմանը, ապա դա ավելի շատ շուկային ծանոթանալու նպատակ է հետաքրքրում: Սակայն եկող տարի ավելի մեծ ծավալի թողարկում է նախատեսվում, քանի որ ընկերությունը կարիք ունի երկար եւ էժան փողերի:

Այն հարցին, թե շինարարության ոլորտում առկա սվերի պայմաններում դժվար չէ՞ գործել բաց եւ թափանցիկ, Սամվել Բեգլարյանը պատասխանեց, որ դժվար է, բայց «մեր արտադրած ապրանքներն ավելի որակյալ են եւ դուրս են մղում թուրքական ապրանքները Հայաստանից, նաեւ Վրաստանից»:

Անդրադառնալով ՎԶԵԲ-ի հետ համագործակցությանը, «Շեն կոնցեռնի» նախագահը հայտնեց, որ Եվրոբանկը 1 մլն 250 հազար դոլար ներդնելով, դառնում է ընկերության 36 տոկոսի սեփականատերը: Այդ գումարով կառուցվել է ընկերության վերջին գործարանը:

ՎԶԵԲ-ի ներկայացուցիչ **Արտաշես Տոնոյանը** հայտնեց, որ բացի «Շեն կոնցեռնից», Եվրոբանկը ներդրումներ է կատարել եւ հանդիսանում է եւս 4 հայկական ձեռնարկությունների փայատեր:

Առեւտրի եւ տնտեսական զարգացման նախարար **Կարեն Ճշմարիտյանը** վերոնշյալ իրադարձությունը կարեւորում է մի քանի առումներով: Նախ՝ բանկային համակարգն է ավելի ներգրավվում տնտեսության իրական հատվածում: Դա նաեւ խթան է բանկերի հետ ձեռնարկությունների շփումն ավելացնելու համար: Եվ ամենակարեւորը, որ պարտատոմսերի թողարկումն ու վաճառքը ներդրումների լուրջ աղբյուր է: «Մեր ձեռնարկությունների սեփականատերերը պետք է հասկանան, որ որոշ չափով հրաժարվելով իրենց մենաշնորհությունից, լրացուցիչ գումարներ կստանան, որ թափանցիկ եւ բաց գործունեությունն ավելի արդյունավետ է, քան սվերում գործելը», շեշտեց նախարարը:

USAID-ի ֆինանսական ոլորտի զարգացման ծրագրի ղեկավար **Ռոբերտ Սինգլթրին** նույնպես ողջունեց այս իրադարձությունը եւ հայտնեց, որ իր ղեկավարած ծրագիրը հետաքրքրված է օժանդակելու նման ձեռնարկությունների գործարքների իրականացման ամբողջ գործընթացը՝ սկսած պարտատոմսերի թողարկումից մինչեւ դրանց գրանցում:

ԱԲՈ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

2 մլն դոլար «Հայէկոնոմբանկին», 11 մլն դոլար՝ «Արմավիային»

Ինչպես արդեն տեղեկացրել էինք մեր թերթի երեկվա համարում, Միջազգային ֆինանսական կորպորացիայի եւ «Հայէկոնոմբանկի» միջեւ ստորագրվել է պայմանագիր, որով հայկական բանկին տրամադրվում է 2 մլն դոլարի վարկ: Ինչպես նշեց «Հայէկոնոմբանկի» գործադիր տնօրեն Դավիթ Սոփիասյանը, 1 մլն դոլարն ուղղվելու է փոքր եւ միջին ձեռնարկությունների վարկավորմանը, 1 մլն դոլարը՝ հիպոթեկային վարկերին:

IFC-ի կողմից պայմանագիրը ստորագրած Կենտրոնական եւ Արեւելյան Եվրոպայի տարածաշրջանային տնօրեն Ջերոմ Սուպլալը երեկ նաեւ հայտնել է, որ կազմակերպությունը մտադիր է 11 մլն դոլարի ներդրում կատարել «Արմավիա» ավիաընկերությունում:

Ա. Մ.

ԿԸՀ-ում գրանցվելու հայտ է ներկայացրել «Իմփիչմենթ» դաշինքը,

ԱՄՆ՝ 72 հոգանոց համամասնական ցուցակով

Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովում դեռեւս մեծ աշխուժություն չի նկատվում առաջադրումների առումով՝ ընդդիմությունը դեռեւս չի կողմնորոշվում՝ ինչպե՞ս եւ ումո՞վ գնալ, իշխանական կուսակցությունները, երեւում է, առաջադրման հայտ ներկայացնելու վերջին օրը՝ մարտի 3-ին են իրենց համամասնական ցուցակների վրայից:

Երեկ ԿԸՀ գրանցման հայտ է ներկայացրել «Իմփիչմենթ» դաշինքը՝ բաղկացած Պետրոս Մակեյանի «Ժողովրդավարական հայրենիք» եւ Միքայել Հարությունյանի Պահպանողական կուսակցություններից: Դաշինքի համամասնական ցուցակի անունները դեռ առաջիկա երեք օրը կարող են լրացվել, քանի որ ԿԸՀ-ն գրանցումը կարող է իրականացնել երեք օրվա ընթացքում: Ցուցակի ձեւավորման շուրջը բանակցություններ են ընթանում վերը նշված ուժերի եւ «Այլընտրանքի» միջեւ:

Իսկ «Ազգային միաբանությունը» երեկ օրվա երկրորդ կեսին ԿԸՀ է ներկայացրել 72 հոգանոց համամասնական ցուցակ:

Մայրը վաճառեց նորածին երեխային

ՀՀ գլխավոր դատախազության քննչական վարչությունում հարուցվել է քրեական գործ՝ «Մասիսի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ-ի մանկաբարձա-գինեկոլոգիական բաժանմունքում արձանագրված նորածին երեխայի առք ու վաճառքի դեպքի առթիվ: Բաժանմունքի բժիշկ Մ. Ենգիբարյանը, նորածնի մայր Գ. Մանվելյանը եւ միջնորդ Ե. Առուսամյանը ձերբակալվել են: Նախաքննությունը շարունակվում է:

ՕՊԵՐԱՏԻՎ

Ընդ գազի թունավորումներ

Փետրվարի 25-ին, ժամը 00.25-ին ընդ գազի թունավորումով Ստեփանավանի հիվանդանոց է տեղափոխվել Լոռու մարզի Վարդաբլուր գյուղի բնակիչ, 16-ամյա Դավիթ Մանուկյանը: Փետրվարի 26-ին, ժամը 04.30-ին ընդ գազի թունավորումով Աղարանի հիվանդանոց է տեղափոխվել նույն քաղաքի բնակիչ, 1959 թ. ծնվ. Սուսաննա Հովսեփյանը: Նույնը օրը ժամը 01.20-ին ընդ գազի թունավորումով Տաշիրի հիվանդանոց են տեղափոխվել Լոռու մարզի Լեռնահովիտ գյուղի բնակիչներ՝ 22 տարեկան Նունե, 4-ամյա Մերի, 3-ամյա Կարեն Հակոբյանները:

Փետրվարի 26-ին, ժամը 22.30-ին էկզոգեն թունավորման նախանշաններով Գյումրիի հիվանդանոց է տեղափոխվել Կարմրաքար գյուղի բնակիչ 12-ամյա Կարեն Սիմոնյանը: Ըստ բժիշկների, տուժածների վիճակը բավարար է:

Մ. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՒՄ

Պատգամավորներն ու հիմնական զեկուցողները չկային, իսկ քվորումն աղաղակված էր

Ազգային ժողովի հերթական քառօրյայում քվորում կար, բայց նիստը չկայացավ: Առավոտյան 82 պատգամավոր էր գրանցվել ու բարեխղճորեն լրել դահլիճը: Դատարկ դահլիճում աշխատանքն սկսելու ԱԺ նախագահի փորձը ի վերջո եզրափակվեց ընդմիջում հայտարարելով:

Բացակա էին ոչ միայն պատգամավորները, այլեւ օրակարգում մնացած հարցերի հիմնական զեկուցողները: ԱԺ նախագահի տեղեկացմամբ պատճառները տեխնիկական էին: Պատճառների առնչությամբ ավելին չասվեց: Հետեւեց նիստի ընդհատումը մինչ պատեհ պահը: Այն այդպես էլ չեկավ: ԱԺ աշխատանքները շարունակվեցին հայտարարություններով:

Ն. Պ.

Վռամ Գյուլզադյանն այլեւս անձեռնմխելի չէ

Ազգային ժողովի պատգամավոր Վռամ Գյուլզադյանը երեկ վայր է դրել պատգամավորական մանդատը, որոշել է աշխատել իր մասնագիտությամբ՝ գյուղատնտես: Նրա համապատասխան հայտարարությունը ներկայացրեց ԱԺ նախագահ Տիգրան Թորոսյանը:

Իսկ Վռամ Գյուլզադյանը լրագրողներին տեղեկացրեց, որ պատրաստվում է զբաղեցնել գյուղատնտեսության նախարարության բույսերի կարանտինի եւ երկրագործության տեսչության ղեկավարի պաշտոնը: Նախկին պատգամավորը շարունակում է լինել Օրինաց երկիր կուսակցության ներկայացուցիչ եւ կուսակցությունն էլ նրա որոշմանը դեմ չէ: Վռամ Գյուլզադյանի թեկնածությունը որեւէ ընտրակարգով չի ներկայացվելու առաջիկա ընտրություններին:

Ի դեմ, Գյուլզադյանը չի մասնակցել պաշտոնավարման համար մրցույթին, սակայն վստահ է, կանցնի, իսկ արժանիների մի քանիսը լինելու դեպքում գյուղնախարարը իրեն կընտրի:

Ն. Պ.

Իրարից անպակաս

«Երբ բոլորի ուղեղներում ցուցակներ, ցուցակներում տոկոսներ են պտտվում»

Խորհրդարանի երեկվա բուն օրենսդրական աշխատանքը չկայացած կարելի է համարել, սակայն այլ էր պատկերը հայտարարությունների ժամին: Այն օգտագործեցին բացառապես ընդդիմադիր ու անկախ պատգամավորները, ոչ այդ ոլորտներից ներկա էր Սամվել Նիկոյանը, հավանաբար ՀՀԿ-ից գոնե մեկը պիտի տեսներ եղած չեղածը: Տեսան ոչ միայն ՀՀԿ խմբակցության ներկայացուցիչ Նիկոյանը, այլեւ լրագրողներս:

Տասը պատգամավորի հայտարարությունները տեղավորած ժամանակը հիշեցնում էր կատակերգային չհաջողված ներկայացում: Ներկայացվող նյութը առանձնապես տարբեր չէր մինչ այդ տարիներով բարձրաձայնվողից: «Այս օրերին, երբ բոլորի ուղեղներում ցուցակներ են, իսկ ցուցակներում տոկոսներ, թող չկարծեն, թե կմոռանանք ժողովրդին հուզող խնդիրները: «Արմենտելը» ծախեցին էլ, էլի քալանում են», երեկ հայտարարեց Արշակ Սադոյանը: Նրա անունը լսելուն պես ԱԺ փոխնախագահն արդեն ավանդաբար հիշեցրեց հայտարարության համար տրամադրվող ժամանակի տեւողությունը՝ երեք րոպե: ՕԵԿ ներկայացուցիչներ Մհեր Շահգելդյանը, Հովհաննես Մարգարյանն ու Հեղինե Բիշարյանը խոսեցին սեփականաշնորհման եւ կառուցապատման գործընթացի, աղեսի գոտու ներկայիս վիճակի, ՕԵԿ-ին հղված նամակների մասին: Վերջինը բնականաբար Հեղինե Բիշարյանի անելիքն է: Տիկին Բիշարյանի ամբիոնին մոտենալը ԱԺ փոխնախագահ Վահան Հովհաննիսյանի համար պատրանք էր ստեղծել. «Երեւի մարտի ո՞ւթն է մոտենում» ձեւակերպմամբ: Շահգելդյանը կարեւորեց «Կանաչ ճարտարապետության» օրենքի ընդունումը, Մարգարյանը հերթական անգամ ասաց, որ աղեսի գոտին ոչ թե իրացման, այլ ուրացման գոտի է դարձել:

ՀԺԿ ներկայացուցիչները առանձին-առանձին ու միասնաբար խոսեցին հարազատ կուսակցության դաշինքով առաջնորդվելու սկզբունքին հարազատ մնալու մասին: Ստեփան Զաքարյանն ընդգծեց, որ ՀԺԿ երբեք միայնակ չի եղել, քանի որ ժողովրդի հետ է եւ պատրաստ է նրա հետ մեկտեղ իշխանությունը տիրոջը՝ ժողովրդին վերադարձնել: Համանման էին Վարդան Մկրտչյանի, Գրիգոր Հարությունյանի հայտարարությունները:

Անկախ պատգամավորներից Վիկտոր Դալլաքյանը կարեւորեց ժողովրդի դերը ազատ, արդար ընտրությունների հարցում. «Վանաձորցիները ցույց տվեցին, որ դա հնարավոր է, երբ ձայն տվեցին ինձ եւ ոչ դրածո թեկնածուին»: Հաջորդ անկախ պատգամավոր Թաքուլ Մանասերյանն էլ ստորագրահավաք հայտարարեց՝ վերացնելու պատգամավորի անձեռնմխելիության դրույթը, քանի որ, ըստ նրա, մեր երկրում անձեռնմխելիությունը համարժեք է անպատժելիության:

Արամ Սարգսյանի ելույթին նախորդած «վերջին» բառը, որ Վահան Հովհաննիսյանն արտաբերեց, բախտագուժանքի պես հնչեց պատգամավորի ականջին ու շատերը դարձել եւ դարձրանումը եղավ. «Այսօր հայտարարություններում գրանցվածներից վերջինը նկատի ունեմ, թե չէ ձեզ պայծառ ապագա է սպասում, պարոն Սարգսյան»: «Միայն ձեզ հետ, պարոն Հովհաննիսյան», հաստատ ցանկություն հայտնեց Արամ Սարգսյանը: Ըստ էության միմյանցից անպակաս լինելու կենցաղային այս տրամադրությամբ եւ այսօր քառօրյայի հերթական նիստի անցկացման մասին ԱԺ փոխնախագահի վստահեցմամբ ավարտվեց հայտարարությունների ժամը:

ՆԱՌԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակվում է 8 տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010 Հանրապետության 47
Ֆաքս 374 10 562863
e-mail: azg@azg.am
azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ 529221
Լրագրողների սենյակ / հեռ 581841
Համակարգչ. ծառայություն / հեռ 582483
Շուրջօրեայ լրահաւաք ծառայություն / հեռ 529353
Համակարգչային շարվածը «Ազգ» թերթի
Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տրպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան խստիւ արգելւում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
Գ տառով յօդուածները գովազդային են, որոնց բովանդակութեան համար խմբագրութիւնը պատասխանատուութիւն չի կրում:
"AZG" Daily NEWSPAPER
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 10 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Կառավարությունը գի՞ն է բարձրացնում

Երբ ՀՀ կառի եւ տրանսպորտի նախարար Անդրանիկ Մանուկյանը ստորագրում էր ՀՀ կառավարության լիազորությունները գերազանցող մի որոշում, երեւի չէր էլ ենթադրում, որ իրենց հեռարձակման վարձավճարների գումարը 300 հազար դրամով բարձրացած տեսնող շուրջ 18 ռադիոընկերություններից ոմանք կընդվզեն: Դե, ի՞նչ մեծ տարբերություն՝ տարեկան 600 հազար դրամ, թե՞ 900 հազար: Թերեւս նա հաշվի չէր առել, որ ռադիոընկերությունների ղեկավարներից որեւէ մեկի մեջ կխոսի վանեցու հայտնի ժառանգականությունը կամ ավելի ճիշտ՝ հարց կծագի, ինչո՞ւ պետք է վճարեմ ավելին, քան վճարել եմ մինչ օրս: Սխալվել էր: «Ռադիո հայ», «Վեմ», «Իմպուլս», «Սիթի FM. Տուպա», «Արձագանք ստ.», «FM-105,5» ռադիոկայանների ղեկավարությունները ոչ միայն նկատեցին, որ իրենց փաստորեն չմատուցած ծառայությունների համար «գցում են» տարեկան 900 000 դրամ, այլեւ հասկացան, որ պետք է ընդվզել վճարման դեմ ընդհանրապես: Նրանք չվարանեցին դատի տալ ՀՀ կառավարությանը: Դիմումը կրում է «Պետական մարմնի՝ օրենքին հակասող ակտը անվավեր ճանաչելու պահանջի մասին» ենթավերնագիրը: Հայցվոր կողմը «Ազգի» հետ զրույցի ընթացքում հիշեցրեց, որ իրենք բացահայտել են այդ վճարումների անտեղիությունը, քանի որ իրենք որպես այդպիսին, ոչ մի հաճախականության համար որեւէ լուրջ ծառայություն չեն էլ ստացել մինչ օրս: «Այս վճարումները, այո, կարելի է անօրինական համարել, 2001 թվականից, երբ «Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին» օրենքն ընդունվեց: Դա բացահայտեցինք օրենքը մանրազնին ուսումնասիրելուց հետո՝ 2006 թվականի նոր որոշումն ստանալուց հետո», ասում է «Ռադիո հայի» ղեկավար **Արամ Մկրտչյանը** եւ զարմանում, որ մինչ օրս շատ հեռուստա եւ ռադիոընկերություններ առանց օրենքն ուսումնասիրելու, շարունակում են վճարումները: Դա Ա. Մկրտչյանը բացատրեց իր գործընկերների ցածր իրավագիտակցությամբ:

Իրենց հերթին ՀՀ տրանսպորտի եւ կապի նախարարության աշխատակիցները հիշեցնում են, որ Հեռահաղորդակցության հանրապետական կենտրոնը ներկայացրել է հիմնավորումներ՝ «կոնկրետ որ հաղորդակի համար ինչ ծախս է գնում՝ հոսանք, հազար ու մի բան, հաղորդակի հզորությունները եւ այլն, հաշվարկվում է սակագին, որը ստորագրել է նախարարը»:

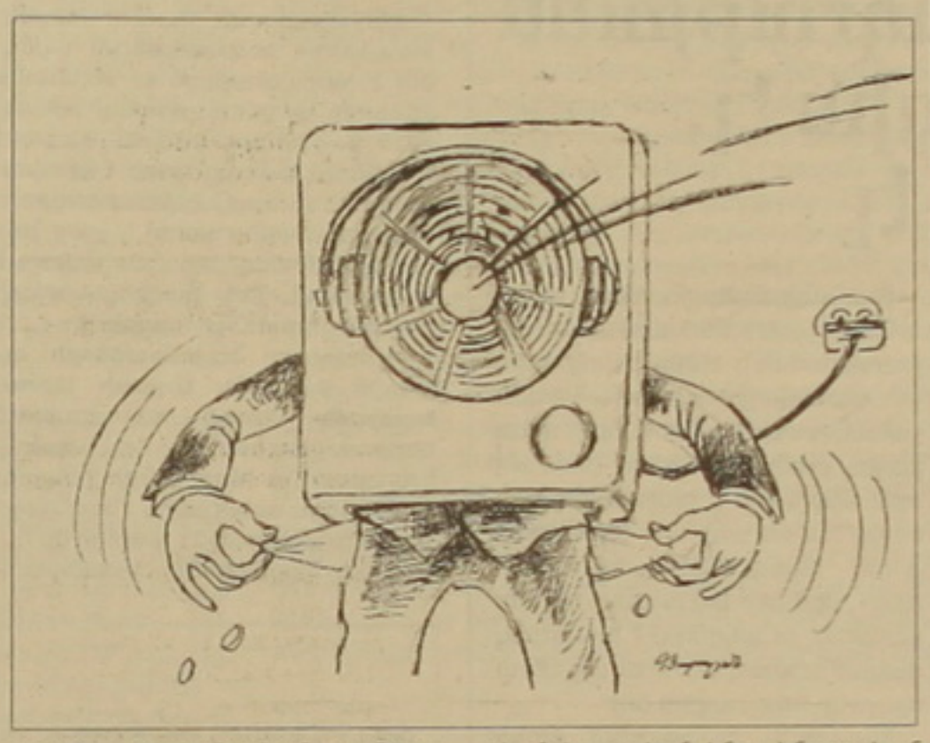

Վիճելի հարցը երեկ քննվեց ՀՀ տնտեսական դատարանում, դատավոր **Եր. Խունդկարյանի** կողմից: Կողմերը համաձայնության գալու դատավորի հարցին պատասխանեցին բացասաբար: Հայցվոր կողմն էլ հիշեցրեց, որ իրենց դիմումը կառավարություն անպատասխան է մնացել: Պատասխանող կողմը հենց դատական նիստի ժամանակ առձեռն փոխանցեց կառավարության պատասխան նամակը, չնայած դատավոր Եր. Խունդկարյանը նշեց, որ մինչ օրս տնտեսական դատարանը կառավարությունից որեւէ պատասխան նամակ չի ստացել: Այնուամենայնիվ, կառավարության պատասխան նամակը առիթ եղավ, որ դատական նիստն ընդհատվի, հնարավորություն տալով հայցվոր կողմին ուսումնասիրել պատասխանողի գրությունը:

«Ազգը» եւս հնարավորություն ունեցավ ուսումնասիրելու վերոհիշյալ գրությունը, որտեղ հայցվորի պահանջները անհիմն են որակվում եւ արվում են օրենսդրական նոր հղումներ:

Այսպես թե այնպես, ռադիոհաղորդումների որակյալ հեռարձակման համար վճարը պարտադիր է, չափը եւ կարգը օրենքով կամ ենթաօրենսդրական ակտով կարգավորված չէ, որից էլ առաջացել է հետեւյալ քաշքշուկը՝ իր դատական հետեւանքներով: Իսկ կոնկրետ հետեւանքների մասին ամենայն հավանականությամբ կիմանանք մարտի 12-ին հայտարարված նիստի վերջում:

ՍՈՒՍԱՆՆԱ ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ

Հ. Գ.- Որ հեռուստա եւ ռադիո եթերային շուկան ձեւավորումից մինչեւ հեռարձակում եւ գեղագիտական որակի առպահովում ներկայացնում է խառնիճաղանջ մի լաբիրինթոս, ուր կանոնակարգված չեն հեռարձակման կարգերն ու սակագները, դրանց որոշման չափորոշիչները, փաստ է: Օրվա խնդրին չառնչվող, բայց դաժան իրականություն է նաեւ այն, որ ոչ ոք չի վերահսկում մշակութային քարոզչության այս ազդեցիկ կառույցների մասնագիտական որակը: Արդյունքում ունենք ամեն բան հեռարձակող ընկերություններ եւ միայն դրանցից ստացվող շահութաչափով շահագրգիռ կառավարություն:

Էլ ո՞վ ունի մեր հնարավորությունները:

Հայ հրեշները հերոսներ են...

Հայաստանի փրկարար ծառայության ՓՈՒՎ Ավան համայնքի թիվ 12 հրեշ փրկարարական տեղամասում տոնական տրամադրություն էր: ԱՄՆ դեսպանությունը նշում էր Հայաստանի հրեշ կայաններին ջեռուցման սարքավորումների տրամադրման ծրագրի ավարտը: Ծրագրի արժեքի մի մասը՝ 262.079 ԱՄՆ դոլար տրամադրել է ԱՄՆ կառավարությունը, իսկ 5 միլիոն դրամը՝ ՀՀ արտակարգ իրավիճակների վարչությունը: Այդ ծրագրի շրջանակներում ջեռուցման սարքավորումներ են տեղադրվել Հայաստանի 48 հրեշ կայաններում: 46 կայաններում գազով աշխատող էներգաարդյունավետ ջեռուցիչների տեղադրման եւ մեկուսացման շնորհիվ էներգիայի տարեկան տնտեսումը կհասնի 360 մվտ-ի, իսկ տարեկան գումարի տնտեսումը՝ 66.000 ԱՄՆ դոլարի: ՀՀ փրկարար ծառայության տնօրեն, գեներալ-մայոր Էդիկ Բարսեղյանը բացման խոսքում շնորհակալություն հայտնեց ծրագիրը իրականացնողներին եւ ՀՀ-ում ԱՄՆ գործերի ժամանակավոր հավատարմատար էնքոնի Գոդֆրիին հանձնեց ՀՀ փրկարար ծառայության դիպլոմը եւ փրկարարի համազգեստ: Պարոն Գոդֆրին սիրով ընդունեց նվերը, անմիջապես հագավ ու կատակեց. «Ես քաղաքաբնակ եմ ու ցավում եմ, որ այս հագուստով որսի չեմ կարող գնալ: Ես շրջել եմ Հայաստանի տեսարժան վայրերով ու հիացած եմ չքնաղ բնությամբ»:

Նա անդրադառնալով ծրագրին, շնորհակալություն հայտնեց հայ փրկարարներին ու հրեշներին, նշելով. «Դուք հերոսներ եք. լինի երկրաշարժ, հրդեհ թե այլ աղետ, դուք առաջինն եք օգնության հասնում, մարդկանց փրկում»: Ըստ պրն Գոդֆրիի, ծրագիրը կարագացնի երկրի հրեշ կայանների արձագանքումը ձմռանը, ինչպես նաեւ կբարելավի հրեշների կենսապայմանները: Նա նաեւ շնորհակալություն հայտնեց ամբողջ երկրի հրեշներին իրենց մատուցած հանրային ծառայության համար:

«Ազգի» այն հարցին, թե ո՞րն է լինելու համագործակցության հաջորդ քայլը, պրն Գոդֆրին ասաց. «ԱՄՆ ՄԶԳ կողմից ֆինանսավորվող էներգետիկ արդյունավետության ծրագիրը AEAI կազմակերպությունը ՀՀ-ում իրականացնում է 2001 թ. մայիսից, որը ներառել էր նաեւ 40 միլոնային ծրագրեր քաղաքային, բնակարանային, արդյունաբերության, առեւտրի եւ գյուղատնտեսության բնագավառում: ՀՀ փրկարարական ծառայության հետ համագործակցելով մենք հպարտանում ենք, եւ այն ծրագրի մեծ մասն է կազմում: Այն ամենը, ինչ անելու ենք առաջիկայում, կապված կլինի հանրային իրազեկման կենտրոնի ձեւավորման եւ արտակարգ իրավիճակների տեղեկատվական աշխատանքների կարգավորման հետ»:

ԱՐԵՓԱՆ ՄԱՍԵՐՅԱՆ

Փրկարարները գտան կորած արշավախմբին

ՀՀ փրկարար ծառայության տնօրենի խորհրդական, գնդապետ Նիկոլայ Գրիգորյանից խնդրեցի տեղեկություն, թե ինչպես են կարողացել փրկել մոլորված արշավախմբի անդամներին: «Փետրվարի 24-ին, ժամը 21-ի մոտ ահազանգ է ստացվել, որ Հասիս լեռան վրա արշավախումբ է կորել, որի անդամները 11-17 տարեկան երեխաներ են: Լեռան ստորոտին անմիջապես կազմվեց որոնողական-փրկարարական աշխատանքների օպերատիվ շտաբ ՓԾ տնօրեն գեներալ-մայոր Էդիկ Բարսեղյանի գլխավորությամբ: Կորած արշավախմբի հետ հնարավոր եղավ կապ հաստատել, եւ փրկարարների ջոկատը, ՓԾ տնօրենի տեղակալ գեներալ-մայոր Արամ Թանանյանի գլխավորությամբ ձեղքելով մեկ մետր բարձրության ձյունը, բարձրացավ դեպի լեռը: Երկու ժամ անց երեխաներին հնարավոր եղավ փրկել ու առանց վնասվածքների իջեցնել: Արշավախմբի անդամներից որեւէ մեկը չի տուժել», ասաց պրն Գրիգորյանը:

Մ. Մ.

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

Ո՞վ է իրեն ավելի անվտանգ զգում՝ Հայաստա՞նը, Ադրբեջա՞նը, թե՞ Վրաստանը

Հարավային Կովկասի երեք երկրների քաղաքական գործիչների մի մասի՝ հիմնականում ընդդիմադիր գործիչների կարծիքով, տարածաշրջանի երկրներին այսօր ավելի շատ սպառնում են ներքին, քան արտաքին վտանգները: Հարցված մյուս գործիչների կարծիքով հարավկովկասյան երկրներին սպառնացող գլխավոր վտանգներն արտաքին քաղաքական բնույթի են: Քաղաքական բոլոր գործիչները միակարծիք են եղել մի հարցում, որ իրենց երկրների անվտանգության գլխավոր սպառնալիքը բխում է ազգամիջյան չկարգավորված հակամարտություններից: Ըստ որոշ գնահատականների էլ՝ չլուծված հակամարտությունները ներքաղաքական սպառնալիքների աղբյուր են, իսկ մի այլ դեպքում էլ՝ հակամարտությունների չկարգավորված լինելուց եկող սպառնալիքներն իրենց երկրի սահմաններից դուրս է:

Անցած տարվա նոյեմբեր ամսից հետաքննող լրագրողների «Ռեգիոն» կենտրոնը Հայաստանում Եվրոպայի հանձնաժողովի պատվիրակության աջակցությամբ իրականացրել է «Եվրաինտեգրման երեք փորձ. Հարավային Կովկասի երկրների եվրաինտեգրում եւ անվտանգություն, եվրոպական արժեքներ» ծրագիրը: Ծրագրի շրջանակներում հարցումներ են արվել Հայաստանի, Ադրբեջանի եւ Վրաստանի քաղաքական կուսակցությունների հինգական ղեկավարների՝ պարզելու եվրաինտեգրման եւ դրա հետ կապված անվտանգության խնդիրների մասին վերջիններիս տեսակետները: Նրանք բոլորը պատասխանել են միեւնույն հարցերին, բայց յուրաքանչյուրն իր անվտանգության եւ եվրաինտեգրման կտրվածքով: Երեկ եռալեզու գրքի շնորհանդեսին «Ռեգիոն» կենտրոնի ներկայացուցիչ Լաուրա Բաղդասարյանը ներկայացրեց Հարավային Կովկասի երեք երկրների վիճակը եվրաինտեգրման ճանապարհին եւ հիշյալ երկրների անվտանգության խնդիրները:

Լաուրա Բաղդասարյանի խոսքով, Հայաստանի, Ադրբեջանի եւ Վրաստանի կուսակցական գործիչների կարծիքների հիմնական տարբերությունը դրսեւորվում է արեւմտամետության կամ ռուսամետության մեջ: Նրանցից ոչ ոք չի ժխտել եվրաինտեգրման կարեւորությունը, բայց որոշներն էլ եվրաինտեգրմանը զուգահեռ կողմնակից են նաեւ Ռուսաստանի հետ հարաբերությունների պահպանմանը՝ այն դիտելով որպես փոխլրացնող հարաբերություն: «Որոշներն ասում են՝ միանշանակ դեմ ի ՆԱՏՕ, մյուսներն ասում են մենք փոխլրացնող ենք, եվրաինտեգրումը մեզ չի խանգարում, բայց մենք Ռուսաստանի հետ ենք: Վրաստանում չես գտնի որեւէ մեկին, ով դեմ կգնա եվրաինտեգրմանը, որովհետեւ իրենք էլ իրենց խնդիրներն են լուծում: Նրանք եվրաինտեգրում ասելով հասկանում են ՆԱՏՕ-ին անդամակցում՝ միայն Ռուսաստանից պոկվելու համար: Կարծիքները միայն տեմպերի մեջ են տարբերվում: Վրաստանում ոմանք էլ ասում են, եթե ՆԱՏՕ-ն չի օգնելու վերադարձնել Աբխազիան, եվրաինտեգրումը ինչի է պետք», ներկայացրեց Լաուրա Բաղդասարյանը: Նրա պատկերացմամբ եվրաինտեգրման ճանապարհին Ադրբեջանն ունի այլ դրդապատճառներ. առաջինը՝ ղարաբաղյան կոնֆլիկտը եվրոպական այսայններում ավելի լավ հնչեցնելու, այլ ոչ թե Ղարաբաղում իր անվտանգությունն ամրապնդելու համար, երկրորդը՝ Ադրբեջանն ի վերջո եվրոպական խաղացող է դարձել իր նավթաածխաջրածնային պաշարների շնորհիվ, որովհետեւ շատ երկրներ մեծ ներդրումներ ունեն Ադրբեջանում, եւ եվրոպական արժեքներին դեմ գնալը իր շահերից չի բխում. «Նրանք էլ թեեւ չեն արտահայտվում, բայց սիրված են փոխլրացման քաղաքականություն վարել՝ քանի դեռ կա ԼՂՀ խնդիրը»: «Ռեգիոն» կենտրոնի ներկայացուցիչը վստահ է, որ եվրաինտեգրման արժեքներին ձգտելու մրցակցություն կա Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ. «Եթե եվրոպական ամբիոններում Ղարաբաղի հարց պետք է բարձրացնի Ադրբեջանը, ապա Հայաստանն էլ այնտեղ պետք է լինի՝ իր խոսքն ասելու համար»:

«Հարավկովկասյան երեք երկրներից ո՞վ է իրեն ավելի անվտանգ զգում» **«Ազգի»** հարցին Լ. Բաղդասարյանը պատասխանեց, որ Ադրբեջանի մի քանի քաղաքական գործիչներ եւ թղթակիցներ միանշանակ ասում են, որ անվտանգության իմաստով ամենալավ վիճակում Հայաստանն է, քանի որ Հայաստանը միաստրր պետություն է, եւ նա ներքին սպառնալիքներ չունի, այսինքն՝ ազգային հողի վրա խնդիրներ չկան եւ իրենց հարցերը կարող են ներսում լուծել: Ադրբեջանում կարծում են, որ Հայաստանն ավելի անվտանգ է նաեւ այն պատճառով, ընդգրկված չէ կոմունիկացիաների մեջ. «Երբ վերանան Ադրբեջանի նավթային պաշարները, ինքն այլեւս կկորցնի իր հետաքրքրությունը»: «Հայաստանի վարչապետը հիմնականում խոսում է արտաքին վտանգների մասին, եւ ներքին վտանգներն ինքը դիտարկում է հնարավոր: Վազգեն Մանուկյանը համարում է, որ Հայաստանին հիմնականում արտաքին վտանգներ են սպառնում, որովհետեւ Հայաստանի ներքին սպառնալիքները մենք ինքներս կարողանում ենք լուծել: Գեղամ Մանուկյանը վստահ է, որ մեզ սպառնում են ներքաղաքական խնդիրները՝ սոցիալական բեւեռացվածություն, կոռուպցիա, բայց այնուամենայնիվ սպառնում են արտաքին սպառնալիքներ», ասաց նա: Ինչ վերաբերում է Վրաստանին, ապա նա գտնում է, որ երբեք այդքան անվտանգ չի եղել:

ԳՈՌԾԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Քարոզչական աշխատանքը պետք է համակարգված լինի

1-ին էջից

Նույն ասուլիսում ԱԺ «ՀՅԴ-Շարժում-88» պատգամավորական խմբի ղեկավար **Արմեն Սարգսյանն** իր հերթին հայտարարել է. « Մեր նպատակն է այս օրն ամեն տարի նշել ոչ միայն որպես սումգայիթյան զոհերի օր, այլ այն վերածել Ադրբեջանի հակահայ քաղաքականության դեմ հայ ժողովրդի բողոքի օրվա»: Նրա կարծիքով Սումգայիթում տեղի ունեցածը անցյալ դարասկզբին Հայոց ցեղասպանության օրգանական շարունակությունն էր: Փոխվել է հասարակական կարգը, բայց միջոցներն ու ձեւերը մնացել են նույնը: 1905 թվականին ցարական զորքերը Բաքվում հաղաղեցին կանխարգելել արյունահեղությունը: Դարավերջին թե՛ Սումգայիթում եւ թե՛ Բաքվում նույնն արեցին խորհրդային զորքերը, նշել է խորհրդարանականը:

Համաձայնելով գործընկերների տեսակետին, ԱԺ «Հայրենիք» պատգամավորական խմբակցության ղեկավար Արթուր Թովմասյանը հավելեց, որ սխալ է Սումգայիթը եւ խոջալուն նույն հարթության մեջ դիտարկելը, քանզի առաջինի դեպքում տեղի է ունեցել հայազգի խաղաղ բնակչության ջարդ ու բռնատեղահանում, իսկ խոջալուն Ադրբեջանի իշխանությունների կողմից ներքաղաքական պայքարի թատերաբեմ դարձնելու արդյունքի էր, որի հետեւանքով տուժել են իրենց հայրենակիցները:

Ճշմարտությունը միջազգային հանրությանը հասցնելը չպիտի լինի միայն խորհրդարանում ընդգրկված քաղաքական ուժերի խնդիր, դրանում պետք է շահագրգռված լինեն նաեւ արտախորհրդարանական կուսակցություններն ու հասարակական կազմակերպությունները: Այս համոզմունքը եւս արտահայտելով, ասուլիսի կազմակերպիչները կոչ արեցին ԼՂՀ հասարակական-քաղաքական ուժերին համակարգված քարոզչական աշխատանք տանել ադրբեջանական խեղաթյուրումներին դիմագրավելու ուղղությամբ:

ԼԵԶՎԱԿԱՆ

ՀՀ դատարանը գրողի ծոցն ուղարկեց ՀՀ սահմանադրությունն էլ, Մերոմ Մաշտոցին էլ, հայոց տառերն էլ

Փետրվարի 23-ին Արաբկիր եւ Քանաթեռ-Զեյթուն համայնքների առաջին ատյանի դատարանում շարունակվեց լեզվի պետական տեսչության (ԼՊՏ)՝ «Արբրեն» ՍՊԸ տնօրեն Կարեն Պողոսյանին վարչական պատասխանատվության ենթարկելու վերաբերյալ գործի քննությունը: Գործը այս դատարան ուղարկվել էր դեռեւս անցյալ տարվա նոյեմբերի վերջին: Քանի որ հիշյալ ՍՊԸ-ն Երեւանի կոնյակի գործարանի (ԵԿԳ) պաշտոնական բաշխողն (դիստրիբյուտոր) է, ընկերությունը դատարանին ներկայացրել էր ՀՀ տնտեսական դատարանի (դատավոր՝ Ռուզաննա Հակոբյան) վճիռը, որի հիմքում եղել է ԵԿԳ-ի դիմումը լեզվի պետական տեսչության դեմ (ԼՊՏ-ն վարչական պատասխանատվության էր ենթարկել գործարանի նախագահ Է. Կարոֆին):

Դատավոր Արթուր Առաքելյանի պահանջով ԼՊՏ վարչական իրավախախտումների բաժնի պետ Լիլիթ Հարությունյանը վարչական իրավախախտման առկայությունը հիմնավորեց ՀՀ սահմանադրության 12-րդ եւ 31-րդ, «Լեզվի մասին» ՀՀ օրենքի 1-ին եւ 4-րդ ու «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ» ՀՀ օրենսգրքի 1893-րդ հոդվածներով: Նա դատարանին ներկայացրեց նոր փաստաթղթեր՝ ԵԿԳ պատկանող «Արարատ» ապրանքանշանի տառերը հայոց այբուբենի տառերով գրելու պարտավորության վերաբերյալ: Իր հերթին, ուրիշ փաստաթղթեր ներկայացրեց «Արբրեն» ՍՊԸ ներկայացուցիչ Գեորգ Ասլանյանը:

Լսելով կողմերին եւ քննելով ներկայացված փաստաթղթերը, դատավոր Առաքելյանը նկատել տվեց, որ ԵԿԳ-ն ՀՀ մտավոր սեփականության գործակալությունում գրանցել է տվել բազմաթիվ ապրանքանիշեր, սակայն գրանցված չէ բառային ապրանքանիշ, այսինքն՝ հայատառ եւ օտարատառ «Արարատ» բառային ապրանքային նշան գրանցված չկա ԵԿԳ-ին շնորհված ապրանքային նշանների ցուցակում: Դատավորը թեեւ մի քանի անգամ հստակեցրեց, թե ինքն իրավասու չէ քննելու տնտեսական դատարանի վճիռը, այդուհանդերձ, դիտել տվեց, թե այդ որոշման մեջ նշված «Արարատ» բառային ապրանքային նշանը բացակայում է պատասխանողի ներկայացրած փաստաթղթերում: «Արարատ» անունով բառային ապրանքանշան չունենալու փաստը հաստատեց նաեւ պատասխանող կողմը: Նույնը վկայում էր նաեւ ՀՀ կառավարությանն առընթեր արտոնագրային վարչության բողոքարկման խորհրդի տված փաստաթուղթը, որտեղ խոսք է լինում ոչ թե «բառային ապրանքային նշանի», այլ պարզապես «ապրանքային նշանի» մասին, որի հիման վրա էլ խորհուրդը որոշել է «Արարատ» ապրանքային նշանը ճանաչել հանրահայտ «Արարատ» բառի հայոց այբուբենի տառերով միայն, ինչը ապահովված չէ ԵԿԳ եւ նրա արտադրանքն իրացնող «Արբրեն» ՍՊԸ խանութների ցուցանակներում:

Դատավորը «Արբրեն» ՍՊԸ տնօրեն Կարեն Պողոսյանին հարց տվեց, թե ինչո՞ւ ՍՊԸ-ին պատկանող երկու խանութներից միայն առաջինի ցուցանակն է փոխվել՝ հօգուտ հայերենի, մինչդեռ երկրորդում դա չի կատարվել: Պողոսյանը դա բացատրեց ԵԿԳ ղեկավարության հետ իր խորհրդակցությամբ: Այսինքն, դուրս է գալիս, որ ԵԿԳ ֆրանսիացի սեփականատերերն են որոշում, թե ՀՀ-ում իրենց գործարանի արտադրանքն իրացնող խանութների ցուցանակներում հայերեն (հայոց այբուբենի տառերով «Արարատ») պե՞տք է գրվի, թե ոչ:

Արաբկիր եւ Քանաթեռ-Զեյթուն համայնքների առաջին ատյանի դատավոր Արթուր Առաքելյանը երկուշաբթի օրը հրապարակեց դատարանի որոշումը՝ գործը կարճել: Ահա այսպես, պարզ ու մեկին. ոչ մեկ բառ կարճելու հիմքերի մասին:

Տրամաբանական հարց է ծագում, որը լուրջ մտորումների եւ վերլուծությունների տեղիք է տալիս. ինչո՞ւ դատավորը խախտեց ՀՀ վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ օրենսգրքի 283-րդ հոդվածի պահանջը, այն է՝ դատարանի «որոշումը հայտարարվում է անհապաղ, գործի քննությունն ավարտվելուն պես», մինչդեռ նա ուրբաթ օրը հայտարարեց, որ անցնում է խորհրդակցական սենյակ եւ որոշումը կհրապարակի երկուշաբթի օրը:

Հավելենք, որ տարիներ առաջ կարգազրկված եւ ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության կառույցի մեջ մտցված լեզվի պետական տեսչությունը, ի շարս այլոց, զուրկ է նույնիսկ մեկ իրավաբանից (վերջինիս գործառույթները դատարաններում կատարում են ԼՊՏ իրավաբանական մասնագիտական կրթություն չունեցող աշխատակիցները), այսինքն՝ հայոց գրերի գյուտի 1600-ամյակը պաշտոնապես նշած ՀՀ-ում, նժդեհական-ցեղակրոն վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանը, ԿԳ դաշնակցական-ազգայնական նախարար Լեւոն Մկրտչյանը եւ ԱԺ-ի հանրապետական-դաշնակցական «ախոռությունը» տրամադիր չեն թեկուզ մեկ իրավաբան պահել՝ ՀՀ պետական եւ հայոց ազգային միակ լեզվի շահերը դատարաններում պաշտպանելու համար Իր հերթին, ԼՊՏ պետն էլ բավարար համառություն չի դրսեւորում այս ուղղությամբ:

Քանի որ հայոց լեզուն իր իսկ հայրենիքի դատարաններում պաշտպանություն չի գտնում, մեզ մնում է պայքարել այլ միջոցներով: Դրանցից կարող է բավական արդյունավետ լինել հայոց լեզվով ցուցանակներ չունեցող խանութների եւ ապրանքների բոյկոտումը, ինչին կոչ ենք անում բոլորին, ներառյալ՝ իրենց հայրենիքն այցելող սփյուռահայերին:

ԳԵՈՐԳ ՅԱՍՅԱՆ

«Շուշանը» հանգիստ չի տալիս հրեա ընտանիքին

Երուսաղեմի կենտրոնական փողոցներից մեկում 2 տարի առաջ բացված հոմոսեքսուալների միության «Շուշան» գիշերային ակումբի ամենօրյա խրախճանքների աղմուկից քունն ու հանգիստը կորցրած հրեա ընտանիքը դիմել է **«Ազգի»** օգնությանը, որովհետեւ շենքի սեփականատերը Երուսաղեմի հայոց պատրիարքարանն է: Ընտանիքի որդին՝ Գիդեոն Մոալեմն իր զայրացկան նամակում նշում է, որ իր անվերջանալի բողոքներին չեն արձագանքել ո՛չ պատրիարքարանը, ո՛չ Երուսաղեմի քաղաքապետարանը, եւ ո՛չ էլ ոստիկանությունը: Նա մեզ է ուղարկել նաեւ պատրիարքարանի կալվածքների կառավարիչ հայր Բագրատին անցած տարվա դեկտեմբերի 4-ին գրած նամակը, որում զարմանք է հարուցում հատկապես այն, որ խիստ ավանդապահ Երուսաղեմում այդ ակումբը բացել է քաղաքային խորհրդի անդամ, հոմոսեքսուալների շերթի կազմակերպիչ, «պրոֆեսիոնալ» հոմոսեքսուալ Սաար Նեթանելը:

Հայր Բագրատին Գիդեոնը գանգատվում է ոչ միայն «Շուշանից», այլեւ դիմացի «Գալո» սրճարանից ու 10 մետր հեռու «Թուվյա» բարից լսվող աղմուկ-աղաղակից, քանի որ դրանք եւս պատկանում են պատրիարքարանին:

Այդ սոդոմ-գոմորից իր զայրույթը նա արդարացնում է ոչ միայն Սուրբ քաղաքի մթնոլորտը, այլեւ իր հետ բնակվող տարեց ծնողների առողջությունը վնասելու հանգամանքով: 68-ամյա հայրը ասթմա ունի, տառապում է նաեւ մեջքի եւ այլ ցավերից, իսկ 67-ամյա մայրը՝ պարկինսոնի հիվանդությունից: Նրանց անքուն ու լարված վիճակն էլ ավելի է բարդացնում իր կյանքը, պատճառելով նաեւ նյութական վնասներ՝ դեղորայքի քանակի ավելացումից:

Այս ամենին թերեւս կարելի է համաձայնել, բայց նրա հաջորդ մտահոգությունը, թե հայոց պատրիարքարանին պատկանող տարածքում գործող զվարճանքի վայրերը Երուսաղեմը վերածում են երկրորդ Ամստերդամի, մեղմ ասած՝ երեւակայությունից դուրս է: Նրա գրավոր խոսքից մեր տպավորությամբ, ընդվզումը ոչ թե երեւույթի դեմ է, այլ հայոց պատրիարքարանի կալվածքների:

Երուսաղեմում եղած յուրաքանչյուր ոք լավ գիտի, թե որքան զգոն է այնտեղ ոստիկանությունը, եւ ինչ խստությամբ է պատժում քաղաքացիների իրավունքները ոտնահարողներին:

Քաղաքը, որտեղ այնքան մեծ թիվ են կազմում տարբեր կրոնների մոլեռանդ դավանողները՝ խստորեն տարբերվող իրենց պարկեշտ հագուկապով, նիստուկացով, վարքուբարքով, հանկարծ լցվեց անառակներով, թմրամոլներով, վայրենիներով:

Տարօրինակ է նաեւ, որ Գիդեոնը մեր օգնության ու աջակցության կարիքն ունի՝ Սուրբ երկրում կարգուկանոն հաստատելու համար:

Եվ վերջապես առնվազն զավեշտ է թվում հայոց պատրիարքարանի, Երուսաղեմի քաղաքային իշխանությունների եւ ոստիկանության դեմ միասին պայքարելու նրա՝ մեր թերթին ուղղած առաջարկը:

«Ազգ»

ԳՅՈՒՄՐԻ

85 տարվա կենսագրություն ունեցող «Կումայրի» թերթը տարածքից զրկվելու վտանգի առաջ է

Շիրակի մարզի Գյումրի քաղաքի «Կումայրի» շաբաթաթերթը կանգնել է խմբագրության եւ տպարանի տարածքը կորցնելու վտանգի առաջ: 1921 թ. հիմնադրված եւ սկզբում «Բանվոր» անունը կրած շաբաթաթերթը իր 85 տարվա կենսագրությունից հետո այսօր կարող է լուրջ խնդիրներ ունենալ, որը վաս ավարտ է խոստանում, եթե բավականաչափ արտացավություն չցուցաբերվի:

«Կումայրի» շաբաթաթերթի գլխավոր խմբագիր **Աղասի Աբրահամյանը** «Ազգի» հետ զրույցում ներկայացրեց խնդիրը: Նրա խոսքով, երկրաշարժից հետո թերթի խմբագրությանն ու տպարանին է տրամադրվել ավերված թիվ 21 դպրոցի մի քառահարկ մասնաշենքը: Մասնաշենքը 220 հազար ռուբլով վերականգնվել է երկրաշարժի համար հատկացված օգնության ֆոնդից եւ տրամադրվել թերթին ու տպարանին: Արդեն մի քանի տարի մարզպետարանը պահանջում է ազատել խմբագրության եւ տպարանի տարածքը՝ իհարկե փոխհատուցմամբ: Տարածքի անհրաժեշտությունն առաջացել է այն բանից հետո, երբ Նյուկորքցի մեծահարուստ Հովհաննես Օյունջյանը ցանկացել է դպրոցի հիշյալ մասնաշենքը անարգահով ընտանիքների երեխաների համար ննջարան դարձնել: Մարզպետարանն էլ պահանջում է ազատել տարածքը, որպեսզի մեծահարուստ պարիկը կարողանա իրականացնել իր բարի ցանկությունը:

Գլխավոր խմբագրի խոսքով, այդ կոնֆլիկտը ձգվում է արդեն 9 տարի: «Մարզպետ Ռոմիկ Մանուկյանը ասում էր՝ հատուցում կլինի, խմբագրությանն ու տպարանին հո դուրս չե՞նք հանի», ասաց Ա. Աբրահամյանը՝ հավելելով, որ որպես փոխհատուցում 25 հազար դոլար են առաջարկել: Գլխավոր խմբագիրն ընդգծեց, որ ինքը պատրաստ է նորմալ հատուցման դեպքում դուրս գալ զբաղեցրած տարածքից, բայց այդ 25 հազար դոլարով հնարավոր չէ ոչինչ անել, այժմ թերթի նորմալ աշխատանքի եւ տպարանի համար պահանջում է 120 քմ բարեկարգ տարածք: «Ես զիջում եմ, բայց այդպես զիջելով կհասնեմ մի շան բնի», նկատեց նա:

Մարզպետարանն արդեն դիմել է դատարան, որը, խմբագրի խոսքով, հօգուտ մարզպետարանի «խայտառակ վճիռ է կայացրել՝ մեզ ձայն չեն տվել, բայց այդ օրը վճիռ են կայացրել»: 1400 տպաքանակ ունեցող թերթը անկախ հասարակական, քաղաքական, սոցիալական եւ մշակութային թերթ է՝ առանց գովազդների: Շաբաթաթերթը իր գոյությունը պահպանում է դրամաշնորհների միջոցով, սակայն այս պատմությունը որեւէ մրցույթի մասնակցելու ժամանակ չի թողնում: «Այս վիճակը ո՞նց կարող է չանդրադառնալ մեր գործունեության վրա: «Կումայրին» ոչ մարզպետարանինն է, ոչ քաղաքապետարանինը եւ նրանցից ֆինանսներ չի ստանում: Փորձում ենք հնարավորինս անկախ լինել ու գոյատեւում ենք մրցույթներին մասնակցելով եւ դրամաշնորհներ ստանալով: Իսկ այս քաշքռուկի պատճառով չեմ էլ կարողանում մրցույթների մասնակցել», ուրախությամբ գլխավոր խմբագիր Աղասի Աբրահամյանը՝ միաժամանակ լավատեսորեն ավելացնելով. «Թերթը ծանր ժամանակներ է ապրում, բայց չի կորցնում իր դեմքը: Մենք բարոյական պատասխանատվություն ենք ստանձնել թերթն առաջ տանելու»:

Շաբաթաթերթի շուրջն ստեղծված իրավիճակի մասին փորձեցինք պարզաբանումներ ստանալ նաեւ մարզպետարանից: **«Ազգին»** ընդունեցին Շիրակի մարզպետի խորհրդական Ժորա Սիմոնյանն ու մարզպետարանի իրավաբանական բաժնի պետ Տիգրան Ղարիբյանը: **Ժորա Սիմոնյանի** ներկայացմամբ, 2005 թ. «Գյումրիի տպարան» ԲԲԸ-ի եւ «Կումայրի բանվոր» ՍՊԸ-ի համար տարածքներ ձեռք բերելու նպատակով Հ. Օյունջյանը առաջարկել է 25 հազար դոլար՝ նախկինում առաջարկած 20 հազար դոլարի փոխարեն: Այդ գումարից 13 հազարով նախատեսել են 3 սենյականոց բնակարան գնել թերթի խմբագրության համար, իսկ տպարանի համար էլ պետք է հատկացվեր 7 հազար դոլար, ինչպես նաեւ դրամական կամ շինանյութի տեսքով օգնություն մարզպետարանի կողմից: Մարզպետի խորհրդականը հավաստիացրեց, որ բնակարան գնելու առաջարկը եղել է թերթի խմբագրինը, եւ նա էլ բնակարանը գտել է, սակայն հետո զղջացել է իրենց անհայտ պատճառներով: Իսկ տպարանի տերն էլ հրաժարվել է ազգային ակադեմիայի շենքում տարածք ստանալու առաջարկից: Ժ. Սիմոնյանը նշեց, որ 2006 թ. պրն Օյունջյանը հայտնել է, թե տպարանի համար ինքը կհատկացնի 10, իսկ խմբագրության տարածքի համար՝ 15 հազար դոլար:

Իրավաբան **Տիգրան Ղարիբյանը** նշեց, որ գործը քննվել է տնտեսական դատարանում, որին հաջորդել է պատասխանող կողմերի հակընդդեմ հայցը: Դատարանը բավարարել է մարզպետարանի հայցը, իսկ վճռաբեկն էլ չի ընդունել պատասխանող կողմերի բողոքարկումը: Խմբագիրն ու տպարանի տերը հունվարի 18-ին նորից են դիմել վճռաբեկ դատարան: Այդ ատյանը այս անգամ կքննի գործը, թե ոչ, դեռ պարզ չէ, բայց, իրավաբանի խոսքով, իրենք պպասում են տարածքներն ազատելուն:

Աղասի Աբրահամյանը հավաստիացրեց, որ մարզպետարանի մատնանշած այդ 13 հազար դոլարով հնարավոր չէ բնակարան գտնել, եւ ինքն էլ համաձայնել է բնակարան տեղափոխվելու առաջարկին՝ միայն եթե տպարան էլ գտնեին, սակայն չեն գտել: «Եթե ուզում են, թող գտնեն տան»: Նա նաեւ մտահոգություն հայտնեց, որ երաշխիք չկա, թե այդ գումարը կա. «Նրանց առաջարկած 25 հազար դոլարը օդի մեջ է, կա միայն բարեւարի ֆախով ուղարկած նամակը»:

«Անկախությունից հետո տեղի ունեցած սեփականաշնորհման գործընթացից մամուլը կարծես թե ընդհանրապես դուրս մնաց եւ հիմա համարյա թե չկա որեւէ թերթ, որն ունենա իր տարածքը: Այս կոնֆլիկտը եւս մեկ անգամ ցույց է տալիս, որ իշխանությունները չեն ցանկանում, որ թերթն իր սեփական տարածքն ունենա, մինչդեռ «Կումայրիի» դեպքը կարող էր լավ նախադեպ դառնալ, որ տարածքը սեփականաշնորհվի եւ դառնա թերթի տարածքը», «Կումայրի» թերթի եւ մարզպետարանի միջեւ ծագած պատմությունը այսպես է դիտարկում Խոսքի ազատության պաշտպանության կոմիտեի նախագահ **Ասա Մելիքյանը:**

ԳՈՌԾ ԳԵՂԱՐՔՅԱՆ

Գյումրի-Երեւան

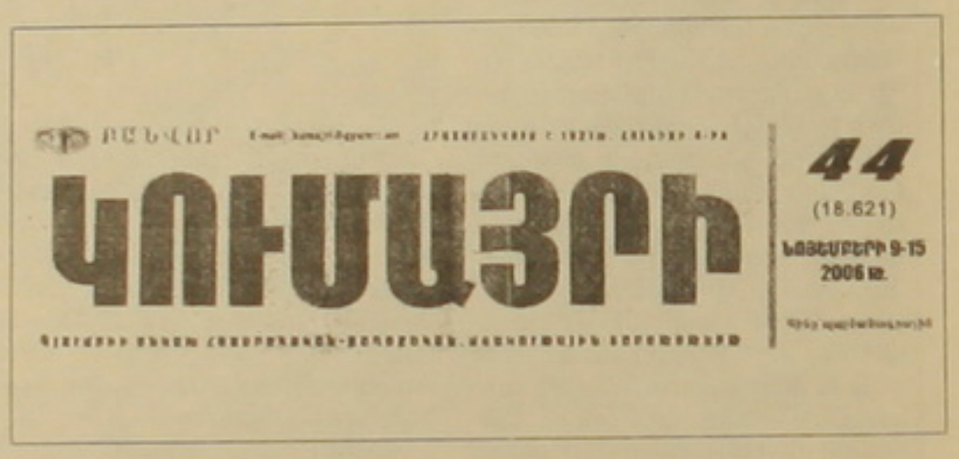

ԱԶԳ-ՆԵՐԴԻՐ

Վիրտակ

→

անցնելուց էլ Մարոյենց դուռը թակի, ասա՝ Օհանյանը ֆեզ ուզում է տեսնի: Սա այն Օհանյանն է, որ դպրոցում խմբավարություն անելիս ձեռի բանալին անսպասելի շրջում էր սխալ նոտա երգած աշակերտի վրա՝ այնքան որ բարկանում էր՝ տակտը չորսացող «անսլուխի»՝ միայն իր ականջի համար ընկալելի ահավոր երգեցողությունից: Իսկ երբ որեւէ մեկը չէր կարողանում ծիծաղը զսպել բանալու եւ ճակատի հիրավի կոմիկական բախումից՝ ամբողջ ուժով որոտում էր.«Ինչի՞դ վրա ես հուրախացել, երջանիկ ադուշ»: Այս դեպքում հոհոում էին բոլորը, եւ դպրոցական խառնաձայն երգչախմբի այդ օրվա փորձը տաղալվում էր: Օհանյանն այդպես էլ իր մուրազին չհասավ, եւ Մարոն էլ, որ իմ տարեկիցն էր, երիտասարդ ու չամուսնացած հեռացավ այս աշխարհից:

Կան բաներ, որ ինձ առայսօր զարմացնում են: Մի տաս տարի առաջ ես լսեցի, որ դասղեկիս երկու որդիները, երկուսն էլ պատանի շնորհալի նկարիչներ, սպանել են իրենց մորաքրոջը, նույնիսկ անդամահատել: Պատճառն ըստ պատշգամական վարկածի՝ բնակարանային խնդիրն է եղել:

Սպանության կատարման եղակի դաժանությունն արդեն ինձ չէր ցնցում, ինչպես մեր փողոցի Ավետիսի դեպքում եղավ, այնքան բան էի տեսել արդեն կյանքում: Այս դեպքում ինձ ցնցել էր շարժառիթը. ի՞նչն էր դրդել երկու երիտասարդ տղաներին, որ արվեստագետի հոգի ունեին, եւ որոնց մեծացրել էր բոլորիս համար տարիներ երկրորդ մայր եղած եւ բացառապես սկզբունքային մարդ համարվող իմ դասղեկ Մարգարիտան, այդպես խաղային իրենց հոգու հետ, այդպես կորցնեին անմահը՝ հոգին եւ ձեռք բարձրացնեին սեփական մորաքրոջ վրա: Ասում են՝ ոչինչ չկա պատահական այս հողի վրա, պատահական թվացողի ետեւում լավ թաքնված օրինաչափությունն է, գենով փոխանցված-կյանքով չստուգվածը, ծածուկ մեղքերի աղաչխարանը: «Մարդու գլխից վեր մի թռիր»,-ասում է որդիս իմ այս դատողություններին ի պատասխան՝ որդիս ասվածաբան է: Մարգարիտան ուշ ընտանիք կազմեց մի մարդու հետ, ով թողել էր իր ընտանիքը: Մարգարիտան հասաս ավելի լավ կյանքի էր արժանի, բայց ինչ իմանաս Աստծո ճամփաները՝ երկու տղային ու դստերը նա մեծացրեց վարձով սենյակներում, իսկ մոր բնակարանում ապրում էր նրա չամուսնացած քույրը:

Մարգարիտան հիմա էլ տանջվում է բանտի դռները գնալով, դիմում-խնդրագրեր գրելով, բանտային պաշտոնյաներին կաշառելով (ինչ անարդարություն՝ մեր դասարանով, նրա իսկ աջակցությամբ պայքարում էիր դպրոցական կաշառակերության դեմ, սովորում ես էիր մեր իրավունքներին): Դիմում-խնդրագրեր է գրում, որ իր տղաներին շուտ ազատեն: Բայց ամենուր նրան խաբում են: Տղաների՝ բանտում արված նկարների ցուցահանդեսը Բուլղարիայում կարգին դրամական մրցանակի էր արժանացել, ու նա որպես ուներ այդ դրամն օգտագործել ու բանտում հիվանդացած իր տղաների բուժմանը հասնել, բայց մի խաբեբա՝ ցուցահանդեսը Բուլղարիա տարած մենեջերը, այդ գումարն առավ-թռավ, ու հիմա նորից Մարգարիտան ձեռնունայն է:

Իսկ թե ինչո՞ւ եւ ինչու՞ Մարգարիտան եկավ-հասավ այդ կետին՝ ես չգիտեմ: Գիտեմ, որ բոլոր նրբագույն վիճակներում նա օգնության էր հասնում ինձ եւ բոլորին, բայց նրա արած լավությունները ջուրը գցելու մասին ասացվածքով չեն վերադառնում:

Իսկ ինձ ցնցած սպանությունն այն ժամանակ ցնցել էր նաեւ ողջ Արեւը.....

Մի օր, երբ 15-րդ փողոցով դպրոցից սովորականի պես տուն էի դառնում՝ զգացի, որ անհասկանալի ժխոր էր փողոցում. անցուդարձը շատ էր, մարդիկ տնեսուն դուրսուներս էին անում, շշունջով էին խոսում՝ ինչ-որ պահից անցնելով փսփսոցի: Չկարողացա կցմցել լսածներս՝ պարզ էր միայն, որ ինչ-որ սարսափելի բան էր կատարվել, մոտիկ տներից մեկից լացի ձայն լսեցի: Վազելով տուն մտա՝ մեր տանը տիկին Թագուհին եւ տիկին Նուրիցան էին, որ բերել էին լուրը. Պարեխմանի կոչկակար որդուն՝ Ավետիսին, գիշերը մորթած, մի արկղի մեջ լցրած ուղարկել էին տուն՝ հորն ու մորը: Այդուհետ սառեց երակներս մեջ, սարսափած մտա մի անկյուն ու ողջ գիշեր դրանց մեջ, սարսափած մտա մի անկյուն ու ողջ գիշեր դրանց մեջ էի: Ցնցված էր ողջ փողոցը: Պարեխմանի իսկական անունը չեմ հիշում՝ երեւի չեմ էլ իմացել. նա տանը վարսավիրություն էր անում, եվ ռուսերեն «պարեկմախեր» բառի այլափոխված տարբերակն այնպես էր կպել նրան, որ նրա իսկական անունը մոռացվել էր: Պարեխմանի՝ բոլոր հոնքերն ու նրա բնական կարմրամազ կնոջ ահավոր վիշտն աչքիս դեմ է: Ինչ գործերի մեջ էր եղել որդին, ո՞վքեր էին վրեժ լուծել՝ չիմացա եւ մինչեւ հիմա էլ չգիտեմ, բայց «գողականների ռազբորկաների» մասին իմ առաջին գիտելիքները հենց շաղկապվում են այս պատահարի հետ: Բազմաթիվ տարիներ կողքից դիտելով Ավետիսի ծնողների անփարատ վիշտը՝ ես ֆիքսել եմ սպանության, եւ հատկապես այդ կարգի դաժան սպանության ողջ ահավորությունը, ու երբ սպանությունների մասին ամերիկյան ֆիլմերը եւ մեր կյանքում մերթընդմերթ կատարվող սպանությունները դարձան մեր առօրյայի մշտական ուղեկիցը, երբ մեզ հիմա այլեւս ոչինչ չի զարմացնում եւ խոտեկիցը, երբ մեզ հիմա այլեւս ոչինչ չի զարմացնում եւ խոտեկիցը, երբ մեզ հիմա ասում՝ առիթից առիթ ես շարունակում եմ հիշել «սպարը ցնցում՝ առիթից առիթ ես շարունակում եմ հիշել «սպանություն» բառի հետ կապված իմ առաջին ապրումները:

***

Մեր բակի ամենահետընկած անկյունում, ցեմենտե պատին կպած մի թթենի կար, որ բարդու էր նման: Հայրս ժամանակին կրկնակի պատվաստել էր ծառը, ու սա մարդու ճկույթի երակության, բայց անհամ սպիտակ թութ էր բռնում: Հայրս չէր սիրում, որ ծառ կտրել, այդ թթենու արմատն էլ երեւի դրախտում էր, որովհետեւ կատաղորեն աճում ու տարածվում էր. ահա հայրս էլ ձեւը գտել էր՝ կողքի մեծ ճյուղերը կտրում էր, թողնում էր միայն վեր սլացողը, էս ծառն էլ կատաղությունը բոլին էր տալիս: Ամառ-ձմեռ իմ սիրած ծառը մի բարդու չափ բարձրացած հենց այդ մեկն էր: Արեւի առաջին լույսի հետ բարձրանում էի այդ ծառը. մի կերպ մագլցում էի անճյուղ առաջին երկու մետրը, թառում էի ամենաբարձր ճյուղին եւ երկար նայում էի ուղիղ դիմացը հայտնված Մասսին, որը դեռ չծագած արեւի՝ ամպերից անդադարձող թեք շողերի տակ պարզապես ցուցադրում էր իր բոլոր ծակուծուկերը: Երեւանից ամենամոտը Մասիսը հենց Արեւից է երեւում: Չգիտեմ՝ ինչ էի մտածում, չգիտեմ՝ ինչո՞ւ էի այդպես ակնապիշ նայում, բայց երկար տարիներ իմ սիրած զբաղմունքն էր այդ թթենուն թառելը եւ փառավոր սարին նայելը՝ մինչեւ մեծացա ու ամոթ էր մի աղջկա համար ժամերով ճոճվել ծառի վրա: Տարիներ հետո, երբ մեր փողոցի ծայրին, Երեբունի փողոցի կողմից առաջին բարձրահարկերը կառուցվեցին, ես հատուկ հյուր էի գնում իմ դասարանցիներից մեկին, որ պատուհանից Մասիսը տեսնեմ:

Այն թաղում, ուր հիմա ես եմ ապրում, մի բարձրահարկ շենք ուղիղ իմ պատուհանի դիմաց ծածկել է Մասիսները, ես ինչքան էլ ձգվում եմ՝ Մեծ Մասսի աջ կողմի թեք ուսն եմ տեսնում միայն, գիշերներն էլ՝ սարի բարձրության կեսին ամերիկյան բազայի կանաչին տվող լույսերը. ու շատ, շատ եմ զայրանում այդ անհարմար բուսած շենքի պատճառով:

Դասագրքերի հայոց պատմության հոտն իմ ռունգերում, որ համարյա տպագրական ներկի հոտն էր, մի օր էլ ես հայտնվեցի մարդկանց մի բազմության մեջ, ովքեր առանց իմանալու՝ պատմական իրադարձության մասնակիցը դարձան. ողջ Երեբունի փողոցը հոսում էր դեպի այն բլուրը, ուր Արգիշտի հզոր թագավորը 27 դար առաջ ընչել է այն նույն օրը, որ ես էի ընչում, նայել է նույն սարին, որին ես էի նայում, եւ ի նշան իր հաջողակության՝ հիմնադրել մի ամրոց, որի անունը կպել-մնացել է իմ ապրած վայրին մինչեւ օրս: 7 համարի տրամվայն արգելակեց եւ սպիտակած բացեց իր դռները. բազմությունն, ինձ էլ հետն առած՝ խցկվեց տրամվայ: Մի անծանոթ մարդ,

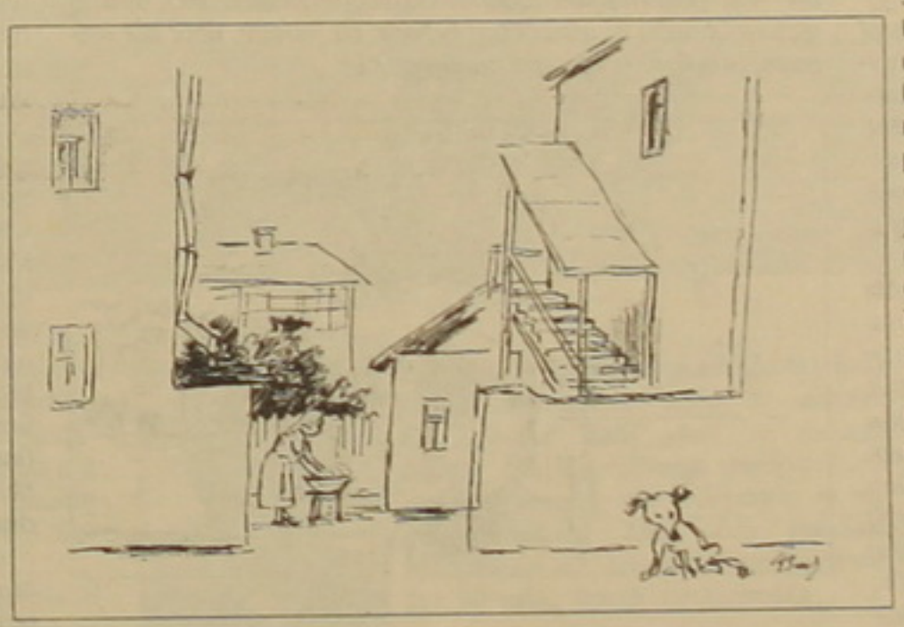

հիշում եմ, ինչպես էր ամուր բռնել ձեռքս, որ տրամվայի բաց դռնից չընկնեմ՝ ժողովուրդը կախվել էր: Հետո բլուրի մոտ իջանք ու խառնվեցինք ավելի հոծ մի բազմության: Բլրին մոտեցող ամեն մեկի ձեռքը ձյութած փայտե ձող էին տալիս, որ մարդիկ կոցնում էին արդեն վառվող ջահերից, եւ ասես Արգիշտիի հոյակներ, երեկոյան մութուլույսին գեղեցիկ ու հանդիսավոր բարձրացնի ամրոց տանող ասիճաններով, փողերի եւ թմբուկների հնչյունների տակ: Տպագրական ներկի հոտն այդ օրն ընդմիշտ մոռացվեց, ես ինձ անտիկ շրջանի հերոսուհի էի զգում՝ պատմությունն իմ շուրջն էր...

***

Չգիտեմ ինչու են մարդիկ գերեզմանոցը տխուր վայր համարում: Եթե մարդ ուտելու, խնելու եվ այլ սովորույթների հետ մի ինչ էլ իրեն նեղություն տա մտածելու, կտեսնի որ գերեզմանոցն անցյալը ներկային եւ ապագային կապող մի վայր է, որտեղ մարդաածներին, ապրողներին եվ ապագայում ծնվածներին կարելի է դիտարկել նույն հարթության մեջ, որտեղ ոչ անցյալ կա, ոչ էլ ապագա, այլ մշտապես միեւնույն ժամանակն է գործողության մեջ, կամ ինչպես էդմոն Ավետյանը կասեր՝ **արտաժամանակը:** Մարդու պատկերացմամբ՝ դա մշտական ներկան է, բայց, ուշադրություն դարձրեք, հազիվ թե մարդ իրեն նեղություն տա մտածել, այն էլ՝ էդ տեսակ խառնուփշտիկ բաների մասին: Մի փոքր հաճույքով էի գնում գերեզմանոց՝ եթե կուզեք. մտածելու տարածք կար, գերեզմանատարերի զանազան հիմար երկտողներն էլ խթանում էին փիլիսոփայելու ցանկությունը: Այնպես որ՝ տարին մի երկու անգամ այցելում էի գերեզմանոց: Հոգուս մի անկյունում ծվարած հույսն էլ էր կայծրեզմանոց: Նուբարաշենի գերեզմանոցի հիմնական դարպասից կլսում Նուբարաշենի գերեզմանոցի հիմնական դարպասից կլսում էի գնում սուգում էի գերեզմանի տարածքում սարաթս անգամ գնում սուգում էի գերեզմանի տարածքում սարաթս մանր խորամանկությունները, որ կմատնեին այցելուի մասին: Բնությունն իր գործն էր անում մոռ գերեզմանին՝ գարնանը հասկ ու փուք էր ծլում, մարդաբոյ բարձրանում, աշնանը մացառ դառնում. որ չգնայի պոկեի-այրեի՝ այդպես էլ ցախը կմնար մինչեւ նոր գարուն: Բայց մի երկու անգամ հրաշք պես բան էր եղել՝ այդ էր հույսիս ակունքը: Գնում-տեսնում էի՝ ցողունն այրած ու հավաքած, փոքրիկ թասիկի մեջ՝ խունկ ծխեցրած: Մորս հարազատները Երեւան չէին գալիս, գային էլ՝ գերեզմանի տեղը չէին գտնի, միայն թաղմանն էին եկել: Հայրս իր երկրորդ կնոջ հետ վաղուց Վարդենիսի կողմերը մի սամանամերձ գյուղում էր բուն դրել, ու էս կողմ չէր նայում այլեւս. Երեւանում երեխ տուն սարքած մարդն իր փախստական կնոջը երեւի թունդ էր սիրում, որ հեռեփց Սեւանի այն կողմը գնաց ու էլ չի երեւում: Հորեղբորս թաղմանը մի կերպ լուր ուղարկեցի՝ էդ մի անգամը եկավ-հասավ, բայց մորս գերեզման մի տաս տարի կլիներ՝ հայրս չէր եկել: Ով կլինի, գլուխ էի կոտրում ու ամեն անգամ գերեզմանի սպիտակ մարմարին մի թունդ ֆլոմով գրություն թողնում. «Ստեփ, տուն արի»: Բայց անձրեւները լվանում էին գունավոր նամակները, դարձնում անընթեռնելի, եղբայրս էլ չէր երեւում:

Մինչեւ սպիտակ քառակուսին՝ անցնում էի հոպարս հուշաքարերի կողքով, որոնց վրայից խոժոռ նայում էին իշխելու սովոր տղամարդիկ, նույնիսկ մականուններ կային դրոշմված նրանց անունների կողքին՝ Ճլե, Մկո, կամ Վիդոկ. բոլորին, սակայն, նույն դիպվածն էր տարել՝ Ժողովողի հանգով: Մի անգամ նույնիսկ ականատես եղա ի ցույց դրված վշտի. մի երիտասարդ տղամարդ ոտքել էր տարեց կնոջ պատկերով գերեզմանատարի դիմաց, կողքին երկու դստրուկի նվագում էին՝ ի տեղի եւ ժամանակի: Բայց նույնիսկ այդ ժամանակ գերեզմանոցը տխուր չէր թվում, այլ սուֆիզմի փորձարկման մի վայր միայն, ուր ամեն ինչ մահկանացուին մղում էր շարժելու մարդկության մի զգալի հատվածի կողմից ըստ նշանակության չօգտագործվող ուղեղը:

Եղբայրս հիմա քառասուն տարեկան է: Շարժումը որ սկսվեց՝ մայրս արդեն հինգ տարի է՝ չկար, ու անընտանիք եղբորս իր հետ տարավ մեր անշարժ կյանքի մեջ 1988 թվականի փետրվարին գարնան հեղեղ բերած հեղափոխական հոսանքը: Եղբորս հետ սրճարաններում, այստեղ-այնտեղ երեւացող ընկերների մի մասին էլի տեսնում էի՝ պատգամավոր, նախարար եւ էլ ինչ ասես չէին դարձել, անգամ անշարժ գույքի վաճառով զբաղվող մի գործակալ կար: Նրանք էլ, եղբորս պես, ժամանակին հա Ռուսաստան գնացին, մի մասը զոհվեց դարաբաղյան կռիվներում: Ով եկավ՝ եղբորս այդպես էլ ճանապարհը տուն չբերեց: Ընկերները մոռացան նրա մասին, ինձ տեսնելիս էլ շուտ են տալիս գլուխներն-անցնում, իբր չեն ճանաչում: Մի անգամ երաժիշտ Արսյոմը կանգնեց, հիշեց երեխա ժամանակ ոնց էին Կոլիկի, Անդոյի ու եղբորս հետ Արեւի մեր հին փողոցով չափ ընկնում, ոնց էր Սյոքոը կարդացած բոլոր գրքերը տասնարդասիկ ծաղկացրած պատմում գիրք կարդալ չսիրող Աստծու կրակ իր ընկերներին, ու ոնց էր աղմուկ-գոռգոռոցն այդ պահերին դադարում աղմկոտ փողոցում. թթենու տակի նստարաններին, Սիլվերի ահասարսուռ կերպարից լեղաճաք, փոքրիկ ավազակները սկսվում էին՝ իրենց գոյություն չունեցող աշխարհների հերոսները երեւակայելով: «Անդոն հիմա չկա»,-տեղյակ պահեց Արսյոմը. «Երթուղային տախտակի մեջ ոսկու պատճառով որ մեկին խփել էին՝ Անդոն է եղել»: Անդոն մի քանի աղջիկ ուներ. Մալաթիայի շուկայում ոսկու առեւտուր էր անում եւ ընտանիքը պահում: Նրա մայրը՝ Վերան, լավ է, շուտ մահացավ ու որդու մահվան կսկիծը չտեսավ:

Իսկ Սյոքոն ինձ թողել է մի քրքված խորհրդային անձնագիր՝ վերջին գրանցում «Ասկերանի շրջան, Բալուջան գյուղ» նշումով: Անձնագիրը նախկին երեւանյան գրանցման հասցեով բերել էր մի անծանոթ տղա՝ իր ասելով գտել էր Սոչիի ծովափում, 91 թվականին: 23 տարեկան պատանու անաղարտ հայացքով լուսանկարով բաժան-բաժան եղած անձնագիրը եւ մի հեռադիտակ՝ Քելբաջարի սարերում եղած ժամանակից, պահում էի որպես եղբորից մնացած միակ հիշատակ:

Ջեռիս ծաղիկների համար պուլպուլակից ջուր լցրեցի «Ջերմուկի» պլաստիկե շիշը: «Օֆ-օֆ»,-տնքտնքում էր լաց եղած աչքերը լվացող մի տատիկ՝ պատրաստ ցավերը պատմելու: Անթափանց հայացքի հանդիպելով՝ կինը թաշկինակով սրբեց երեսը եւ լիքը մարմինը մի ոտից մյուսը դժվարությամբ տեղափոխելով՝ քարշ տվեց-տարավ նաեւ իր «օֆ-օֆ»-ը, որ հարազատի շիրմին այցելության եկածի սովորական կոդն է: Եթե տեղի տայի՝ լսելու էի «Ինչ ենք տանելու աշխարհից՝ երկու չոր փայտ» շարքից մի դիֆերամբ: Թեքվեցի բլուրից եւ ասֆալտը թողնելով՝ շալվարիս փողերը խրեցի ցեխի մեջ, եւ այդպես էլ ցեխի միջով գնացի մինչեւ մարմարե քառակուսին, որ ապրողների ջգրու, մորս վերջին խնայողությունը ներդնելով եւ ընտանիքի համար ոչինչ չթողնելով՝ եղբայրս էր իր ձեռքով տարել: Ինքնահանգստացման զուր ջանքեր: Նկար չկար: Մի համեստ, մարմարից թվաչախտակ էր՝ ծննդյան եւ մահվան թվերով՝1930-1983: Գերեզմանի մաքուր սեւահողն անվրդով սպասում էր գարնան առաջին անձրեւին՝ միջի գարեհատիկը ծիլով դուրս գցելու: Հողի մեջ ժանգոտած մի խորհրդային 10 կոպեկանոց հիշեցնում էր կարծես մորս ապրած ժամանակը: Ոչինչ չէր հուշում այլ ընթացք ու իրադարձություն՝ մարմարի մեջ սեղմված 4 քմ սեւահողն իր բաժին գարնանն էր սպասում: Երկու բառ դուրս թռավ ներսիցս՝ ինչ առաջ հանդիպած տատիկի հանգույն: «Ջանձրալի մահկանացու եմ դառնում»,- կծեցի ինքս ինձ: Պոզեցի ու ամենաառաջին եղինջը խաղեցի մարմարե սալի կողքից՝ շատ լավ գարնանային ապուր է լինում: Կողքի՝ Ալեքսանդրովա Մարիայի գերեզմանը, որ մորս գերեզմանի հասակակիցն էր, լրիվ խանդվել էր. նրա որդու խանդակած սպիտակ սկահակը հենց ամենասկզբում գողացան, կամաց-կամաց պոկված-թափված քարերն էլ հետն տարան: 10 տարի կլինի՝ ոչ ոք չի այցելում Մարիա Ալեքսանդրովային՝ հարազատները վաղուց երեւի քոչել են Հայաստանից՝ նրան տարագիր թողնելով: Չէ, ոչինչ չէր հիշեցնում՝ այլ այցելուների մասին: Պայուսակիցս հանեցի կարմիր ֆլոմն ու մուտքի մարմարին թունդ գրեցի.«Ստեփ, տուն արի»: Արեւը կծում էր, ողջ գերեզմանոցում մարդ չէր երեւում: **Վերեւում** նոր թաղում էր եղել, եւ շներն ուտում էին հոտարկավորի թողած խաչլամայի կտորները: Բարձրացա բլուրն ի վեր:

***

ՄԱՐԻՆԿԱՅԻ ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ԳՐԱՌՈՒՄՆԵՐԻՑ

Ապրում ենք համարյա լատինամերիկյան գողների նկարագրած անիրական կյանքով: Ամեն օր հայտնվում ենք այնպիսի իրադարձությունների մեջ, որ սկսում ենք կասկածել ձեռքներս՝ արդյո՞ք մեզ հետ է այս ամենը կատարվում: Եղունգների պատճառած ցավն ասում է՝ այո, այնուամենայնիվ տարակուսանքն ու շփոթը չփարատելով: 75 տարեկան հայրս վերցրել է իր կնոջը, որ մայրս չէ, ու Ռոբինզոնի նման գնացել սահմանի բերանի մի լքված գյուղ՝ նոր կյանք սկսելու: Ինչ-որ «ընտրյալներ» իրենց մենաշնորհն են համարում ամեն ինչի մասին դատողություններ անելն ու գրելը, հանի որ նույն լեզուն եւ մշակույթը կող հավասարակարգության մեծ մասն ընդունակ չէ տարբերել խլրող թոչնակերտին՝ երկնում սավառնելու ընդունակ թռչնից, թռչող գորտերն անգամ մրցակից են: Ամեն տեսակի մախմալիզմը փչացնում է մեզ:

→

Վիրտակ

Խաչքառ լրացնելը դարձել է մշակույթի հետ հարաբերվելու միակ ձեւ: Անշարժությունից ոտի տեղ ոտեղն է թմում: Սրբերի կերպարանով տղամարդիկ տմբտմբացնում են մոռումները, մոռում չունեցողները բոցավառ ճառերի առանում թի՝ վրա ուղիղ կանգնած ակնոցն են ուղղում, ակնոց չունեցողները նյարդային ոստեցնում են ճկույթին հագցրած ծանր մասանիները՝ երեւ ազնիվ խաղ:

Ահա այսպես: Ոչխարների եւ գայլերի միաժամանակյա կոտության անհրաժեշտությունից խոսողները ցասկոտում են խմբից խումբ՝ ձայները որոան հնարավոր է պիղատոսավարի արտաբերելով, իրենց մեջ նստած կայեններին կոծկելու գեռմարկային ճիգով:

Այսպես՝ տաս տարի...

Փողոցի փոշու մեջ թաթախվում են չկայացած ալիմանները՝ կծող շան տեսքով, բայց հարվածող ոտի կամ փայտի սվերից պուկ փախչելու պատրաստ: Քաջությունն ու վախկոտությունը հոմանիշներ են, եւ ոչ մի լեզվաբան չի կարող հակառակն ապացուցել: Կլեոպատրա խաղացող աղջիկները, բոկ ծախողի պես, իրենց վարդիրով են առաջարկում՝ հանկարծ ու կենտ «կլիենտը» չնկատի սվերում հերթի շարվածներին: Ժավելի «բիգնեսը» կիրակի առավոտները ողջ շաբաթ տճաջան աշխատածներին չի թողնում մի լավ ճեղ: «Ժավե՛ղ, ավե՛ղ, թառը ձուկ»,- բղավում են բակերում՝ նարդու շրխկոցին փոխընդմեջ:

Քավության նոխազների ինստիտուտը ծաղկում է ապրում եւ առագ «պրոդուկտ» տալիս՝ անունների պակաս չկա: Ամեն փոքրիկ ժամանակ իր հավության նոխազի բովանդակությամբ է լցված, մնացածները գլուխները կախ իրենց բանին: Երկու-երեք տարվա ճշտությամբ գուշակվում են նոխազացուները՝ փողոցի մուտացկանների մակարդակով անգամ: Նոխազացու պատրաստելը դժվար գործ է՝ պետականության «կերտմանը» համարժեք: Բայց նոխազները չեն հավատում՝ մինչեւ ետդարձի անհնարինություն: Գլխի վրա գցվում են, որովհետեւ դպրոցում ձգողության օրենքը վաս են սովորել. հայի ֆենոմենը հենց դրա մեջ է՝ չի հավատա, մինչեւ ատամով չկծի ու լեզվով չփորձի:

Առավոտյան կոտ սարելն ու երեկոյան կոտ ջարդելը դարձել է ազգային զբաղմունք: Պահմտոցին նույնպես մշտապես օրակարգում է՝ այդ խաղի նկատմամբ հայ տղամարդկանց հակումը մանկության տարիներին հագուստ չի ստացել եւ իրեն զգացնել է տալիս հասուն տարիքում: Քաղաքական թատրոնը կյանքի անբաժան մասն է այլեւս, առանց որի ազգս չի կարող գոյատեւել: Կաշառակերության մասին խոսվում է միայն անցյալ ժամանակով, ներկաներին ննջադասելն անբարոյական է, նախկիններին (պաշտոնյաներին) ննջադասելը՝ օրինաչափ եւ պարտադիր: Պաշտոնյայի կաշառակերությունը կարելի է մատնացույց անել միայն նրա պաշտոնանկությունից հետո, այն եւս ոչ միշտ, հակառակն անախորժ է՝ մինչեւ ֆիզիկական ոչնչացում: Գող լինելը նույնպես սկսում է մոդային դառնալ. փողատերերը վաս երազ տեսնողի իրենց զառանցանները՝ վերջին տնոցն անգամ ափտսալով դուրս թողնել, տրագիր կազմերով շարում են կաղնուց, մայրուց, էլ ես ինչ գիտեմ՝ էվկալիպտից սեղաններին՝ որպես ժամանակի իգության հուշարձան: Գող բժիշկներ եւ գիտերային պահակներ, հաղորդում վարող բարմեններ, պոետ կառավարիչներ. ժամանակն, ասում են, կոչվում է անցում: Տասնհինգ տարի է անցնում ենք գետը՝ կամրջի կոտրվելու միտքն անտես անելով:

Ամեն օր Հայաստան կոչվող բնակավայրից, առանց մի վերջին անգամ Մասսին նայելու, լիում է միջին հաշվով երեսուն երեխա: Մորաքրոջս թոռները՝ երեք եւ չորս տարեկան աշոցքի հոյր ու եղբայր առաջին անգամ Երեւան եկան, Երեւան-էջմիածին մայրուղով անցնելիս իրար բոթեցին ու մատով ավտոբուսի պատուհանից ցույց տվեցին անվրդով-սպիտակ փայլող սարն առաջին ու վերջին անգամ, հետո իջան օդանավակայանում:

ՄԱՐԻՆԿԱՅԻ ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ԳՐԱՌՈՒՄՆԵՐԻՑ.

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Կան վիճակներ, որոնք ամենամեծ ցանկության դեպքում անգամ հնարավոր չէ շրջանցել: Տեղեր կան, ուր հարկ է գնալ, որովհետեւ այդպես է ընդունված: Տեղեր, ուր միայն մարմնդ է ներկա եւ բացակա՝ էությունդ, միտքդ: Այդպիսի տեղերում իր երկրային երկար գոյության ընթացքում լինում է մարդը: Այդ տեղերում է, որ մարդ մտածում է.«Այս ինչ տաղտկալի երկար բան է կյանքը»: Այդ տեղերում է աչքի զարնում մարդկային կեղծավորությունը, բնածին հակումը դեպի դերասանությունը, աչքակապությունը: Ու այդտեղ է, որ մի կարճ ժամանակով ուզում ես փոխակերպվել հանգուցյալի, բայց այնպիսի մի հանգուցյալի, որը մի քանի վայրկյանով Աստծուց շնորհ ստացած լիներ նստել տեղում եւ բոլորի երեսին շմփացնել նրանց երեսպաշտությունը, նրանց կեղծ ողբի ողջ էգոիզմը, քանզի կյանքից զրկվել են ոչ թե նրանք, այլ ինքը: Եւ ուրեմն՝ թող կտրեն իրենց ծանծաղի լացը, եւ իրեն՝ հանգուցյալին թողնեն լռության մեջ հավաքելու մտքերը, կենտրոնանալու՝ ուրիշ աշխարհներ գնալուց առաջ: Բայց չէ, Աստված ոչ մեկին չի զրկում իր բաժին խավարանից, որ մարդկային ողբ անունով դոնով է մտնում: Աստված չի կարող փոխել մարդկային բնույթը, որը կարող է վշտի հրապարակային բենեֆիս կազմակերպել՝ ազգակիցներին ունենալով որպես հանդիսատես: Եւ մարդիկ խոնվում են իրենց բնույթին համապատասխան, լացի եւ ախուվախի առանում լուծում հոգեհացի խաչլամայի ու էգնահողին գցելիք սեղանի հարցը, այդ երկու տեսակի գործողությունների առանում հանգուցյալի կողմին հասցնում բամբասել հարեւանի հարսին, հանգուցյալին իսկ՝ մեկ բարոյականության հուշարձան սարելով նրանից, մեկ էլ հիշելով նրա պարտքերը: «Եւ թող մեզ մեր պարտքերը...»: Ոչ, պարտքերը հիշում են: Այդպես երեք օր: Երեք օրն էլ սպասում բաղձալի խաչլամային եւ թթի օղուն, որոնց սատմոս ուղարկելն ուղեկցում են ամպագոռգոռ ճառերով, պարտքի ու բարոյականության պատգամներով.«Կսիրեմ նրան, ում դու քիր սիրում»: Սուտ է: Հետո հանգուցյալի տնից հեռանալիս հիշում այն ուսեսնների մասին, որ հարկ է լիներ Ելեխի սեղանին, բայց մեռելատերն այդ մասին հոգ չէր տարել: «Ունայնություն ունայնության», այստեղ է՝ ասել երեւի Ժողովողը: «Մեռյալների գիրքն» ապողների համար է, սակայն ոչինչ չի սովորեցնում: Երբ սովորես՝ այլեւս ողջերի մեջ չես լինի, ինչպես համալսարան անցածն այլեւս անհար է, որ առաջինդասարանցի լինի՝ համենայնդեպս իրերի բնականոն կարգն է այդպես: Իսկ թե ոնց պիտի հանգուցյալը մարսի հուղարկավորվողի ողբ առարողակարգը՝ թատրոնի հնագույն ծիսակարգով՝ մնում է ապողների խղճին: Հոգոց-հանգուցելոցը խորթ զավակ է, Ձիվանում մուղամամոլներն այլանդակում են չճանաչելու աստիճան, Կոմիտասը միայն իրենք իրենց էլիտար կոչողների բաժինն է՝ այն եւս ոչ թե պահանջարկված լինելու, այլ հաղթելու չեղած մակարդակի մասին վկայելու:«Բռնաբարության փորձ» ծանր հոդվածը շրխկացնեիր հաղթելու գլխին: Հային հայի խելք սովորեցնողները Կարմիր գրի բաժին են՝ երկիրն անուս ուսուցիչներով է լի, ոչ ոք աշակերտ լինել չի ուզում: Հանգուցյալը, նույնիսկ եթե կյանքի վերջին շրջանում կիսախաղ է ապրել, հաշիվ չէ, պասվով-նամուսով հուղարկավորվելն ու մի քանկարժեք հուշախաղ հավերժանալը ապրելիս իր վրա ուշադրություն չդարձնող զավակների կողմից, կներեք արտահայտությանս, գրպանը դրած ունի՝ վերջիններիս պասվի գործն է թաղումից հարսանիք սարելը: Այդպես էլ ապրում ենք՝ Մարկեսի հերոսները դալաթ են արել: Քառասունի հաջորդ օրվա խաշը վկա:

ԿԵՆԱՑԻ ՍԻՆԴՐՈՄ

Ասել են՝ հայրենասիրությունը տիկայի վերջին հանգրվանն է: Ամեն օր ապացուցվում է այս մտքի նյութականությունը: Հանդուրժում ենք, որ տիկան մեզ հետ սեղան նստի ու ճոռթ կենացներ խմի ընկերության, ազգի ու հայրենիքի թեմաներով: Հետո էլ զկոտա կերածն ու ասածները էչփորի: Էս, ուրեմն, մենք ենք անբարոյական, որ կողքներիս դրանց ունենք:

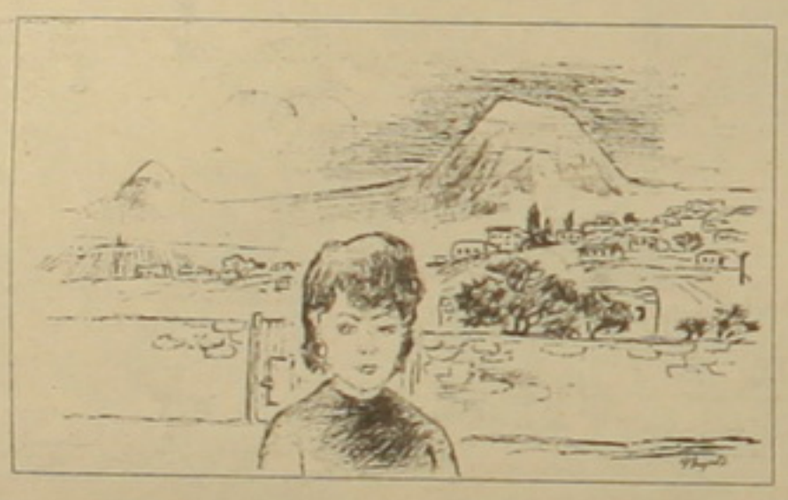

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԹԵՄԱ

Հայրս տասնվեց տարեկանում է բանակ գնացել: Մայրը մենակ էր մեծացնում նրան, նրանից փոքր երկու եղբորն ու քրոջը: Երեսունյոթին նրանց հոր ու պապիս՝ Համբարձումի վրա եւս կեղծ մասնագիր գրող էր գտնվել իրենց գյուղում, նրան բերել էին Երեւան ու հենց Երեւանի բանտի պատի տակ էլ ուրիշների հետ գնդակահարել: Չգիտեմ՝ պատահականություն էր, թե հենց Աստծո դատաստանը, բայց մի քանի տարի հետո սղոցարանում աշխատող մասնագիր գրողի գլուխը թոցրել էր էլեկտրական սղոցը: Այսպես թե այնպես՝ Մարինկա տատս մնացել էր մենակ, մեկից տաս տարեկան երեխաները ձեռքին: 43-ին հայրս ինքնակամ զինկոմիսարիատ էր գնացել: Նրան կռվի դաշտ չտարան, փոքր էր, սկզբում վրացական Գորիում ծառայեց մի քանի ամիս, հետո էլ Լենինականի մոտ՝ գնդի բոստանչին էր: Ու այնքան լավ բերք էր ստանում, որ հետո, ինչքան էլ խնդրում էր՝ ռազմաճակատ չէին ուղարկում:«Բա գնդի կարտոֆիլն ո՞վ է աճեցնելու»,-ասում էին: Այդպես վեց տարի պատերազմի տարիներին մնաց բանակում, բայց թիկունքային համարվեց, իսկ 50 թվականին իրենց գյուղ վերադարձավ արդեն մորս հետ:

Մայրս նույնպես պատերազմի սերունդն էր՝ 15 տարեկանից հացի փոքր կրակին աչքերի հերն անիծած, բանակի կարտոֆիլի դաշտերում աշխատած. երկու անհայր իրար գտել ու 50 թվականի վերջում Երեւանում էին հաստատվել: Սկզբում գաջի գործարանի մոտ մի հայրենադարձի կիսակառույց տունն էին գնել՝ էժանին խաբվելով ու հայրենադարձի վերցրած վարկի պարտավորությունը ստանձնելով: 55-ին այդ տունը գաջի գործարանի պայթեցումների պատճառով վթարային էր համարվել, եւ ծնողներիս նոր տարածք էին հատկացրել Արեւում: Նոր տունը մի տաս տարի սարեցին, հին վարկն էլ, մեծացող տղոսներով, ծնողներս պարտք մնացին պետությանը: Շատ գեղեցիկ փոքրիկ այգի ածեցրին՝ շարքերով տնկած ծառերով, վարդանոցով, անցնող-դարձողը հիանում եւ անպայման վարդ էր խնդրում: Ութսունականներին 4 սենյակ ունեցող առանձնատան մի սենյակը պետությունը պարտքի դիմաց պետականացրել էր՝ հենց այն սենյակը, որ մեծ եղբորս էր մնացել, իսկ փոքր եղբայրս իր բաժին երկու սենյակը 89-ին վաճառեց եւ դրամն իր հետ Ղարաբաղ տարավ: Ռուսական ռուբլին այդ ժամանակ արդեն ամսեամիս էր արժեզրկվում, եվ 22 հազար ռուբլին, ծնողներիս երկու տասնյակ տարվա աշխատանքով ստեղծված տան կեսի արժեքը, եղբայրս ձեռքի փոքրիկ թափ տալու նման էր ծախսել: Մեծ եղբորս կինն այդպես էլ մնաց փնթփնթալով, քանի որ գտնում էր, որ չորս սենյակից երեքն իրենց է հասնում՝ երեք երեխա ունեն, իսկ փոքր եղբայրս ամուսնացած չէր: Հիմա մեր տնից մնացած կառույցը մի տգեղ կույտ է՝ հենված մյուս կեսն առնողի սարքած պալատին, իսկ այգու ծառերը կամ չորացել են կամ անպտղաբեր են դարձել՝ իրենցից մի խղճուկ տեսարան ներկայացնելով:

Մորս մահից հետո, հիմնադրումից ընդամենը 33 տարի անց, կարմիր տուֆով շարած մեր տունը բավական հին տեսք ուներ, արեւ չտեսնող կողմից՝ մամոռոտած: Մի երկու տարի ես մերթընդմերթ օր էի խլում իմ տնից եւ գնում սարդոսայնից ու փոշուց ազատելու մորս տիրույթները, լվանալու վարագույրները եւ հարազատներիս կուսակած կեղտոտ սպիտակեղենը:

Ամեն անգամ տուն մտնելով՝ ես տեսնում էի նրանց մենակությունը, իրար գրած երկտողերն ամենուր՝ սեղանին, սառնարանին, հեռատացույցի վրա.«Այսօր, ես գիշերն աշխատանքի եմ, չսպասես», «Հայրիկ, հաց կառնես, ես ուշ եմ գալու», «Այսօր ջան, գործից հետո կարող է գնամ հորեղբիդ խաղողն էսելու»: Գնում ու տեսնում էի մածնի կեղտոտ շերը լվացարանի տակ, հատակին անփույթ շարած եւ հասկանում էի, որ կին չի նշանակում միայն կին՝ տղամարդու համար: Նա տուն է՝ մաքուր փայլող աղակիներով, կոկիկ ու նոր ջրած բակով, զվարթ ելուզուս անող տնեցիներով: Նա սալջախի վրա ճաշով լի կաթսա է եւ երեկոյան սեղանի շուրջ հավաքված մի խումբ մարդկանց աշխույժ խոսակցություն:

Որքա՛ն մնացած իրեր, որքա՛ն մնացած մարդիկ. այդպիսին է տունը, երբ տնից ընդմիշտ մեկնում է կինը:

Ծուլորեն եւ անկամ ես սկսում էի հավաքել թափթփվածը, եւ դա անում էի անփույթ. ում համար, որ անում էի՝ նրանք ոչինչ չէին նկատում: Նրանց համար սկսվել էր մի ժամանակ, երբ ուտում էին, որ չիվանդանային, քնում էին, որ մյուս օրը ոտի վրա լինեին: Մտովի կռվում էի նրանց հետ: Վիշտը՝ վիշտ, հոգսը՝ հոգս, կարելի է նույնիսկ ծայրահեղ աղխաս լինել, բայց մաքուր լինելը պարտադիր է: «Աղխաս՝ աղխաս, քիթդ սրբե, էլի աղխաս էդի»: Այսպես էր ասում մայրս: Բայց նրա ասածը լոկ հիշողություն էր, եւ ամեն ինչ խայխայվում էր այդ տան մեջ այլեւս՝ բարերը, իրերը, մարդկային ջղերը: Բայց դե սովորությամբ, ընտանիքի անդամը լինելու պարտքով երկու-երեք շաբաթը մեկ գնում էի հետաձգելու, մի քիչ երկարաձգելու այդ խայխայումը: Եղբորս բառահեղեղի տակ փոխում էի անկողնու սպիտակեղենը՝ գրեթե չլսելով, թե ինչ է ասում նա: Մորս մահը հունից հանել էր նրա կյանքը. խոսում էր աննշան բաների մասին, անսովոր բաներ տեսնում սովորականի մեջ: Հավաքում-կարող էի անում սպիտակեղենը, որ երեկոյան տանելու էի հետս, մեր տանն ավելի հեշտ էր դրանցով զբաղվելը: Նայում էի մորս պահարանը, որ դեռ շարքով արդուկված գուլպա եւ սպիտակեղեն էր մնացել:

Եղբայրս ծրագրավորող էր, իր գործում համարյա տաղանդավոր, բայց քանի որ անընդհատ հրաժարվում էր զանազան նոր զբաղմունքներով ու մարդկանցով, նրա տաղանդն այդպես էլ կորչում էր անիմաստ: Կարճատեւ ոգեւորությանն ու եռանդին հերթագայելու էր գալիս նորին մեծություն ծուլությունը՝ դեպրեսիայի տեսքով, հիմա ասում են ընկճախտ, եւ նա մորս մահից հետո կարճ ժամանակում մի քանի գործատեղ փոխեց: Նրա վերջին աշխատավայրի պետը՝ Հասմիկ Մանուկովնան, մինչեւ հիմա էլ երբ տեսնում է ինձ՝ միշտ հարցնում է Այսրոքի մասին ու զարմանում, որ ոչ մի լուր չունեմ նրանից: Տարիների հեռվից ես ընկալում եմ, որ այն ժամանակ եղբայրս շատ էր ջահել եւ ոտի տակից հենման կետն էր կորցրել՝ հորս հետ լեզու չէր գտնում: Բայց այն ժամանակ շատ էի զայրանում:

-Ախր, ո՞ւմ ես խաբել՝ մայրդ ամբողջ կյանքն աշխատում էր, հայրդ հիմա էլ ազատ ոտքե չունի, աշխատանքից վազում է հողամաս, հողամասից նորից գիշերային հերթապահության, նրա տարիքից ամաչիր,- տաքիս տաքի կերպն առած խոզ էի կարդում ես:

-Բարոյախոսություններդ պահիր՝ հոդված կգրես, փայլուն մտքերդ ձրի շաղ մի տա,-կոպտում էր եղբայրս:

Ես նայում էի նրա կեռված հոնքին եւ սեղմված շուրթին՝ վշտի մեջ տղամարդ դարձած եղբորս, որ չէր ուզում պարտվել եւ ուզում էր ինքնասպանի երեալ: Ինձ հետ մի լավ լեզվակռիվ տալուց հետո նա գնում էր փողոց: Իսկ ես նստում էի սենյակի կենտրոնում, որ չէր փոխվել մանկությանս օրից: Արեւն ընկած էր լինում պատուհանից ներս, եւ տան ու բակի անկենդան լռության մեջ գծվում էր ուրիշ մի պատկեր. ամռան օրինված մի կեսօր, լռության մեջ բզզացող մի մեղու, որ ծաղիկների մեջ ընկնելու փոխարեն՝ ընկել էր սենյակ, իսկ կրնկի վրա լայն բացված դռան մեջ մայրս էր: Մայրս գլուխը հենել էր մի ձեռքին, իսկ մյուսից կաթկթում էր օճառաջուրը: Ինձ նայելով՝ նա մի պահ հանգստանում էր իր լվացքից, իսկ ես ծալապատիկ նստած փոքրիկ սեղանի առջեւ, գրիչը ձեռքիս՝ քարացած նրան էի նայում: Աղոտ գիտակցում էի, որ հետո էլ երբեք չեմ մոռանալու արեւի մեջ կանգնած մորս կերպարանքը՝ այսպես ինքնամոռաց, ցրիվ եկած մազերով, չգիտեմ ինչի մասին իր անընդհատ մտքերով:

Ուրիշ մի պատկեր գալիս եւ մթագնում է այդ մեկը. ամռանն ամեն օր արթնանում էի զվարթ երաժշտությունից, որ հաղորդում էր մոտիկ բեռնակայարանի բարձրախոսը: Հայրս աշխատում էր կայարանում եւ վաղ առավոտյան վերադառնում էր գիշերային հերթափոխից: Երգի առաջին հնչյունների հետ նա տուն էր մտնում, մի բան ուտելով եւ կատակելով՝ շտապեցնում էր ինձ վեր կենալ, որովհետեւ ես սիրում էի քնել հերթապահ մահճակալին: Ջմռանը տեսնում էի հորս մրսած, բայց միշտ ժպտացող դեմքը, արագ շարժումները խոհանոցում եւ չէի ուզում վեր կենալ տխուր անկողնուց:

Սթափվում եւ նայում էի ժամացույցին: Շատ ուշացա իմ տնից, որի շեմքն այդպես էլ մայրս չհասցրեց ոտք դնել: Զօրհնվեց տունս նրա օրհնանքով, բարի խոսքեր չասաց նա՝ իմ սեղանի գլխին նստած: Եւ ինչ-որ բան չկա, պակաս է իմ տանը, որ այս մյուս՝ մանկությանս տանը կար:

Վեր էի կենում, կարողը տեղավորում էի մեծ պայուսակում, կողքերով փակում էի դուռը եւ ուղղվում դեպի շուկա, որտեղից սկսվում էր մեծ քաղաքի եռուզեռը: Այս կողմերում պատահական հայտնված մարդն, ում համար դիտարժան կանգառներ են շուկան կամ էրեբունի փողոցի առեւտրական կետերը, չի էլ կասկածի բարձրահարկ շենքերի ետեւում թաքնված միահարկ Արեւի մասին, որ քիչ առաջ ես կողքել էի իմ մանկությունը:

Ռվ կղզասմի աշխարհի այս փոքրիկ անկյունի ու նրա մեջ պատեպաս զարկվող մարդու մասին, ով կուզենա լսել այդ պատմությունը՝ ուշ է հետաքրքիր. անգլերեն պիտի գրես, շոու սարքել կարողանաս, մեծ-մեծ թեմաներ՝ հա-մա-մարդ-կային արծարծես, քո պստիկ մտորումներն էս տիեզերական հազարամյակում լեզ պահի: Ոչ ոք գիրք չի կարդում, կարդալիս էլ՝ միայն հայտնի բեթսելերներ, օֆ, լեզուս ցավեց: Մի խոսքով՝ հավաքի լեզ ու քո թթի ծառից վազն արի»:

Այսպես ընդհատվում, կամ ով գիտե, գուցե ավարտվում է Մարինկայի տետրերից մեկը, որի վրա գրված է՝ «Արեւ», վիպակ, 2005 թվական:

Այս եւ եւս 3 վիպակ առանձին գրքով տպագրելու համար հեղինակը հովանավոր է փնտրում:

Վիրտյակ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԹԵՄԱ

Մտածելով գրել մանկության թաղի մարդկանց մասին՝ Մարինկան մի օր արթնացավ աներկմիտ. միացրեց համակարգիչը, բացեց էջը, որտեղ վաղուց միայն վերնագիրն էր գրված եւ գրեց առաջին տողը. «Մեր տունը Խաղաղի հարավային արվարձանի երկու փոքրիկ փողոցների խաչմերուկում էր...», երբ մեկ էլ աչքն ընկավ պահարանի վաղուց մոռացված մի անկյունը, ուր որդու խզմզոցներով տեսրերի տակ եղբորից մնացած միակ հարստությունն էր պահել: Աչքի կարոտ, փոքրոտ, պատռվելու պատրաստ թղթումուղթ՝ անհասական ձեռներեցությամբ զբաղվելու արտոնագիր, զինվորական գրքույկ, վարորդական իրավունք, մի խուրձ գրոտած թղթեր, որ ժամանակին թողել էր հետո կարդալու: Այդ «հետո» շատ երկար ձգվեց: Եղբայրը տարիներ առաջ մեկնեց հենց Մարինկայի տնից ու չեկավ այլեւս՝ նրան թողնելով գլուխկոտրուկի առաջ, թե ինչը եղբորն անհայրենիք արելու պարտադրանքին տարավ, ինչ գտավ ուրիշ տեղ, որ իրենք չտվին նրան: Եւ եթե կա, արդում է հիմա՝ մոռացել է տեսնես միասին անցրած մանկության կաթն ու սերը: Եղբոր թղթերը կարդաց եւ արեց՝ դրանք ոտանավորներ ու պատմություններ էին մանկության թեմաներով, իսկ դրանցից մեկն սկսվում էր հենց այն տողով, որով Մարինկան սկսեց:

Համակարգիչն անջատված է, տասը տարի առաջ թողնված թղթերն՝ ընթերցված: Մարինկան նստել է թիրախի զգացողությամբ, նախանշվածից դուրս գալ չկարողացողի անհուսությամբ: Երկար մտածեց, թե ովքեր ենք իրենք՝ Գյումրիում մեծացած կարսեցի մոր եւ արմատով Սալմաստից վայրեցի հոր զավակները եւ ինչու են ծնվել վերջապես: Կան, չէ՞, փիլիսոփայի վերակուի մեջ մտնող մարդիկ, ովքեր միշտ պատասխաններ ունեն ամեն տեսակ հարցերի՝ մոտավորապես այս կարգի խորիմաստ մտքեր. «Մարդը տիեզերքի անկրկնելի մի հասիկն է, որի անելիքն է չընդհատել գոյության շղթայի օղակների ագուցումը»: Եւ այս կարգի սրտխառնում մտքեր: Մորուքների խորիմաստ մտքմտքոցը թողնելով զանազան օտարախոս-ազգապահպան եպիսկոպոսյանների, Մարինկան որոնում էր իր հեծանիվը, որ լույս կտիներ Մարինկայի՝ այստեղ, եղբոր՝ այնտեղ լինելու վրա, իրենց անցած կյանքի գաղտնի իմաստը հայտնի կդարձներ:«Տարտկալի փնտրում»,- կմտածի մեր օրերի ամեն ինչ տեսած-կերած մարդը: Սակայն Մարինկան չէր ուզում արագորեն եւ առանց դիմադրելու պարտվել նորածեւ ու անհոգի պահանջմունքներին, թեեւ ամենայն հնացածը եւս խորտելի էր նրան:

Շեղվեց: «Եւ ուրեմն միացնեմ համակարգիչն ու դառնամ քարե կարմրատուֆ մեր տանը, որն իսկապես էլ կանգնած էր երկու փողոցները միացնելով՝ խախտելով շինարարական ամեն կանոն, եթե հայերս այդպիսի կանոններ բանեցնում ենք ընդհանրապես»: Այդպես հոսեց «Արեւը»՝ անջատվելով Մարինկայից և ինքնուրույն վիրտուալ կյանք սկսելով համակարգչի մեջ.

«Տան ճակատամասին ուղղահայաց փողոցը հայրենադարձների փողոց էր՝ Սիրիայից, Լիբանանից, Հունաստանից վերադարձածների երկրորդ տունը, ուր ամառվա եսկեսօրյա ժխորում խառնվում-խաչաստեվում էին օտար բառերի եւ բարբառների խառնաձայնը, փողոցի միջնամասում բնակվող սալոնիկցու բարձրախոսից հնչող սաղմոսը, ծայրահեղ ազանդականից մինչև խիստ ազատամիտ՝ հաճախ միմյանց պատերազմ հայտարարելու չափ հակամետ կենցաղը: Այս փոքրիկ աշխարհի արտաքին հայեցողությունը սոսկ պահպանողական ընտանիքում մեծացող փոքր մարդուն կարող էր սարքել համարյա փիլիսոփա, խաղաղի կենտրոնի՝ քանոնով գծած տաղտուկ կենցաղի երես տված մարդուց բոլորովին տարբեր մեկը: Մարդիկ դանդաղորեն, տարեցտարի ուշի էին գալիս Աստվածի մահվանից հետո, ձգվում-ճմլկոտում էին՝ ուղեղը բարձրաձայն աշխատեցնելու հաճույքից, փորձում էին մարդավայել դարձնել կենցաղը՝ ասիճանաբար առաստաղ խանութների բարիքները իրենց տներում կուտակելով: Կուտակելը մոլուցք էր՝ պատերազմի սոված ուրվականը դեռեւս հետամնդում էր մարդկանց: Բոլորի տներում կգտնեիր 100 տուփ «Այդում էր մարդկանց: Բոլորի տներում կգտնեիր 100 տուփ «Այնա» լվացքի փոշի, 50 կտոր 20 կոմպլեկանոց սեւ օճառ, լոխուսի 20 կիլոգրամանոց արկղ: Հատկապես հայրենադարձները դրամ աշխատելու անսպառ հնարքների էին տիրապետում: Բացվեցին առաջին սրճաղաց կրպակները, եւ սուրճի հասիկներին աննկատ խառնվող մուգ գույնի հացազգիների շնորհիվ տիկին Սելինեն բարգավաճում էր:

-Թուլումբ՞ա,- վաղ առավոտյան լսվում էր կիսակլոր տղայիկի ձայնը փողոցով մեկ, եւ մայրերից շատ մեծ դժվարությամբ ստացած 20 կոմպլեկանոցը փոքրիկ վաճառականի ձեռքը խցկելով՝ դարձի ճամփին մենք ոլորում էինք բամբակի նման նուրբ ու մեղրակաթ թխվածքը, երանությամբ խոթում բերանները:

Ցրցանված ու մաքուր ավլած մայթերին, դռների առջեւ թասերով դրված էին սեփական բանջարանոցի մառուն ու համեմը, ձու, տնական սարած բաստուրմա եւ սուջուխ, սեփական ջերմոցի մեխակ, առաջին արտասահմանյան ծամոնները: Ով ինչ չուներ՝ գնում էր հարեւանից եւ նրան վառում իր ունեցածը: Հնարամիտ տանտիրուհիներ էին իրենց ապրած նախկին երկրների սովորույթները բերած մենդուհիներիը, մելինեները, իմաստուհիները, նուրիցաները ու անժելները: Հյուր էին կանչում կամ գնում՝ զարմացնելու եւ զարմանալու անսովոր աղցաններով եւ սոուսներով: Չաղ Մարին «մեծ հալոցից» դեռ շատ տարիներ առաջ սեփական ասրին 10 ռուբլով մի տաս երեխա էր պահում եւ իր ապրուստը հոգում՝ ոչ հարկային, ոչ բան: Բայց դե՝ թաղի փազորի ձեռքը մի բան տալիս էր, թաղային տեսուչի «նալոգն» էլ՝ առանձին:

Տղամարդիկ՝ պոդոսները, հակոբաղբարները, գուգուլները, զանազան տարաշխարհիկ արհեստներ եւ «փող դուրս բերող» հնարքներ էին բանեցնում:

-Հայդե, յոլա էրթանք, սթըրվինք,- ասում էին նրանք: Մանդոլին նվագող հաստափոր Նուբարը , որ դպրոցում երաժշտության ուսուցիչ էր, Սովետի էն թունդ ժամանակը մասնավոր դասեր էր տալիս: Փողոցի այն մանչերը, որոնց մայրերը երազում էին երաժշտական կրթության տալ իրենց զավակներին, ի վերջո գնում-դեմ էին առնում ընկեր Նուբարի մանդոլինին: Նրա ամսական երեք ռուբլիանոց կուրսին որոշ ժամանակ երեխաներին ուղարկելուց հետո մայրերը հայտնաբերում էին, որ ոչ մի տեղ պարզապես դուրս գալ չեն կարող. երեխեքը երկու տակից ավել նվագել չգիտեին: Սակայն ընկեր Նուբարի ժողովրդականությունը դրանից չէր տուժում, նույնիսկ դպրոցում չարաճճի երեխաների դաժան օյիններից շատ հիմնավոր ցնցումներ կրած այդ ժողովրդականությունը, երաժշտասեր ծնողների շնորհիվ, շարունակում էր օգնել ընկեր Նուբարին՝ իր ընտանիքը բարեկեցիկ պահելու:

Վարդգես Պետրոսյանի «Գարունը» ավագ դպրոցականների ձեռքով մտնում էր տները՝ քարշ հոսանք բերելով: Տան տարեց անդամները, փնթփնթալով դեռեւս, կոմունիստների ներշնչած վախերից դեռեւս թոթափվել չկարողանալով՝ այնուամենայնիվ կարդում էին: Ազատ բարեները սողոսկում էին կենցաղ: Մեր թաղի ամենակովարար տղան՝ Պողոսը մոտոցիկլի հետնակին էր նստեցնում առաջին շալվարավոր աղջկան՝ դասավորի Լալային, եւ վզգում էին նորաֆալտ մեր թաղի մաքուր-փայլող փողոցներով: Մայրերին այդ մոտոցիկլի դղրդոցը զայրացնում էր, նրանք արգելում էին իրենց դստրիկներին՝ հիացմունքի հայացքով ուղեկցելու երջանիկներին, բայց ո՞վ էր արգելքներին ուշադրություն դարձնում: Ինձանից մի տարի մեծ Ժաննան ինքներդրդում առյուծի բաշի պես էր սարքում գեղեցիկ մազերը եւ արժանանում մեր խստաբարո ուսուցիչների անընդմեջ նկատողություններին: Ժաննան շատ լավ էր սովորում՝ նրան ուրիշ նկատողություն անելու պատճառ չկար, եւ գեղեցկուհի Ժաննան հաղթում էր մեր պուրիտան ուսուցչուհիներին, սպիտակ ժապավենից եւ ատելի «ֆորմայից» ազատվելու օրինակ դառնում: Մեր հարեւանի Աիդան, էլի ինքներդրդում, Բուրսայան Գրիգորի հետ փախավ Թիֆլիս. թունդ սիրահարվածներն այն ժամանակ ադոտես էին անում, որից հետո սովորաբար երկու կողմի ծնողները մի ֆիչ կռվում էին իրար հետ, իրար մեղադրում, ապա հարսանիք անում: Հետո նրանք Ամերիկա գնացին՝ մեր փողոցի առաջին Ամերիկա գնացողների ճանապարհը բացելով: Բլեն դերասանություն էր անում դպրոցում: Այդ ժամանակներում ֆուտբոլը բոլորի կյանքն էր, եւ շատ լավ ֆուտբոլ խաղացող Հարութին աշխարհի հայտնի ֆուտբոլիստներից Բլեքի անունով Բլե էին կանչում: Հարությունը մինչեւ հիմա էլ դերասանություն է անում, եւ նրա մոտ ստացվում է՝ Ախթարաշենի ողջ դերասանությունը նա կատարել-կաթիլ հավաքել է իր մեջ: Քանդակագործ էլ ունենք՝ Ավիկ Քոչարյանը, որ իմ դասղեկ Մարգարիտայի պատվերով գիպսից Մայակովսկի էր քանդակում ու «5» ստանում ռուսերենից, իսկ հետո երկար բեղեր պահեց եւ հեռուստացույցով ազգագրական երգեր էր երգում: Ավիկը վերջն ամուսնացավ մեր թաղի գեղեցկուհիներից Վարդուհու հետ, երբ վերջինս հույսը կտրել էր Քրիստինից: Քրիստինն ու Վարդուհին երբ հանդիպում էին՝ բոլորի նախանձի առարկան էին՝ ոնգորի կինոհերոսներ: Բայց մեր առաջին կինոների «հեփի էնդը» չեղավ, Քրիստինը պարզապես ծլկեց՝ ընտանիքով գնացին Բեյրութ ու Վարդուհուն չտարան: Քրիստինի փայտեմեջք քույրը, ուր որ՝ է անունը կիիբեմ, մեր փողոցում կանգնում ու փրփուրը բերանին ապացուցում էր, որ իր բարեկիրթ, սիրուն եղբոր համար չի էդ «մի ֆիչ գեղացի» Վարդուհին: Բայց Ավիկն ու Վարդուհին էլ միասին չմնացին, արվեստը զոհեր է պահանջում՝ երկուսն էլ գնացին իրենց ճանապարհներով: Մեր բակը հարեւանի այգուց մի ցեմենտե մեծ բանոց պաս էր բաժանում ու ո՞վ գիտեր, որ այդ պատից այն կողմ վարչապետ էր աճում՝ Բագրատյանը: Փոքրիկ ու ֆիֆլիկ տան փոխարեն, որտեղ ժամանակին Վիրաբի որդի երկու Բագրատյաններն էին ապրում, ու նրանցից մեկն էր ապագա վարչապետի հայրը, այժմ մի մեծ առանձնատուն է՝ շունչ-արարած չի երեւում :

Առհասարակ տարիներ հետո, երբ վերադարձա մեր թաղամաս՝ ծանոթ հայրենադարձներից շատ-շատերն արդեն չկային, մեկնել էին երկրից: Նրանց տեղը գրավել էին նոր եկվորներ՝ Մարտունուց, Աղարանից, Վարդենիսից , եւ մեր թաղը նոր բովանդակություն ու ձեւ էր ստացել: Թեեւ առաջվա նման ամենախարխուլ տնակն էլի որդեգիր աղջկա հետ ապրող Իմաստուհունն էր, բայց նախկին կոլորիտը չէր պահպանվել. հունաստանցի ընտանիքի «սաղմոսն» էլ չէր լսվում, նորակառույց երկու-երեք հարկանիները բարձրարիսպներով էին պատված, եւ նրանց տեսնում այլեւս թաղի հնաբնակներին անհասկանալի մարդիկ էին ապրում:

Մարդիկ, ում մասին պատմում եմ, կամ նրանց երեխաները, այսօր էլ ապրում են Արեւում՝ եթե գնաք ու փնտրեք նրանց: Երեւի լրագրողի մասնագիտությունս է այստեղ դեր խաղացել, որ գեղարվեստական ձեւի մեջ իրական մարդկանց եւ իրական պատմություններ եմ դրել: Կորչի՝ հորինվածքը:

Արեւ

ՄԱՐԻԵՏԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

ՄԱՐԻՆԿԱՅԻ ՄԻՋԱՆԿՅԱԼ ԳՐԱՌՈՒՄՆԵՐԻՑ

Մոսկեսի թաղմանը, օդերայի հրադարակում հազարավոր դեմքերի մեջ անընդհատ փնտրում էի եղբորս: Անցնում էի շարքերով, տեսնում էի ցավ, շփոթմունք, կասաղություն՝ առաջին մարտերում Մոսկեսի սպացած գնդակը բոլորը սեփական ճակատներին էին զգում: Եղբայրս Մոսոյին շատ էր սիրում՝ կրտսերի սիրով, մեր տանը հաճախ էր հիշում նրա զրույցները, վերլուծում նրա ճիշտն ու սխալը: Մոսոյի մահը առաջին մահերից էր, որի մասին հայտնեցին աշխարհի լրատվամիջոցները. եթե եղբայրս ողջ լիներ ու լուրն առներ՝ ուր էլ լիներ-գալու էր հասներ: Մոսկեսի թաղման օրը շատ էի հուսահատված անարդարությունից և... եղբորս անհետացման ցավի նորոգումից:

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԹԵՄԱ

Քաղաքից կտրված թաղամասում դրսի աշխարհից էլ ներփակող փայտե երկոմետրանոց ցանկապատը պատռանք էր ստեղծում, թե ես ու եղբայրս ապրում ենք ուրիշ մոլորակում: Եռաչափ այդ աշխարհում երկու օրը մեկ հայտնվում էր հայրս՝ գիշերային հերթափոխից լավ հոգնած, կարմրած աչքերով եւ անմիջապես էլ նետվում այն մահճակալին, որ հատկապես դրված էր մեջտեղի սենյակում, հորս ցերեկային հանգստի համար: Փոքր եղբորս ծնունդով ընտանիք մտավ ջերմության նոր չափաբաժին. նոր մարդու ծնունդը կարծես միշտ էլ մի փոքր ավելի է մտերմացնում նույն կենսական տարածքը զբաղեցնող, բայց իրար անհաղորդ մարդկանց: Ընտանիքը մի որոշ ժամանակ համերաշխ ու անհոգ էր թվում կամ գուցե այդպես է երեւացել իմ աչքին: Հիշում եմ այն օրը, երբ նորածին եղբորս պետք է տուն բերեին, հիշում եմ երեկվա օրվա պես. ահա նստել եմ լայն լուսամուտագոգին եւ երկար սպասում եմ այդ նորին, որ ինձնից հետո էր եկել: Սպասումը կարճելու համար հաշվում էի մինչև առաստաղ մաճակալին շարված պահեստային վերմակներն ու ներքնակները, տաքիս գործած հին կարպետի նախշերը: Բայց ինչս տարել էր: Արթնացա՝ մայրս տուն էր եկել. տանն ամեն ինչ խաղաղվել էր, եւ սենյակի լռության մեջ մի անծանոթ ֆսֆսոց էր լսվում: Չգվեցի՝ ճերմակ-փոփոխ շորերի կույտի մեջ պստպստացող մի վառ կարմիր թիկ էր ֆսֆսացողը: Դա էր նոր մարդը, իմ փոքրիկ եղբայրը: Այդ պահին եւ դրանից հետո էլ դեռ երկար ինչս ինձ տանջում էի՝ հարցնելով, թե այդ ինձ, ինքնագոհ, պստիկ մարդը ինչ է ասելու կամ անելու աշխարհում եւ ինչու է աշխարհ եկել: Չգիտեի դեռ, որ այդպիսի հարցերը պատասխան չեն ունենում. իմանում ենք երբեւէ, թե ինչու՞ այդպես եւ ոչ ուրիշ կերպ վարվեցինք Աստծո տված մեր բաժին կյանքի ու ժամանակի հետ, ու ե՞րբ, երբ ենք գլխի ընկնում, որ չի կարելի անգթորեն վատնել ու փոշիացնել մեր բաժին ժամանակը: (Հիմա այլեւս գիտեի. ողջ էությամբ ցանկանալու դեպքում անգամ իմ կյանքի փորձը չի կարող իմ որդուն փրկել ժամանակի անիմաստ կորուստներից, փորձանքներից ու անհաջողությունից: Ամենը սկսում են իրենց սխալից, իրենց հեծանիվից, ու սեւ գրոհ անգամ չարժե մարդկության փորձը՝ սիրո, ցավի, կորուստի եվ երջանկության վերաբերյալ: Այն գիտություն չի դառնում եւ չի փոխանցվում: Սխալի իրավունքը բոլորինն է՝ ուրիշ կյանք, ուրիշ սխալ, ուրիշ երջանկություն կամ դժբախտություն):

Այս ուր հպսա:

...

«Մայրս մահացել է». ինչ սարսափելի նախադասություն. արդյո՞ք հասկանում էի դրա իմաստը: Ահա նստել էի նկարի դիմաց եւ ինձ հետ ոչինչ չէր պատահում՝ ոչ աչքերս էին թրջվում, ոչ կուրանում էի, ոչ ուշաթափվում:

-Ստեփան,- ականջներումս հնչում էր եղբորս կանչող մորս ձայնը. չափազանց բարկությունից այդ ձայնում դրամատիկ երանգներ էին հայտնվում: Բայց Սյոմը, մեկ է, չէր լսում նրան, քանի որ այդպիսի պահերին ընկերներից որեւէ մեկի տան բակի խորքում «ճըս» էր խաղում, դրոշմանիշ կրում: Երեկոյան կհայտնվի նա՝ քրտնած, կարմրած, շորերը կեղտի մեջ կորած. մորս ձեռքը կմեկնվի ու չի գնա ծեծելու իր այդ սիրելի փոքրիկ:«Խորքոն» բակի մի անկյունում կգտնի քրոջը՝ պատմելու իր հազար ու մի գաղտնիքները:

Հանգիստ: Նստիր, ծխախոտ վերցրու՝ «Գրանդ տոբակո»: Ոչինչ չես կարող փոխել: Ուրիշ մեկն էլ կսկսի հենց այնտեղից, որտեղից դու եկար: Ուրիշ մեկն էլ կսխալվի՝ կրնկաբաց դռնից ընկնող արեւի մեջ մեղմորեն թռչող փոշեհատիկների ստեղծած հավերժության, խաղաղության եւ անվերջի պատրանքն իրականի տեղ ընդունելով :

Պատրանք-օրինակները՝ շատ: Մի ժամանակ «Պատրանքներ» վերնագրով տետր էի պահում, որի մեջ գրանցում էի իմ եւ հայ ժողովրդի բոլոր պատրանքները՝ մոտավորապես այս կարգի.

Պատրանք-1. Դեկտեմբեր էր, բայց ձմեռվա նման չէր: Տաք էր, արեւը սիրելու նման էր շոյում մարդու, ոչ մի վատ բանի սպասում չկար: Մի քանի անգամ խաբվել էին մարդիկ՝ կենտրոնից Ղարաբաղի հարցի արագ լուծման սպասելով. սպասում էին հրաշքի, պատեհության, հայանպաստ վճռի: Միամիտ սպասում էր: Աշխատանքի գնալը դարձել էր երկրորդական բան՝ քաղաքական կատակներով, պարարտ ճամարտակություններով լցվող ժամանակ, ու դեկտեմբերի 7-ը որ սկսվեց՝ այդպիսի օր էր. վտանգի զգացողություն չկար, մահը հեռու էր, մարդկային մեջքը (էլ ուր մնաց՝ ամբողջության) շատ ամուր էր թվում: Կեսօրին արդեն, երկրաշարժի գույժով, այդ բոլորն այլեւս պատրանք էր:

Պատրանք-2. Արետս անձրեւի մեջ համալսարանից կինո «Նաիրի» ծի պես թռչող աղջիկն անհոգ էր, ինչպես երեխա: Վազում էր կյանքին ընդառաջ՝ առանց շուրջը նայելու, շատ լուրջ տեսքով, մազերն անփույթ թափթփված: Թվում էր՝ եթե մի փոքր դանդաղի կամ շուրջը նայի՝ կուշանա շատ կարեւոր բանից: Այդ ուր էր շտապում: Չգիտեր, որ շտապելուց չեն հասցնում ապրել, շուրջը եղածով հիանալ, շտապելուց տեղ չեն հասնում պարզապես: Չգիտեր, որ անգին մի գանձ ունի՝ երիտասարդությունը, մնացածը կարեւոր չէր: Պատրանք կար՝ ուրիշ գանձեր գտնելու:

→

Վիրտկակ

Տարիների հեռվից համալսարանից կինո «Նաիրի» ծտի պես թռչող աղջկանով օր-նայուրմորը թեթեւսոլիկ եւ անիրական է:

Պատրանքները եւս մարդկային են:

***

Տիկին Նուրիցան մոր ընկերուհին էր: Կարճահասակ, կարճատես, չափից ավելի մաքրասեր՝ նա մարդկանց դասդասում էր ըստ իր պատկերացումների՝ այսինքն ըստ մաքրասիրության աստիճանի: Նրա ուղղամտությունը սահման չուներ, հատկապես՝ մարդու թերությունը երեսին ասելու գործում: Բնականաբար՝ մեր հարեւանները սալոնիկցի Նուրիցային եւ նրա ամուսին Հակոբին մի փոքր նյարդայնորեն էին վերաբերվում, համարում «թի մազ»: Ամեն առավոտ տիկին Նուրիցան ձայն էր տալիս մոր, եւ նրանք միասին գնում էին հացի. այդ հացի գնալը մի ողջ իրադարձություն էր նրանց համար՝ իրար էին փոխանցում իրենց ուրտեղությունները, անցած օրվա բոլոր լուրերը, հացի խանութից բացի՝ մտնում էին էրեբունի փողոցի բոլոր մյուս խանութները, մի երկու աննշան առրանքներ գնում, իմանում «տակից» կամ «վրայից» վաճառվող առրանքների մասին ու նոր տուն էին դառնում՝ ամեն մեկն իր տան գործին:

Երբ դեռ մեր փողոցում ջրի ու գազի մագիստրալ գծերը չէին անցկացրել՝ ջուրը կրում էինք փողոցի միակ աղբյուրից: Հաճախ եմ լսել, թե առավոտյան ջրի հերթ կանգնած մարդիկ հերթը խախտելու համար ինչպես էին կռվում իրար հետ՝ վերջին բառերով նախատելով իրար, իսկ օրվա մյուս կեսին ջերմ-ջերմ զրուցում էին՝ կարծես ոչինչ չէր պատահել: Բայց երբ տիկին Նուրիցան ու մեր փողոցի մյուս Ցաղ Մարին էին կռվում ընտիր հիշոցներով՝ նրանց թշնամանքը չէր անցնում: Հունահայի եւ տաճկահայի անհաշտ «բարեկամությունն» այստեղ իր դերն էր խաղում:

-Ոչլոս-կեղտոտներ, գնացեք վրա-գլուխնիդ լվացեք, ամոթ է,- շրջում էր տիկին Նուրիցան որպես եզրափակիչ ակորդ՝ իր դարպասից ներս մտնելուց առաջ:

-Քոռ, դիմացդ նայե, չընկնիս,- թնդում էր արդեն իր ճաղատաս պատուհանից կառչած-ծանր դույլերից հանգստացող Մարիի ձայնը:

Մորս նյարդերը եւս տեղի էին տալիս այդ լեզվակռվից, եւ նա ինքն իրեն խաղաղեցնում էր՝ թի տակ Մարիի կողմը կրկնելով. «Արջ մայրիկ»: Նուրիցան երկու զավակ ուներ՝ Գառնիկը եւ Աննան: Աննան վեցերորդ դասարանում մահացավ՝ ծնվել էր սրտի արատով: Նա ինձանից մի քանի տարով մեծ էր ու ամեն օր մի հնարք բանեցնում էր: Բարձակրունկ նեղիթ կոշիկները նոր էին մոդա եկել, մեր փողոցում համալսարան գնացող մեկ-երկու աղջիկ էին դրանցից հագնում: Աննան փայտե կրունկներ էր տաշել, մեխել իր տափակ կոշիկներին եւ 14-ից 15-րդ փողոց՝ իր ընկերուհու տուն էր գնում որպես փարիզյան պոդիումի մի իսկական կոկետուհի՝ գլուխը բարձր անցնելով երեկոյան իրենց տների դիմաց նստարաններին արեւածաղիկ չբռող իգական սեռի հանդիսատեսի մոտով: Աննան գնաց այս կյանքից՝ արցունքի մշտական պահեստ սարելով մորս ընկերուհու՝ տիկին Նուրիցայի աչքերը: Աննայի ընկերուհուն՝ էլյային մերժեցին կին տալ տիկին Նուրիցայի որդուն: «Իրենց երկու մեսրանոց աղջկա ոտքերը թող տանեն մցցեն...»,- կոնկրետ տեղ էր ցույց տալիս մորս վիրավորված ընկերուհին: Էլյան ֆոյրն էր բավական հանրահայտ մի բժշկի, որ անվճար վիրահատում էր մեր փողոցի բոլոր հիվանդներին՝ թեեւ ախտառում էր երկաթուղայինների հիվանդանոցում, իսկ մեր փողոցի միակ երկաթուղայինը հայրս էր: Բժիշկ Սերգեյի մասին հետագայում ես լրագրային հրապարակում պատրաստեցի: Սա այն Սերգեյն էր հենց, որ մի քանի տարի առաջ, ուրիշ հինգ բժիշկների հետ, Ղարաբաղի վիրավորներին օգնության շտաբելիս զոհվել էր Քելբաջարի լեռներում: Ուղղաթիռը վաս եղանակին բախվել էր լեռանը:

Չգիտեմ որտեղից էր գալիս՝ գեներում կար, թե կյանքն էր այդպես համադասել, բայց մայրս մի չափաբաժին ավելի հոգարությամբ էր ներլցված, քան պետք էր: Ամեն ինչ միայնակ անելու սովորություն ուներ եւ չէր սիրում, որ իրեն խղճում էին կամ փորձում էին օգնել: Մորս մայրը լսել էր իր մորից եւ այդպես բերնեբերան փոխանցվել էր, որ իրենք Կամսարականներից են սերում: Մորս ազգում շարունակում էին իրենց զավակներին Սպանդար, Բագրաս, Կամսար, Բագրատանուշ կանչել, թեեւ անձնագրում հաճախ գրանցում էին ուրիշ, ժամանակակից անուններ: Մորս հորեղբայրը՝ Կամսար Սահակյանը, որն ի դեմ հենց անձնագրով Կամսար էր, մինչեւ անցած 60-ականների կեսը Հայաստանի երկաթուղու պետն էր եւ ահագին հայտնի անձնավորություն Հայաստանում: Երկաթուղայիններ նրան, Սովետի հանգով, «կամիսար» էին ասում: Իր պապի ու տատի մասին մայրս գիտեր, որ մինչեւ թուրքերի կոտորածները ապրում էին Կարսում, էն ժամանակ էլ երից, որ Լազարյան ճեմարան էին ավարտել երկուսն էլ. պապը հոգեւորական էր՝ Սահակ Տեր-Սահակյանը: Կարսը գրավելիս թուրքերը, ուրիշ հայ մտավորականների հետ, նրան էլ սպանել են, իսկ կնոջը՝ մորս տատին, ուրիշ հայ կանանց հետ փակել են վանքերից մեկում եւ վառել:

Մայրս էլ իր ազգականների համար Բագրատանուշ էր, թեեւ մեր փողոցում նրան այլ անունով էին ճանաչում: Ու այդպես էլ պահում էր իրեն՝ մեջքն ուղիղ, այլոց օգնությունը չակնկալող , իշխանական կապույտ արյունից իրեն սերված համարելով, բայց եւ երեխաներին հագցնել եւ կերակրել չկարողանալով այնպես, ինչպես ինքը կուզենար: Տավարի մսի փաթեթը, որ ուղարկում էր մեր հարեւան Կալիոպեն իբրեւ նվեր՝ մայրս ետ էր ուղարկում: Կալիոպեն շատ էր նեղանում, եւ իր հասկացածով՝ մորս առածն անշնորհք բան էր: Իսկ մայրս իր բացատրությունն ուներ: Ասում էր՝ «Գողացած ապրանքը կուլ չի գնա, մեկ, երկրորդ՝ թող իրենք ուտեն-կշտանան, իմ աչքը կուշտ է»: Մեր հարեւանների մի մասը մոտերքում գտնվող մսի կոմբինատում էր աշխատում, եւ բոլորն այդ կոմբինատում, բանվորից մինչեւ պահեստապետ, շաբաթն իրենց հասանելիք 2 կգ մսից բացի, ամեն օր միս ու երշիկ էին «դուրս բերում» արտադրամասերից: Միսը կապում էին վրաները եւ դուրս հանում սուղման կետից, հետո էլ վաճառում թաղում՝ խանութի գնից մի փոքր էժան: Թաղի առաջին «Մոսկվիչների» եվ «Վոլգաների» աղբյուրն հենց այդ միսն էր: Ու մայրս իր վրա միայն սպիտակ ագռավի դերն էր վերցրել՝ իր կես կիլո միսը շարունակելով խանութից առնել: Մարտունեցի Կալիոպեի հետ այդպես էլ նեղացան իրարից, բացի այդ էլ Գյումրիում մեծացած մայրս սիրում էր նորեկների, այսինքն՝ հայրենադարձների հետ ընկերություն անել: «Քսակը բարձրացնում է մարդու հասակը»,-այդ առթիվ կանգնում եւ փողոցի կենտրոնում փիլիսոփայում էր Կալիոպեի տգեղկին կարճահասակ Սիլվան՝ ոտքերի ծայրերի վրա բարձրանալով ու այդպես փորձելով հավասար բարձրությունից նայել մորս: Կալիոպենց տունը Դիմիտրովի եւ մեր փողոցները միացնող «նեղ արանքից» էլ այն կողմ էր, ոլանից դուրս, Նապոլեոնի հսկա հողամասի պարիսպներին կպած: Այդ պարիսպները երեխաներիս թվում էին անհայտը թաքցնող խորհրդավոր մի բան, իսկ նրա հետեւում մեծացող մեր հասակակիցները՝ ընտրյալներ: Նապոլեոնը երկար տարիներ մոտիկ գյուղերից մեկում կոլխոզի նախագահ էր եղել, ինչը խորհրդանիշն էր բարեկեցության, արտոնյալ պարելակերպի: Նապոլեոնի ծառերի պտղին կպչել չէր լինում՝ ներսից լսվում էր չերեւացող գամփռի կատաղի հաչոցը, ու մեկված ձեռն արագ ետ էր քաշվում: Իմ դպրոց գնալու տարիներին արդեն Նապոլեոնի իշխանությունն ավարտվեց՝ մահացել էր, շներն էլ չկային, ու մենք լավ տանձ էինք քաղում նրա ծառերից: Կալիոպեի միակ տղան, որ երեք աղջիկներից հետո էր ծնվել, 8-րդ դասարանում մահացավ արագ զարգացող քաղցկեղից: Այդ տղային՝ Ռոբերտ անունով, շատ էինք սիրում, փողոցից տուն էինք բերում, որ սիրենք, խոպոպիկների հետ խաղանք. հոր՝ միքեւանի Հայկազի հույսն էլ նա էր: Բայց ով կիմանա՝ ինչ կա Աստծու մտքին: Եվ ինչն՝ ինչի դիմաց է անում: Չգիտենք եւ չենք էլ իմանա: Հայկազն ու Կալիոպեն էլ շուտ գնացին այս կյանքից, եւ նրանց տան բազմաթիվ շինություններում հիմա ապրում են նրանց դուստրերն իրենց ընտանիքներով:

Բայց գլուխգործոցները մեր պատկից հարեւաններն էին: Մեկին՝ տան պատն էր կից, մյուսի եւ մեր այգիները մի պատով էին բաժանվում: Վերջինը, արդեն ասել եմ, Բագրատյանենց տունն էր, ուր ապրում էին Հրանտենց եւ նրա հորեղբոր ընտանիքները: Այս երկու ընտանիքի պարզ դիտարկումից անգամ ակնառու էր հայտնի ճշմարտությունը. որեւէ ընտանիքի երեխաների դաստիարակության արդյունքը կախված է նրանից, թե ով է այդ տան կինը: Երկու եղբայրները համարյա նույն թվով երեխաներն ունեին, բայց մեկից սացվեցին գիտությունների դոկտոր, տարբեր մասնագետներ, մյուսից՝ սովորականից էլ այն կողմ մարդիկ, ովքեր միեւնույնն է, առանց կրթվածության եւ հմտությունների էլ եկամտով եւ պաշտոնով ապահովված են. հանրահայտ ազգականները նրանց անտես չարին, եւ մի կնոջ ջանքը՝ կրթելու իր երեխաներին, նույնական դարձավ մյուս կնոջ ջանքին, ով իր երեխաների կրթությամբ ու դաստիարակությամբ այնքան զբաղվեց, ինչքան ի վիճակի էր: Այսինքն՝ առաջիններ հավասար եղան վերջիններին. այդպիսին է ժամանակը, այդպիսին են բարքերը, այդպիսին են մարդիկ: Բայց տիկին Ժենյան, որ կրթում էր իր Բագրատյաններին՝ հաստատ իր ջանքի այդպիսի քառապատիկ ցուցիչ չէր սպասում: Ցանեց ցորենի չափ, սացավ ընկույզի չափ: Նա այն ժամանակ դեռ երեխաների հետ խոսում էր մաքուր հայերենով, շատերի հետ շփվել նրանց չէր թողնում, հետեւում էր, որ հիմնավոր գիտելիքներ սանան: Նա ինքը լիքն էր առնչվում հարեւանների, անգամ իր տգեղկնոջ հետ: Մշտապես խնամված տեսք ուներ, թաղի առաջին շրթներկ անող կանանցից էր, որով էլ զայրացնում էր մեր թաղի պուրիտան տանտիկիններին:

Իհարկե, միջին մակարդակի հայ մարդը մի քիչ ֆոկուսացված պատկերացում ունի արժեքների մասին, եւ դա իր մեղքը չէ, այլ ժամանակների ու հանգամանքների: Այս պատճառով հաճախ չհիմնավորված կոտրեր ենք ստեղծում, իսկ հետո նույն ռանդով փշրում: Հենց այդպես մենք մեր հարեւան Բագրատյանից, որն ի դեմ լավ էլ տեսաբան էր, վարչապետ ձուլեցինք, հետո էլ անվանեցինք «որձ կղզերի մասնագետ», բայց երկու դեմքում էլ չափազանցեցինք: Իրականության մեջ անժխտելի է, որ տիկին Ժենյան այս ընտանիքը դարձրեց կրթված եւ լավ մասնագետ տղամարդկանց արտադրամաս, իսկ վարչապետ Բագրատյանը մնաց մեր փոքրիկ ժամանակի պատմության մեջ. մնացյալը ընկալումների խնդիր է: Ու երբ Բագրատյանի Մարգարիտ տատը կանգնում ու իր թոռի գովքն էր անում պատից այս կողմ ողջ օրը բանող մորս, ով Բագրատյանի վարչապետ դառնալու եւ իր որդու անհետ կորելու փաստից անտեղյակ հեռացավ այս ախարհից, երիցս ճշմարիտ էր:

Ուրիշ, ուրիշ էր մեր պատկից հարեւանը, որի հետ մայրս հաստատ թշնամանալ, ինչպես Նուրիցան Ցաղ Մարիի հետ: Մեր այս հարեւանները Մարտունուց էին, երկու եղբայր՝ Վանիկն ու Ջանիկը: Երկիրկանի տուն էին սարքել ու հավասար կիսել, բակերը նույնպես կիսել էին: Մեկի կինը ռուս էր՝ զարմանալի համեստ Վալյան, մյուսինը՝ հենց մարտունեցի, ու էս երկու մարտունեցիներն էին մեր պատկիցը, որոնք շաբաթ չէին անցկացնում առանց սկանդալի, առանց բարձրաձայն գոռգոռոցի ու հարայհրոցի: Կնոջ՝ իգաբական ձայնով փնթփնթոցը լսվում էր ողջ օրը: Ամուսինը բեռնատարի վարորդ էր, ուղղում՝ մսի կոմբինատի բեռնատարի: Բնականաբար՝ նրանք բարգավաճող ընտանիքի համբավ էին ուզում որդեգրել: Բարեկրթությունը, որը Բագրատյանների տիկին Ժենյան հաջողությամբ համադրում էր տարին 8-9 ամիս խողան գնացող ամուսնու բերած փողերի հետ, վերջիններիս դեռեւում իսպառ բացակայում էր՝ փոշիացնելով ստեղծածը: Նրանց մի տղան՝ Հակոբը, եղբորս հասակակիցն էր, համեմատաբար հեսարքիր անձնավորություն, ու մեր ընտանիքների միակ շփման կետը երկու տղաներն էին, որոնք անհաղորդ էին մեծերի սառը պատերազմին:

Մսի կոմբինատի պահեստապետ Գուրգենը, որ իմ պատկերացմամբ մի բարի մարդ էր, մեր եւ Բագրատյաններից հարեւանն էր: Հարեւանները նրան հետեւից «կյառ Գուրգեն» էին ասում՝ ծանր էր լսում, իսկ, այ, լեզվանի կնոջից, Ռոզայից, շատերը վախենում էին: Երբ ես պրիմուսի վրա եփվող բորշը հաջողությամբ շուտ տվի ոտիս՝ ոտնաթաթիս վրա մի հսկա փուչիկ վաստակելով, ոչ ոքի մոտ չէի թողնում, պառկել էի անկողնում ու ցավից զռռում էի: Ու մենակ Գուրգենի Ռոզան փոքրիկ եղունգ-կտրիչ մկրատը որ առավ-եկավ՝ վախից մոտիկ թողեցի: Ռոզան մկրատը խրեց փուչիկի մեջ, կտրեց, հեղուկը բաց թողեց եվ ոտս փրկեց, ու մինչեւ հիմա էլ ոտիս սպին հիշեցնում է ինձ ամառային այդ օրը, Ռոզային եւ իր մկրատը: Ռոզային ուրիշ մի հեսարքիր զուգորդությամբ էլ եմ հիշում, քանի որ գրքերի, հատկապես պոեզիայի հանդեպ որեւէ հակում նրա մոտ ես չեմ նկատել, մինչդեռ իր երեխաների անունները նա դրել էր Ռուլան եւ Լյուդմիլա՝ չգիտեմ այդպիսով հագուրդ տալով Պուշկինի հանդեպ իր թույլությանը, թե հայերիս՝ «հայի չափը չափազանցն է» սկզբունքին, որն այսօր էլ մեզ առաջնորդում է մեր երեխաներին Պուշին կամ Բուշ, կամ էլ՝ երկվորյակ նորածիններին Ժակ ու Շիրակ կոչելիս:

Դպրոցն, ուր ես էի գնում, զինվորական հավաակայանի մոտ էր, այնտեղ, ուր հիմա նորակառույց ու շքեղ «Հոլիվուդն» է: Շատ անգամ է պատահել, որ ծառայող ռուս կամ այլազգի զինվորները անցնեին մեր դպրոցի ամառային մարգադաշտը հավաակայանից բաժանող երկու մեսրանոց պատն ու մեզ հետ ֆուտբոլ խաղային: Բանակում ծառայած մեր ֆիզկուլտ-դասատուն՝ Նիկոլայ Հրանտը չէր բարկանում ու թույլ էր տալիս երկսեռ բարձր դասարանցիներից մեր արագ կազմած ու զինվորական թիմերի խաղերը, որոնք անցնում էին անմիջապես հանդիսատես դարձած մյուս դպրոցականների ուրախ սրամտությունների ու ավոցներ տարափի տակ՝ այն ժամանակ խիստ օգտագործելի «ինտերնացիոնալ» բառի գործնական կիրառությունն ապահովելով: Մի անգամ իմ դասղեկ Մարգարիտան ինչ մնաց ծնող կանչի, քանի որ տղաներին խառնված՝ ես շատ հաճախ էի սկսել ֆուտբոլ եւ «էշ միլիցա» խաղալ: Խոստացա, որ այլեւս չեմ խաղա, եւ դասղեկս զիջեց:

Փողոցը, որով դպրոց էի գնում, էլի ուրիշ հետաքրքիր մարդիկ ածեցրեց: Ճարտարապետներ Դավիթ Գյուլբուդաղյանն ու Վահան Գլջյանը. առաջինը տեղափոխվել է Լաչին, երկրորդն էլի «Լ»-ով սկսվող բնակավայր՝ բայց Ամերիկայում: Նախկին արեցի Ջախ Հարութի մասին լոսանջելեսյան պատմությունները հաստատ էին Արեւ եւ վարակում, ձգում: Նույն Լոսում է մեր դասարանցի դաշնակահար Խաչիկ Բյուրեղյանը: Դպրոցի դիմաց ապրում էր այն ժամանակվա «ավտարիտետներից» մեկը՝ Միշիկը, որ դպրոցում Աստծո կրակ էր, ու տղերից շատերը վախենում էին նրանից, բայց հետո Ղարաբաղյան կռիվներին մասնակցեց, Վոժդ անունը սացավ ու զոհվեց: Նրա մասին ֆիլմ կա, բայց ճակատագրի հեգնանքով իր մանկության բոլոր արարքներն ամեն տեսակ սահմանափակումների, ձեւականությունների ու պիոներական հանդիսավորության դեմ ուղղող Միշիկի մասին պատմող ֆիլմն այնպիսի պաթետիզմով է ներծծված, որ ամեն ցուցադրվելիս հաստատ անհանգիստ է անում Հայաստանի մեսարերկնի անթիվ շերտերից մեկում հանգրվանած Վոժդի հոգին:

«Ղարաբաղ» կոմիտեի Սամսոնի հետ առաջին երեք դասարանը միասին ենք սովորել: Վեցերորդում նա, արդեն մեր զուգահեռ դասարանում, թունդ սիրահարվել էր հինգերորդի Զվարթին, ու ինչ էր մնում գժվեր՝ Զվիկն իրեն չէր նկատում: Որ դպրոցական սերերի մասին են պատմում, ու ծնողները դրան չեն հավատում՝ ես միշտ էդ պատմությունն եմ հիշում:

Մեր դասարանի Վահանը հոգեւորական դարձավ՝ դպրոցում էլ մեկ-մեկ հոգեւոր երգեր էր երգում, էն թվերին, է՞: Պետեյան Գագոն, որ խանութի Ելենի տղան էր ու մեր ժամանակի առաջին «շուտրիներից», մշտապես խոսում էր մեքենաներից, մեծ փողեր ախատելուց, բայց ողջ կյանքում մանր պատշոնյա մնաց: Մի անգամ միայն, այն էլ մի քանի ամսով, ճեղքեց մանրապատշոնեական շրջափակումը սեփական անձի շուրջ եվ վարչապետ Վազգեն Սարգսյանի ախատակազմի դեկավարը դարձավ: Բայց իմ մտովի զարմանքն առ այն, որ Վազգենը շատ արագ էր պիտանի մարդուն տարբերում գլուխ պահողից եւ այդ որակը պիտի որ չհանդուրժեր, իր արդյունքը տվեց՝ աչքի դեմից հեռու տանելով Ցամիչ Գագոյին:

Իմ երգի դասատուն՝ Օհանյանը, որ հետո ռադիոյում ինձ հետ էր ախատում՝ երաժշտական ձեւավորող, իր մեջ պահել էր մեր դպրոցի երգչուհու՝ Մարոյի հանդեպ վաղ երիտասարդության ժամանակ բռնկված, անպատասխան մնացած ու չմարած սերը: Ու հետո, երբ կինը մահացել էր, կբռնկում էր ինձանից, թե այս շաբաթ Արեւ չե՞ս գնալու, գնա. էլի.

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների սահմանադրությունը, Հայկական հարցը եւ Վուդրո Վիլսոնի իրավարար վճիռը

Վերջին շրջանում հայաստանյան եւ համաշխարհային լրատվամիջոցները լայնորեն լուսաբանում են ԱՄՆ-ի Կոնգրեսում Հայոց ցեղասպանության հնարավոր ճանաչման հարցը: Թուրքիան իր հերթին, ինչպես բազմաթիվ անգամներ անցյալում, փորձում է վիճարկել երկրների խորհրդարանների իրավունքը՝ գնահատականներ տալու անցյալում տեղի ունեցած իրադարձություններին:

Այս թոհուբոհի մեջ մեր ուշադրությունից վրիպում է մի շատ ավելի կարեւոր հանգամանք՝ ԱՄՆ-ի Կոնգրեսի սահմանադրական իրավասությունը գնահատականներ տալու միջազգային իրավունքի խախտումներին եւ մեղավորին պատժելու համար նախաձեռնելու խայլեր: Ըստ ԱՄՆ-ի սահմանադրության առաջին հոդվածի 8-րդ մասի 10-րդ կետի, ԱՄՆ-ի Կոնգրեսը իրավասու է որոշել միջազգային իրավունքի խախտումները եւ պատժել խախտողներին. "The Congress shall have power to define and punish offenses against the law of nations". (Article 1, Section 8, paragraph 10): Առավել եւս սա վերաբերում է այն դեպքերին, երբ միջազգային իրավունքի հիման վրա որոշումների կայացմանը մասնակցել է ԱՄՆ-ի բարձրագույն պաշտոնյան, այս պարագայում երկրի նախագահ Վուդրո Վիլսոնը:

Ըստ այդմ, Կոնգրեսի որեւէ անդամ կամ անդամների խումբ Կոնգրեսի պալատներից յուրաքանչյուրում կարող է հանդես գալ հետեւալ հարցադրումով.

Արդյոք Թուրքիայի կողմից ԱՄՆ-ի նախագահ Վուդրո Վիլսոնի հայ-թուրքական սահմանի վերաբերյալ իրավարար վճռի (22 նոյեմբերի 1920 թ.) չկատարումը միջազգային իրավունքի խախտո՞ւմ է: Եթե այո, ապա ինչպիսի՞ խայլեր է ձեռնարկում ԱՄՆ-ի գործադիր իշխանությունը պատժելու համար միջազգային իրավունքը խախտողին:

Կոնգրեսը, վստահաբար, հաստատելու է Թուրքիայի կողմից միջազգային իրավունքի խախտումն առնվազն երկու հիմունքով.

Հիմունք առաջին՝ Սենատի նախադեպային դիրքորոշումը.

Դեռեւս 1927 թ.-ին Սենատը հստակ դիրքորոշում է արտահայտել Վիլսոնի իրավարար վճռի վերաբերյալ: Այսպես, 1927 թ.-ի հունվարի 18-ին ԱՄՆ-ի Սենատը, որի իրավասությունների շրջանակում է միջազգային պայմանագրերի վավերացումը, մերժել է վավերացնել ամերիկա-թուրքական պայմանագիրը (կնքված Լոզանում 1923 թ.-ի օգոստոսի 6-ին), հետեւաբար ճանաչել ներկայիս Թուրքիայի հանրապետությունը[1]: Ըստ այդմ, ամերիկա-թուրքական հարաբերությունները մնացել են առկախ վիճակում[2]: Պայմանագիրը մերժելու համար եղել է երեք պատճառ, եւ դրանցից առաջինը եղել է ԱՄՆ-ի նախագահ Վիլսոնի իրավարար վճռով Հայաստանի նկատմամբ Թուրքիայի ստանձնած պարտավորությունների չկատարումը. «failed to provide for the fulfillment of the Wilson award to Armenia»[3]: Հետագայում ԱՄՆ-ի պետքարտուղարությունն այլեւս փորձ չի արել Սենատում վավերացնելու ամերիկա-թուրքական պայմանագիրը: Այն Սենատում մնացել է եւս յոթ տարի՝ մինչեւ 1934 թ.-ի հունվարի 16-ը, երբ ԱՄՆ-ի նախագահ Ֆրանկլին Ռուզվելտի՝ խնդրանքով հետ է ուղարկվել նախագահի վարչակազմին[4]: Թուրքիան իր հերթին երբեք չի ամբողջացրել վավերացման գործընթացը[5]:

Հիմունք երկրորդ՝ Դեմոկրատական կուսակցության ծրագրային հիմնադրույթները:

ԱՄՆ-ի Դեմոկրատական կուսակցության 1924 թ.-ի եւ 1928 թ.-ի ծրագրային հիմնադրույթների (Party Platform) մեջ միանշանակ շեշտվել է Թուրքիայի ստանձնած պարտավորությունների կատարման անհրաժեշտությունը եւ Հայաստանի Հանրապետության իրավունքը վիլսոնյան Հայաստանի նկատմամբ. Fulfillment of President Wilson's arbitral award respecting Armenia (1924 թ.-ի ծրագիր): Դեմոկրատական կուսակցության 1928 թ.-ի ծրագիրը ոչ միայն վերահաստատել է հայերի իրավունքները, այլեւ իր զորակցությունն է հայտնել ԱՄՆ-ի այն հետեւողական ջանքերին, որոնք նպատակամղված կլինեն Առաջին համաշխարհային պատերազմի ժամանակ եւ դրանից հետո, ԱՄՆ-ի ու Դաշնակից ուժերի կողմից Հայաստանին եւ հայ ժողովրդին տված խոստումների եւ պարտավորությունների կենսագործմանը: «We favor the most earnest efforts on the part of the United States to secure the fulfillment of the promises and engagements made during and following the World War by the United States and the allied powers to Armenia and her people»[6]: Անհրաժեշտ է ընդգծել, որ Հայաստանին տված ԱՄՆ-ի միակ անկատար խոստումը եղել եւ մնում է Վիլսոնի իրավարար վճիռը:

Հաշվի առնելով, որ ԱՄՆ-ի ներկա Կոնգրեսի երկու պալատներում էլ դեմոկրատները մեծամասնություն են կազմում, միանգամայն հնարավոր եւ տրամաբանական է, ԱՄՆ-ի սահմանադրության ընձեռած իրավասության հիման վրա, Ներկայացուցիչների պալատում եւ Սենատում որոշել (define) Թուրքիայի կողմից միջազգային իրավունքի խախտումը (offences against the law of nations)՝ ԱՄՆ-ի նախագահի իրավարար վճռով ստանձնած պարտավորությունների չկատարումը, եւ գործադիրին դիմել իրավախախտին պատժելու (punish) համար:

ԱԲՐԱ ՊԱՊՅԱՆ
Կանադայում Հայաստանի
նախկին դեսպան

1. Unperfected Treaties of the United States of America, 1776-1976, edited and annotated by Christian L. Wiktor, Volume 6, 1919-1925, New York, 1984, p. 421. Leland J. Gordon, Turkish-American Political Relations, The American Political Science Review, Vol. 22, No. 3 (Aug., 1928), p. 721.
2. Roger R. Trask, The United States Response to Turkish Nationalism and Reform 1914-1939, The University of Minnesota Press, Minneapolis, 1971, p. 36)
3. Lausanne Treaty is Defeated, the Davenport Democrat, January 19, 1927, p. 1.
4. Roger R. Trask, The United States Response to Turkish Nationalism and Reform 1914-1939, The University of Minnesota Press, Minneapolis, 1971, p. 48)
5. Unperfected Treaties of the United States of Amerca, 1776-1976, edited and annotated by Christian L. Wiktor, Volume 6, 1919-1925, New York, 1984, p. 421.
6. National Party Platforms, 1840-1968, (compiled by Kirk Porter and Donald Johnson), Urbana, Chicago, London, 1972, p. 277.

Աղթամարի Սբ. Խաչ եկեղեցու բացման առթիվ

Հայկական սփյուռքը հրավիրված է մասնակցելու ապրիլի 15-ին նախատեսված Աղթամարի Սբ. Խաչ եկեղեցու բացման արարողությանը, հաղորդում է թուրքական «Թըրդեյզ զաման» թերթն իր փետրվարի 17-ի համարում, տպագրելով հարցազրույց Թուրքիայի մշակույթի եւ զբոսաշրջության նախարար Աթիլլա Քոչի հետ:

Նախարարը նշել է, որ եկեղեցու վերանորոգման համար ծախսվել է երեք մլն լիրա (մոտ 2 մլն դոլար), եւ ավելացրել, որ Անատոլիայի հին մզկիթների վերանորոգման խնդրով զբաղվում է «հիմնադրողների գլխավոր տնօրենությունը», իսկ եկեղեցիների եւ սինագոգների խնդիրներով՝ մշակույթի նախարարությունը: Նա ակնարկել է, որ 2005-06 թթ.-ին վերանորոգվել է տարբեր էթնիկական խմբավորումների պատկանող ընդհանուր առմամբ 10 պատմական հաստատություն, որոնցից են Գիրեսունի Կույս Մարիամի, Կարամանի Զամելի, Ուրգյուպի Մուսաֆա Փաշա Այա Նիկոլա, Տրապիզոնի Սուլեմա եւ Հաջիա Սոֆիա, Ամասիայի Մերզիֆոնի շրջանի եւ Ակդաղ-մադենի եկեղեցիները, մենաստաններն ու թանգարանները: Իսկ հետագա ծրագրերի մասին խոսելիս՝ նշել, որ նախատեսվում է վերականգնել նաեւ Կարսի, Անիի ավերակները:

Այն հարցին, թե արդյոք այս վերանորոգումները կատարվում են Հայոց ցեղասպանության պնդումները հակադարձելու համար, նախարարը պատասխանել է. «Ոչ, այդ պահանջների հետ ոչ մի առնչություն չունեն դրանք: Մենք պաշտամունքի վայրերը վերանորոգում ենք համարելով դրանք մեզ ժառանգություն հասած հարստություն: Այս տարածքները հարյուրավոր ազգություններ եւ կառավարություններ են տեսել: Մենք հոգատար ենք այդ բոլոր հարստությունների հանդեպ, որոնք ավելի քան 600 կառույցներ են իրենցից ներկայացնում: Դրանց թվում են հայկական, հրեական եւ հունական շինություններ: Մենք այդ բոլորի ցուցակն ենք կազմել, որի շնորհիվ կարող ենք հետեւել նրանց պահպանմանը, փրկել կորուստից»:

Իսկ այն հարցին, թե ովքեր են հրավիրվելու բացման արարողությանը, նախարարը պատասխանել է, որ հրավիրվածների թվում են ԵՄ երկրների, Ռուսաստանի, Ուկրաինայի, Լիբանանի, Սիրիայի, Վրաստանի, Մ. Նահանգների, Կանադայի եւ Հայաստանի մշակույթի նախարարները: Նաեւ տարբեր երկրների հայկական համայնքների ներկայացուցիչներ, կրոնական եւ մշակութային առաջնորդներ: Նրանց (մոտ 200 հրավիրյալներ) վաղ են տեղափոխելու «Թրքիշ էրուեյզի» չարտերային ինքնաթիռները:

Նա նաեւ վերջում ավելացրել է, որ նախարարությունը առաջ է տանելու ծովեզերյա շրջանների բարեկարգման աշխատանքները, վերացնելով այդ վայրերից ձկնորսական ֆիրմաները եւ դրանք դարձնելով ավելի գրավիչ զբոսաշրջիկային կենտրոններ: Նա «անիմաստ» չարախոսություններ է հորջորջել ոմանց մեղադրանքները իբր Թուրքիան դառնում է զբոսաշրջիկային «էժանագին դախտ»:

Հ. Օ.

«WASHINGTON POST»

Իրաքի հարցը կարող են քննել Իրանի եւ Սիրիայի մասնակցությամբ

Ջորջ Բուշի վարչակազմը համաձայնել է Իրաքի հարցը միջազգային քննարկման առարկա դարձնել Իրանի եւ Սիրիայի մասնակցությամբ: «Վաշինգտոն փոստ» թերթը տեղեկացնում է, որ նախատեսվում է միջազգային քննարկումն անցկացնել Բաղդադում մարտի սկզբներին:

Թերթի տվյալների համաձայն, Իրաքի կառավարությունը հանդիպմանը մասնակցելու հրավերներ է ուղարկելու ՄԱԿ-ի Ախ հինգ մշտական անդամների, ինչպես նաեւ Իրաքի հարեւան բոլոր մերձավորարեւելյան երկրների ներկայացուցիչներին:

Խորհրդաժողովի առաջին փուլը տեղի կունենա դեսպանների մակարդակով, իսկ երկրորդն արդեն արտգործնախարարների մակարդակով կանցկացվի ապրիլին, հաղորդում է ՌԻԱ գործակալությունը:

Թեեւ տվյալ խորհրդաժողովում ԱՄՆ-ի, Իրանի եւ Սիրիայի ներկայացուցիչների համատեղ աշխատանքի հնարավորությանը, Վաշինգտոնում առաջիկա հանդիպումը չեն համարում Իրանի եւ Սիրիայի հետ անմիջական բանակցությունների սկզբնավորում: Պետդեպարտամենտի պաշտոնական ներկայացուցիչն ուղղակիորեն հայտարարել է, որ Սիրիայի եւ Իրանի ներկայացուցիչների երկկողմ հանդիպումները «միչ հավանական» են:

Խորհրդաժողովին Իրանի եւ Սիրիայի մասնակցությունը դեռ պաշտոնապես հաստատված չէ, բայց ժխտական պատասխան եւս չկա: Ուստի Իրաքում հույս ունեն հյուրընկալել երկու երկրների ներկայացուցիչներին:

Միաժամանակ հաղորդվում է, որ ՄԱԿ-ի Ախ 5 մշտական անդամները եւ Գերմանիան երկուշաբթի օրը Լոնդոնում իրենց հանդիպման ժամանակ որոշել են ձեռնամուխ լինել Իրանի միջուկային ծրագիրը դատապարտող բանաձեւի նոր նախագծի մշակմանը:

ԱՄՆ-ը կզբաղվի «Բելառուսի ազատության աղաղակմամբ»

Վաշինգտոնում հանրապետական նահանգապետերների միության անդամների հետ երեկ ունեցած հանդիպման ժամանակ նախագահ Ջորջ Բուշը հայտարարել է, որ ԱՄՆ-ը կզբաղվի Բելառուսում «ազատության աղաղակման» հարցերով:

Բուշի խոսքերով, ԱՄՆ-ը «պետք է մյուս երկրներին օգնի գիտակցելու ազատության մեծ բարիքները»: BBC-ն մեջբերում է նրա այն հայտարարությունը, թե վարչակազմը կվարի «վճռական արտաքին քաղաքականություն»:

Այդ քաղաքականության ուղղություններից մեկը պայքար է արտերկրում կաբառակերության դրսեւորումների դեմ: «Մենք մարտահրավեր կնետենք կաբառակերությանն այնտեղ, որտեղ կհայտնաբերենք», հայտարարել է Բուշը:

Ավելի վաղ ԱՄՆ վարչակազմն արգելել էր պաշտպանական ոլորտի հետ կապված սարքավորումներ մատակարարել Բելառուսին, Կուբային, Իրանին, ԿԺԴՀ-ին, Սիրիային, Վենեսուելային եւ Վիետնամին:

Տվյալ երկրներն ընդգրկված են այն պետությունների ցանկում, որոնց չեն շնորհվում նման մատակարարումների արտոնագրեր: ԱՄՆ վարչակազմի «սեւ ցուցակում» ընդգրկված են նաեւ Բիրման, Չինաստանը, Լիբերիան, Սոմալին, Սուդանը, որոնց նկատմամբ շարունակում է գործել «սպառազինությունների մատակարարման արգելքը»:

Չեյնին չի տուժել թալիբների կազմակերպած պայթյունից

Աֆղանստանում ամերիկացիների գլխավոր ռազմակայան Բագրամը (մայրաքաղաք Քաբուլից 60 կմ հեռու) երեկ ահաբեկչության թիրախ է դարձել այն պահին, երբ ռազմակայան այցելած ԱՄՆ փոխնախագահ Դիկ Չեյնին նախաճաշում էր ամերիկացի զինծառայողների հետ:

Փոխգնդապետ Դեւիդ Ասեսան Ֆրանսպրեսի թղթակցին հայտնել է, որ մի մահապարտ ահաբեկիչ պայթեցրել է ռազմակայանի գլխավոր մուտքը: Պայթյունը տեղի է ունեցել բանվորների մեծ խմբի մեջ: Ռազմակայանում հայտարարվել է տագնապի «կարմիր մակարդակ», որն «ուղղակի հարձակման» վկայություն է:

«Սթայ նյուզ» հեռուստաընկերության տվյալներով, զոհվել են 20 եւ վիրավորվել 11 անձինք: Աֆղանստանի ՆԳ նախարարությունը հաղորդում է, որ զոհերի մեջ կան 3 օտարերկրացի զինծառայողներ: Ամերիկյան բանակի ներկայացուցիչները նշում են, որ կոալիցիոն ուժերի մի քանի զինվորներ վիրավորվել են:

Պայթյունի պատասխանատվությունն ստանձնել է «Թալիբան» շարժումը:

Դիկ Չեյնին երկուշաբթի երեկոյան Աֆղանստան է ժամանել Պակիստանից, որտեղ նախագահ Փերվեզ Մուշարաֆի հետ քննարկել էր «Ալ Քաիդայի» դեմ պայքարն ուժեղացնելու եւ աֆղանա-պակիստանյան սահմանն ամրապնդելու հարցերը:

Երեկ Չեյնին Քաբուլում հանդիպում է ունեցել նախագահ Համիդ Կարզայի հետ: Ֆրանսպրեսի տվյալներով, քննարկվել են Աֆղանստանի հարավում եւ արեւելքում թալիբների հարձակման ազդեցությանը հակազդելու եւ «Ալ Քաիդայի» գրոհայինների դեմ պայքարն ուժեղացնելու հարցերը:

Պ. Բ.

ԱԶԳ

Մշակույթ

Արմատների ուժը

Հայ երգ ու երաժշտության նվիրյալն ու տարածողը

Դաշնակահար Շահան Արծրունին ադրում է Նյու Յորքում: Ծագումով Պոլսից է: Հայոց վարժարանական ուսումնառությունից հետո սովորել է Ստամբուլի երաժշտական բարձրագույն հաստատությունում, ունեցել է համերգներ, Գյուլբենկյան կրթաթոշակ ստանալով 1964 թ. տեղափոխվել է ԱՄՆ: Մինչ այդ Թուրքիայում ապրած տարիներին հայկական երաժշտությանը գրեթե անհաղորդ է եղել՝ բացառությամբ Կոմիտասի Պատարագի եւ Ա. Խաչատրյանի մեկ-երկու ստեղծագործություններին. ԱՄՆ-ում չնայած ավելի նպաստավոր պայմաններին՝ հայկական մթնոլորտի առկայությանը, այդուհանդերձ, «մտքով չի անցել հայկական երաժշտությունը ճանաչել, ուր մնաց թե տարածել»: 1972 թվերից սկսվում է հետաքրքրվել չինական երաժշտությամբ, ներկայացնում է տեղի հանրությանը եւ հաջողություն արձանագրում: Ուսումնասիրական նպատակներով դիմում է ասիական երաժշտական մի ընկերության: Հրեա տնօրենուհին հարցնում է. «Դուն նշաձեւ աչքեր չունիս, դուն ինչ տեսակ չինացի ես»: «Ես չինացի չեմ», ըսի: «Ի՞նչ ես դուն», ըսավ: «Ես հայ եմ»: «Դուն հայությունը ձգեր, ինչո՞ւ չինական երաժշտությամբ կզբաղիս: Դուն հայկական երաժշտությամբ զբաղիր, չինականի հետ գործ չունիս: Ես քեզի օգնելիք բան չունիմ»: Սա է լինում հայ երաժշտությանը մղվելու նրա առաջին շարժառիթը: Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության հետ սկսում է կազմել հայ ազգային երաժշտությունը ներկայացնող հայտագրեր, ձայնաժապավենների շարք, մտակում է նոր մեթոդներ՝ երաժշտական կատարումների միջեւ հանդես գալով կարճ դասախոսություն-մեկնաբանություններով: Հայաստանից իրեն օգնում էր երաժշտագետ Ցիցիլիա Բրուտյանը՝ տրամադրելով տեղեկություններ ու երաժշտական տարբեր նյութեր: 1975 թ.-ին առաջին անգամ եկավ Հայաստան, առաջին համերգը՝ Կոմիտասի «Վեց պարերն» էր, որ կատարեց կոմպոզիտորների միության սրահում: 80-ականներին Հայաստան այցելեց Լուիզ-Սիմոն Մանուկյանի հետ, հետագայում այդ կապերը հայրենիքի հետ ավելի սերտացան եւ ի թիվս ստիւռեոհայ մեր ոչ այնքան շատ հայրենակիցների, Շահան Արծրունին Հայաստանն արտերկրի հայությանը կամրջող օղակներից մեկը դարձավ եւ այսօր էլ հայաստանյան երաժշտական մշակույթին ու կյանքին սերտորեն կապված ստիւռեոի մեր ամենագործուն ու եռանդուն ավետաբերներից մեկն է: Իր այս այցելությունը՝ թվով 69-րդը, կոմպոզիտոր Ադամ Խուդոյանի 85-ամյակի առիթով էր: Հոբելյանական երեկոն տեղի ունեցավ Ա. Խաչատրյանի տուն-թանգարանում անցած շաբաթ:

- Ես խղճի խայթ մը ունեցա, որ պետք եղածը չեղավ Խուդոյանի համար, կփափագեի, որ գոնե իր թավջութակի կոնցերտը նվագվեր ֆիլհարմոնիկով, սակայն չիրականացավ: Ես կցավիմ, որ մեր անցյալի վարպետները կիեռանան այս աշխարհեն, որոնցերու գործերը բոլորովին կմոռցվին: Կհավատամ, թե գոնե երեկոյի առիթ մը պիտի տրվեր՝ անոնց ստեղծագործություններն ունկնդրելու եւ վերագնահատելու համար: Խուդոյանի պես անձեր, որ ունեցած ենք անցյալի մեջ եւ ներկայիս մոռցված են, անոնց ալ պիտի առիթը տրվի եւ երաժշտական ասանկ երեկոներ պիտի կազմակերպվին՝ ինչպես Եղիազարյան, Աբրահամյան, Բարխուդարյան, Նիկողոս Տիգրանյան, նույնիսկ անոնք, որ կապրին եւ որոնց տարիք մը առին՝ Հովունց, Գ. Չթչյան, Չեբոտարյան:

Կխորհիմ, թե ասոնք կարետք պիտի ըլլան ոչ միայն իրենց հիշատակը արթնցնելու, այլեւ երիտասարդ սերունդին համար: Պահպանողականի կամ հառաջադեմի հարց չէ ասիկա, պարզապես ավանդություններուն հավատալու, ազգի գոյատեւումի հարց մըն է: Անհրաժեշտ է ճանչնալ անցյալը, ատով կերտել ապագան:

- Այսինքն, ձեր առաքելությունը մասամբ անցյալի մոռացված էջերը վերագնահատելու մեջ ե՞ տեսնում:

- Ջեւով մը այդպես է: Սակայն ադոր առընթեր պետք է ուշադիր ըլլանք եւ երիտասարդները նույնպես քաջալերենք: Նյու Յորքի մեջ երաժշտական աշխարհեն ներս ազդեցիկ դիրք ունեցող հրեա մը հետաքրքրված էր հայկական երաժշտությամբ: Ինձի հարցուց, թե կա՞ն արդյոք Երեւանի կոնսերվատորիային մեջ տաղանդավոր երիտասարդներ: Հոս կոնսերվատորիայեն ինձի տրամադրեցին 10 ստեղծագործողներու համատեղ հավաքածո մը՝ CD: Անոնց մեջեն ընտրվեցավ Տիգրան Այվազյանը, որուն Լարային կվարտետը նվագեցին Նյու Յորքի Արդի արվեստի թանգարանի երաժշտական սրահին մեջ: Սակայն հեղինակը հոն չէր: Այս պարագային մենք՝ հայերս ալ մեծ դեր ունինք կատարելիք: Պետք է կարենանք աղահովիլ այդ երիտասարդներուն ներկայությունը:

Վերջին տարիներուն խոշոր թիվով հայաստանցիներ հայրենիքեն արտագաղթեցին: Անոնցմե որոշները հայտնի անուններ դարձած են՝ թավջութակահար Սուրեն Բագրատունյանը, դաշնակահար Վարդան Մամիկոնյանը, ջութակահար Սերգեյ Խաչատրյանը, երգչուհի Հասմիկ Պապյանը: Սակայն ես կխորհիմ, որ իրենք Հայաստանը պիտի չձգեին, ժամանակի մեծամասնությունը այլոտ թող անցնեն, բայց հասցեն Հայաստանը թող ըլլա: Սուրեն Զաքարյանը բացառիկ տաղանդավոր կոմպոզիտոր մըն է, ան Հայաստանը չէ լքած, հոս շատ դժվարություններով կգործե, բարեբախտաբար, իր գործերն արտասահմանի մեջ կինչեն, ու ադիկա իրեն համար խոշոր հոգեկան բավարարություն մըն է: Կխորհիմ, թե Հայաստանի կառավարությունը փիչ մը առինքնող պիտի դարձնե երկիրն այդ տեսակ արվեստագետներուն համար:

- Արտերկրում ո՞վ եւ ինչպե՞ս կարող է ներկայացնել մեր երիտասարդ արվեստագետներին:

- Մեկենասները: Այս 10-15 տարիներու ընթացքին սփյուռքը խոշոր չափով օգնեց Հայաստանին, սակայն որոշ զարտուղություններ եղան՝ նյութականի ասպարեզին մեջ, եւ սփյուռքը չափով մը հիասթափվեցավ, սակայն շատ հասկնալի է, որ այդ տեսակ զեղծումներ պիտի ըլլային, եւ ամեն տեղ կըլլա ասիկա, մենք հայրենիքը տարբեր կտեսնենք, կհուսայինք, կփափագեինք:

- Այդ վստահությունը ինչպե՞ս կարող ենք վերագտնել:

- Հայկականությունը պահպանելով, անշուշտ: Անոնք ձեր ուժին պետքն ունին: Առանց հայու էներժիի մենք չենք կրնար գոյություն ունենալ, մենք ձեզմով կգորանանք:

- Որքան տեղյակ եմ՝ դուք հատուկ եք ունեցել Սպիտակ տանը եւ արժանացել Հիլարի Քլինթոնի դրվատանքին:

- Այո: Հետաքրքրական երեւույթներ էին, կարելիություններ ունենալ եւ նվագել, ծանոթություններ ունենալ նախագահներու հետ: Սակայն կյանքի ընդհանուր ընթացքի մեջ այդման ալ կարետք իրողություններ չեն թերեւս: Ինձի համար կարետք առաքելություն է նախ՝ տարածել հայ երաժշտությունը եւ ապա՝ ծանոթացնել այդ երաժշտությունը հայուն: Որովհետեւ դուն քու մշակույթդ, քու էությունդ եթե չհասկնաս, չյուրացնես, չես կրնար ադիկա բացատրել, փոխանցել օտարին:

- Ինչպե՞ն է օտարը վերաբերում արդի հայ երաժշտարվեստին:

- Անցյալ տարի աշնանը 4 ժամանոց մարաթոնային համերգ մը ներկայացուցի, միայն դաշնամուրային կատարումներ չէին. ինձի հետ կնվագեին Քիմ Քաշաբյանը եւ շատ օտարներ ալ: Այդ համերգը փոխանցվեցավ DVD-ի վրա՝ 14 տարի տեւողությամբ եւ առավեցավ եվրոպական ու զանազան հայաշատ գաղութներ: Նպատակս է խորհրդային եւ հետանկախական շրջաններու հայ երաժշտությունը ներկայացնել բաղդատաբար:

- Եվ ի՞նչ տարբերություններ, ինչպիսի՞ նոր մոտիվներ եք արձանագրել, ի վերջո համակարգային եւ գաղափարական հսկայական փոփոխություններ կատարվեցին:

- Խորհրդային օրերուն, չեմ գիտեր, ասիկա Միրզոյանի պատճառով եղած է, այնքան շատ ավանգարդ ոճով գրված երաժշտություններ կան: Անհավատալի բան, որ ատոնք Հայաստանի մեջ՝ 70-ականներին գրված են՝ Մանսուրյան, Ասպվածատուրյան, եւ այդ գործերը կառավարության արտոնությամբ հրատարակված են: Այն ատեն հրամանը Միրզոյանը կուտար: Քաջություն ունեցավ այդ տեսակ գործեր հրատարակելու: Այնպես կկարծվեր, որ խորհրդային շրջանն վերջ խոշոր ոստում կամ փոփոխություններ պիտի ըլլային եւ ամբողջ ավանգարդ, նոր երաժշտություն պիտի ըլլար: Սակայն ոտին շատ համաչափ ընթացք ունեցավ, այնքան ավանգարդ ունեինք, որ շարունակվեցավ ու խզում չկար:

- Հայ երաժշտությունը տարածելն ու ճանաչելի դարձնելը որպես կյանքի իմաստ ու բովանդակություն եք ընտրել: Շնորհակա՞լ եք հրեա այն կնոջը:

- Այո՛, այո՛, հարկավ: Ինքը ներկայիս 102 տարեկան է:

Շահան Արծրունին չմասնագիտացավ եւ շատ ավելի չխորացավ չինական երաժշտության ասպարեզում, գնաց դեպի իր արմատները, վերագտավ հայկական ինքնությունը, հայ տոհմիկ երգն ու երաժշտությունը: Հայ երաժշտության տարածմանը զուգահեռ, նա դասախոսությունների հրավեր է ստանում տարբեր երկրներից: Վերջերս Չինաստանից է վերադարձել, ուր դաշնամուրային արվեստի դասընթացներ է անցկացրել: Հայերն ուր ասես արմատներ չեն ձգել ու հետքեր չեն թողել՝ մինչեւ հեռավոր Ճապոնիա ու Չինաստան՝ այստեղ շատ վաղուցվանից՝ դեռ 2-րդ դարից, եկեղեցիներ են հիմնել, դպրոցներ կառուցել, անգամ Ավետարանը չինարեն թարգմանողները հայեր են եղել: Շահան Արծրունին գոհ է չինացի ուսանողներից. «Բացառիկ լավ է, որովհետեւ ահռելի դիսցիպլին ունին»:

Հարցազրույցը վարեց
ՄԵԼԻՆԱ ԲԱԲԱՅԱՆԸ

ՔՈՒՍՈՒՆՔ

Իմ լավ բարեկամ

Խորեն, իմ լավ բարեկամ, արդեն քառասուն օր է դու չկաս այստեղ, քո եւ իմ քաղաքում, քո եւ իմ համալսարանում...

Դու չկաս... Արդեն քառասուն օր է սրտի կսկիծով խոսում եմ քեզ հետ: Քո երկրային կյանքի վերջին երեկոյին միասին էինք, դու՝ սրահում, ես՝ բեմում: Այդ ինչ պոռթկումով հայտնեցիր շնորհավորանքդ: Կապուտիկյանին նվիրված երեկոյին 60-ական թվականների հայոց քաղաքական դաշտում մշակույթի մեծերի եւ նրանց ներդրած արժեքների մասին խոսելիս, իհարկե, պիտի նշեի նաեւ այն մեծ վաստակի մասին, որ պատկանում էր Լուսինե Զաքարյան եւ Խորեն Պալյան զույգին: Դու այնպես հուզված էիր եւ զգացված այդ երեկո:

Հիշո՞ւմ ես, տարիներ առաջ էր, Արտաշատում համերգի էինք, կուլիսներում քո պայուսակից փոքրիկ բաժակներ հանեցիր ու լցրիր թերմոսից, մեկնեցիր Լուսինեին եւ ինձ, ես զարմացած նայեցի.

- Խմի՛ր, խմի՛ր, տաք թեյ է կոնյակով, տես ինչպես լավ կկարդաս:

Լուսինեն ժպտաց եւ հորդորեց, որ ես էլ խմեմ:

- Գիտես, Սվետլանա, իմ երեւանյան օրագրի առաջին էջում առաջին անունը քոնն է, երեւի չես հիշում: Համալսարանի բեմում առաջին ելույթիս դու ես ինձ ներկայացրել եւ գիտես ինչ ասացիր. ասացիր մինչեւ լույս կվարեմ Ձեր համերգը, միայն թե շարունակեք երգել. ես նույնությամբ գրել եմ խոսքերդ օրագրիս մեջ:

- Հիշում եմ Խորեն, դա մի անմոռանալի երեկո էր համալսարանի հին մասնաշենքի մեր այնքան սիրած սրահում. Կոմիտաս, Եկմալյան, հոգեւոր երգեր, մի ամբողջ երեկո: Բայց չէի կարծում, որ դու նաեւ գրի ես առել:

Հետո իմացա, որ թուխ-մազ, փոքրիկ թուխ-մորուք ունեցող երիտասարդը էջմիածինը թողել, եկեղեցին թողել, եկել է դարձել համալսարանական: Ո՞վ գիտի, գուցե.

Ո՞ւմ է սուրբը պետք,
Եկ դու մարդացիր...

Իսկ համալսարանը ոչ միայն գրկաբաց ընդունեց, այլեւ պահեց զավակի պես ու այլեւս չգիջեց ոչ մեկի: Դեռ ուսանող տարիներին Հայաստանում մի անկյուն չմնաց, որ երգդ չլսեին: Հիշո՞ւմ ես, բարձրացել էինք Քուչակ գյուղի յայլաղները, ժողովուրդը հավաքվել, երգդ էր լսում: Երգում եւ բացատրում էիր մեկիկ-մեկիկ: Խոսում էիր երգի մասին, երգի հեղինակի մասին, հատկապես երգի ժողովրդական ակունքների մասին եւ հավատացնում էիր հավաքածներին, որ իրենցից սացածն ես վերադարձնում: Իսկ վերջում, երբ ուզում էին մի բաժակ թեյով հյուրասիրել, ինքդ ինչ-ինչ ծաղիկներ հավաքեցիր եւ այդ ինչ բուրումնավետ թեյ պատրաստեցիր եւ բոլորին հյուրասիրեցիր: Շուրջդ հավաքված մարդիկ զարմացած-հիացած էին մնացել:

Հեռու հեռվից եկող այս պատկերներն ինձ հանգիստ չեն տալիս...

Հունվարի 19-ի երեկոյան միասին էինք Կոմիտասի անվան համերգասրահում: Առավոտյան լուր առանց տագնապահար վազեցինք ձեր տուն: Պառկած էիր անշարժ, շրջապատված զարմանքից ու ցավից քար կտրած մտերիմներով... Երեկոյան համերգասրահից ոտքով քայլել ես մինչեւ տուն, ճանապարհին զրուցել Կ[illegible] պուտիկյանից, նրա անմահ [illegible] զիայից, նրա քաղաքացիական բարձր կեցվածքից: Առավոտյան պատրաստվել ես, որ գաս Կապուտիկյանի գերեզմանին. սպասում էինք քո հոգեւոր խոսքին, քո հոգեւոր երգին... Ինչ պատահեց Խորեն, սիրելիս, ինչո՞ւ լռեց երգդ առավոտ լուսո... Մեր շարականների, տաղերի մեծ գիտակ, մաքրամաքուր պահապան ուսուցիչ... Այսր այնքան վարժված էինք ներկայությանդ, երգիդ, խոսքիդ... Սրահներում, թե եթերում, լսարանում, նույնիսկ միջանցքում, նույնիսկ հպանցիկ հանդիպումներում, խնջույքի սեղանների շուրջը, ամեն մի փոքր զրույցիդ մեջ մի ուսանելի արժեք կար դարերի ծալ-ծալ խորքերից եկող...

Հիմա արդեն քառասուն օր է չկաս: Եթե իմանայիր, ինչ դատարկություն փովեց: Այն բոլոր տարածները, որ քոնն էր, լցված քեզանով, դատարկվեց Խորեն եւ այնպե՞ս ցավալի է այս բոլորը... եւ, թերեւս, նոր տեսանք տարածքի չափերը...

Անկարո՞ղ ենք եղել, Խորե՛ն, այդքանն ընկալելու...

Ո՞վ գիտի... Թե՞ քո ներկայությունն իր մեջ Լուսինե ուներ եւ քեզ տեսնելն իր մեջ նաեւ Լուսինեի երեւույթն ուներ... Եվ մեկտեղել էինք ձեզ, այնպե՛ս փրկելով Լուսինեին մեզ համար...

Այս ինչ արիր, Խորեն:
Բա եղա՞վ...

ՍՎԵՏԼԱՆԱ ԽԱՆՈՒՄՅԱՆ

ՀՖ նվագախմբի հյուրախաղերը Ֆրանսիայում մեծ ընդունելություն են ունեցել

Ֆրանսիայում Հայաստանի տարվա շրջանակներում փետրվարի 5-16-ը Հայաստանի պետական ֆիլհարմոնիկ նվագախումբը համերգներով հանդես եկավ Ֆրանսիայի յոթ քաղաքներում՝ Նիցա, Լիոն, Սենս Էտիեն, Վենդին, Վալանս, Մարսել եւ Փարիզի արվարձան Իսի լե Մուլինոյում: Բոլոր համերգասրահները, որտեղ ելույթ էր ունենում ՀՖ նվագախումբը, լեփ-լեցուն են եղել ֆրանսիացի եւ սփյուռքահայ հանդիսատեսներով, որոնք համերգներն ընդունել են հոսկայաս, բուռն ծափողջույններով: Հյուրախաղերի ժամանակ նվագախմբի հետ հանդես են եկել մենակատարներ Անուշ Նիկողոսյանը (ջութակ), Վարդան Մամիկոնյանը (դաշնամուր, Ֆրանսիա), Վահան Մարտիրոսյանը (դաշնամուր, Ֆրանսիա) եւ Սերգեյ Խաչատրյանը (ջութակ): Համերգային ծրագրերում ընդգրկված էին Խաչատրյանի, Վերդիի, Չայկովսկու, Ռախմանինովի ստեղծագործությունները: Հյուրախաղերը կազմակերպել էին ՀՀ «Ազգային տարի» կազմակերպությունը, Հայկական բարեգործական ընդհանուր միությունը, Ֆրանսիայում ՀՀ դեսպանատունը, Culture France, Philipe Maiffard արտիստական գործակալությունները եւ Mon amie Armenie ֆրանսիական կազմակերպությունը:

Ս. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ՄԱԳՐԱՆԿԱՐՉԻ ԱՉՔԵՐՈՎ

www.azg.am www.azgdaily.com www.azgdaily.eu

Ռաֆայել Մեհրաբյան. «Գլխավորն օլիմպիական ուղեգրերի նվաճումն է»

Ընթացիկ մրցաշրջանում հայ բռնցքամարտիկներին լուրջ փորձություն է սպասում: Սեպտեմբերին Մոսկվայում կայանալիք բռնցքամարտի աշխարհի առաջնությունում խաղարկվելու են 2008 թ. Պեկինում կայանալիք ամառային օլիմպիադայի ուղեգրերը, որոնց նվաճումը մեր բռնցքամարտիկների գլխավոր խնդիրն է: Այդ խնդրի հաջող լուծման համար այս օրերին բռնցքամարտի Հայաստանի հավաքականը հերթական ուսումնամարզական հավաքն է անցկացնում Արարատի «Այգ» մարզաբազայում: Այստեղ էլ, հերթական մարզումից հետո կայացավ մեր հարցազրույցը հավաքականի գլխավոր մարզիչ Ռաֆայել Մեհրաբյանի հետ:

- Պարոն Մեհրաբյան, ընթացիկ մրցաշրջանը շատ պատասխանատու է մեր բռնցքամարտիկների համար: Ինչպե՞ս է ընթանում նախապատրաստությունն առաջիկա մրցումներին:

- Իրոք որ մեզ լուրջ փորձություն է սպասում: Առաջիկայում կայանալիք միջազգային մրցաշարերի նախապատրաստությունն սկսել ենք Ծաղկաձորում, որտեղ 12-օրյա ուսումնամարզական հավաք ենք անցկացրել: Փետրվարի 14-ից մարզումները շարունակում ենք «Այգ» մարզաբազայում, որտեղ հիանալի պայմաններ են ստեղծված: Մենք բազմիցս ենք այս մարզաբազայում նախապատրաստվել միջազգային մրցաշարերին եւ այս անգամ էլ ամենդոյթը չենք խախտել: Հավաքին մասնակցում են 20 բռնցքամարտիկներ, որոնք ջանասիրաբար են մարզվում: Նրանցից 7-ը հավաքականի կազմում փետրվարի 28-ին կմեկնեն Իրան՝ մասնակցելու միջազգային խոշոր մրցաշարի: Մարտի 8-ին կվերադառնանք Երեւան եւ կնախապատրաստվենք Ֆրանսիայի հավաքականի հետ մարտի 23-ին նախատեսված մրցամարտին: Ֆրանսիա կմեկնենք մարտի 19-ին: Մենամարտերը կայանալու են քաշային 10 կարգերում, ընդ որում մինչեւ 57 եւ մինչեւ 69 կգ քաշային կարգերում ընդգրկված կլինեն 2-ական բռնցքամարտիկներ:

Ֆրանսիայից հետո հայ բռնցքամարտիկները կմասնակցեն եւս երեք միջազգային մրցաշարի: Մայիսին, հունիսին եւ հուլիսին Հայաստանի հավաքականը կմասնակցի Ուկրաինայում, Լեհաստանում եւ Չեխիայում կայանալիք մրցաշարերին: Դրանք մեր բռնցքամարտիկների համար ուժերի լավ ստուգատես կհանդիսանան սեպտեմբերի 15-30-ը Մոսկվայում կայանալիք աշխարհի առաջնությունից առաջ: Այն տարվա գլխավոր իրադարձությունն է: Քաշային յուրաքանչյուր կարգում 1-8-րդ տեղերը զբաղեցրած բռնցքամարտիկներն օլիմպիական ուղեգրեր կնվաճեն:

- Դա, ինչ խոսք, մարզիչների համար լրացուցիչ դժվարություն ու պատասխանատվություն է ստեղծում բռնցքամարտիկների ընտրության հարցում: Յուրաքանչյուր երկրից քանի՞ բռնցքամարտիկ կարող է մասնակցել աշխարհի առաջնությանը:

- Յուրաքանչյուր երկիր քաշային յուրաքանչյուր կարգում իրավունք ունի հայտավորելու ընդամենը մեկ բռնցքամարտիկի: Կարծում եմ, որ յուրաքանչյուր քաշային կարգում օլիմպիական ուղեգրերի համար մրցավեճի կբռնվեն մոտ 50 բռնցքամարտիկներ: Իսկ դա նշանակում է, որ լավագույն ությակում տեղ զբաղեցնելու համար հարկ կլինի առնվազն երեք մենամարտ շահել: Այնպես որ շատ դժվար է լինելու բռնցքամարտիկների համար: Ընդ որում, բռնցքամարտիկն ուղեգիրը նվաճելու է անձամբ իր համար եւ նույնիսկ վնասվածքի դեպքում նրա փոխարեն մեկ ուրիշը չի կարող մասնակցել օլիմպիադային: Այնպես որ հարկ է մարզիկների ճիշտ ընտրություն կատարել:

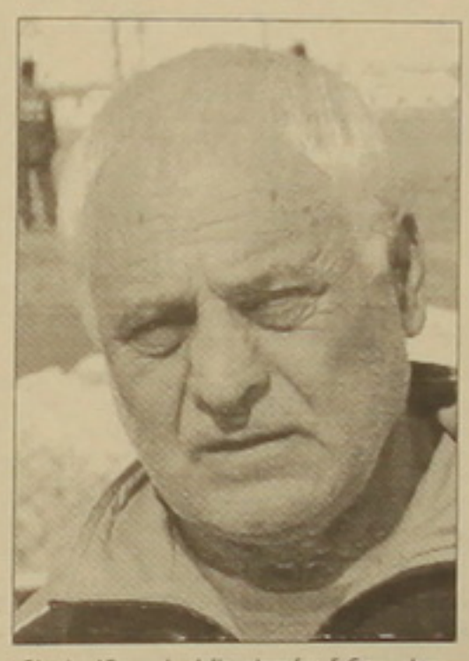

Մենք պատրաստվում ենք քաշային 10 կարգերում մարզիկներ հայտավորել աշխարհի առաջնությունում: Ներկայացված չենք լինի միայն ծանր քաշում: Այստեղ հույս ունեի, որ մեր փորձառու բռնցքամարտիկ, 2002 թ. Եվրոպայի առաջնության մրցանակակիր Մարատ Թովմասյանը կշարունակեր մարզվել, սակայն այդ հարցը դեռեւս անորոշ է: Իսկ ահա մինչեւ 51, 57, 60, 69, 81 կգ քաշային կարգերում մրցակցությունը սուր է եւ Մոսկվա մեկնելուն հավակնում են երկուական բռնցքամարտիկներ:

- Ելնելով թիմի հնարավորություններից, քանի՞ ուղեգիր կարելի է ակնկալել մեր հավաքականից:

- Իհարկե, որքան շատ, այնքան լավ: Որովհետեւ շատի դեպքում օլիմպիադայում մրցանակակիր դառնալու հավանականությունն ավելի մեծ է: Իմ կարծիքով, կարելի է 4-6 ուղեգիր ակնկալել: Մնում է, որ վիճակահանությունը մի փոքր բարեհաճ գտնվի մեր բռնցքամարտիկների հանդեպ:

- Փաստորեն, առաջին պլան է մղվելու ությակում տեղ զբաղեցնելն ու օլիմպիական ուղեգրեր նվաճելը:

- Այո: Առաջնահերթ խնդիրը լինելու է ուղեգիր նվաճելը, որից հետո արդեն կարելի է մտածել մեդալների մասին:

- Անցած տարի Չինաստանում կայացած աշխարհի առաջնությունում մեր բռնցքամարտիկները միայն մեկ բրոնզե մեդալ նվաճեցին:

- Արտակ Մալումյանը դարձավ բրոնզե մրցանակակիր, իսկ երկուսն էլ զբաղեցրին 5-րդ տեղը: Եթե անցյալ տարի ուղեգրեր խաղարկվեին, ապա արդեն 3 ուղեգիր կունենայինք: Նախկինում աշխարհի առաջնությանը կարող էին մասնակցել Եվրոպայի առաջնությունում 1-8-րդ տեղերը զբաղեցրած բռնցքամարտիկները, սակայն այժմ կարգը փոխվել է:

- Բացի աշխարհի առաջնությունից, այլ մրցաշարերում օլիմպիական ուղեգրեր չե՞ն խաղարկվելու:

- Աշխարհի առաջնությունից հետո թեթեւ վարկանիշային 2 մրցաշար անցկացվի, որոնցում քաշային յուրաքանչյուր կարգում 1-2-րդ տեղերը զբաղեցրած բռնցքամարտիկներն ուղեգիր կնվաճեն: Սակայն դեռեւս հստակ որոշված չէ:

- Այսօր ովքե՞ր են հավաքականի առաջատար բռնցքամարտիկները:

- Կնշեի 48 կգ քաշային կարգում Հովհաննես Դանիելյանին, որը Եվրոպայի վերջին առաջնությունում դարձավ մրցանակակիր: Իրենց լավագույն կողմերով են դրսեւորում Եվրոպայի փոխչեմպիոն Հրաչիկ Ջավախյանը, աշխարհի երիտասարդական առաջնության արծաթե մեդալակիր Սամվել Մաթեւոսյանը: Մեծ հույսեր եմ կապում Գաբրիել Տոլմաջյանի հետ, որը մրցավարների սխալի պատճառով Եվրոպայի առաջնությունում մրցանակակիր չդարձավ, մինչդեռ նվազագույնը պիտի մտներ եզրափակիչ:

Մեծ ներուժ ունի նաեւ մինչեւ 75 կգ քաշային Անդրանիկ Հակոբյանը: Եվրոպայի առաջնությունում վրացու հետ մենամարտում նա վնասվածք ստացավ, այլապես հարյուր տոկոսով մրցանակակիր կդառնար: Նա արդեն աղաչինվել է եւ, հույս ունեմ, որ լավ մարզավիճակում կլինի:

Այսօր բավականին լուրջ ու նպատակային աշխատանք է կատարում Արտակ Մալումյանը: Աշխարհի առաջնությունից հետո նա զգալիորեն իջեցրել էր իր ցուցանիշները, որի պատճառով մի քանի մրցաշարերի չմասնակցեց, Եվրոպայի առաջնությունում էլ զիջեց մրցակցին: Ուրախալի է, որ Արտակը կրկին լավ մարզավիճակ է ձեռք բերում:

- Կարելի՞ է փաստել, որ հայաստանցի բռնցքամարտիկներն այնքան ուժեղ են, որ հավաքականում լեգեոնականների ընդգրկման կարիք չի զգացվում, ինչպես դա արվում է ըմբշամարտում:

- Ինձ թվում է, որ մենք ոչ մեկից թույլ չենք: Ես միշտ էլ դեմ եմ եղել դրսից բռնցքամարտիկներ հրավիրելուն, քանի որ նրանք լիովին չեն կարող նվիրվել եւ մեզ համար անհրաժեշտ արդյունք ապահովել: Բացի այդ էլ, ոչ մի երկիր իր լավագույն մարզիկներին չի տրամադրի այլ երկրի: Իհարկե, արտերկրում կան նաեւ հայ բռնցքամարտիկներ, սակայն մեր տեղացի բռնցքամարտիկներից ուժեղ չեն: Ռուսաստանում ներկայումս հայազգի Դավիթ Հայրապետյանն էր, որին կցանկանայի հրավիրել հավաքական: Նա Ադրբեջանից է գաղթել, մարզվել է Արարատում, հետո տեղափոխվել է Պյատիգորսկ: Հիմա նա 48 կգ քաշային կարգում Ռուսաստանում առաջինն է, Եվրոպայի չեմպիոնի տիտղոսն է կրում եւ, իհարկե, այլեւս հնարավոր չէ նրան հրավիրել: Եվրոպայի առաջնությունում նա հաղթեց Հովհաննես Դանիելյանին:

«Մարդ-սարդի» հերթական նվաճումը

Ֆրանսիացի Ալեն Ռոբերը, որն իր անհերեւակայելի սխրանքների համար «մարդ-սարդ» մականունն է կրում, հերթական նվաճման հասավ: Աբու Դաբիում նա հաջողությամբ հաղթահարեց 36 հարկանի շենքի 180 մետր բարձրությունը: Ռոբերը 70-ից ավելի բարձրահարկեր է հաղթահարել, որով աշխարհում հռչակ է ձեռք բերել: Նա հաջողությամբ հաղթահարել է Փարիզի էյֆելյան աշտարակը, Նյու Յորքի «Էմպայր Սթեյթ Բիլդինգը», Սան Ֆրանցիսկոյի «Ոսկե դարպասները» կամուրջը:

Իր գլխապտույտ վերելքների ժամանակ նա հաճախակի խնդիրներ է ունեցել ոստիկանության հետ: Այսպես, 2005 թ. Հյուստոնում առանց տեղական իշխանությունների թույլտվության հերթական բարձրահարկը հաղթահարելիս նրան ձերբակալել էր ոստիկանությունը: Մեխիկոյում էլ հաջողությամբ բարձրանալով 23 հարկանի շենքի տանիքը, ոստիկանները նրան ձեռնաշղթա էին հագցրել եւ տարել էին ոստիկանական տեղամաս: Աբու Դաբիում Ռոբերը նման խնդիրներ չունեցավ, քանի որ իր վերելքը նախապես համաձայնեցրել էր իշխանությունների հետ:

ՖՈՒՏԲՈԼ

Հաղթեց «Արարատը»

Երեւանի «Արարատի» ֆուտբոլիստները շարունակում են ստուգողական հանդիպումներում ուժերի փորձարկումը: Փետրվարի 27-ին Մասիսում արարատցիները ստուգողական հերթական խաղում ուժերը չափեցին առաջնության արծաթե մրցանակակիր «Բանանցի» հետ: Վերջինս Կիպրոսից վերադառնալուց հետո մեկշաբաթյա ուսումնամարզական հավաք էր անցկացրել Ծաղկաձորում, իսկ մարտի 4-ին մեկնելու է Անթալիա:

Ինչպես եւ սպասվում էր, խաղն անցավ համառ մրցապայքարում: Արարատցիները գերազանցեցին մրցակցին՝ հաղթելով 1-0 հաշվով: Միակ գոլն առաջին խաղակեսի ավարտին խփեց թիմի ավագ Արթուր Մինասյանը: Այսօր «Արարատի» 2-րդ կազմը «Այգ» մարզաբազայում կմրցի «Շիրակի» հետ:

«Փյունիկը» վերադարձավ Սոչիից

Հայաստանի չեմպիոն «Փյունիկն» ավարտելով ուսումնամարզական հավաքը Սոչիում՝ փետրվարի 25-ին վերադարձավ Երեւան: Ինչպես արդեն տեղեկացրել էինք, փյունիկցիները Սոչիում ստուգողական հանդիպումներում մրցել էին Ռուսաստանի «Լոբնիա» (3-1) եւ «Մաշուկ» (0-1) թիմերի հետ: Մինչեւ Երեւան վերադառնալը, «Փյունիկը» Սոչիում եւս երկու հանդիպում անցկացրեց: «Վոլգար-Գազպրոմի» հետ խաղում մեր թիմը մրցակցին զիջեց 1-2 հաշվով: «Փյունիկից» աչքի ընկավ Տիգրան Ղարաբաղցյանը: Ավարտական խաղում «Փյունիկը» ոչ-ոքի (1-1) ավարտեց հանդիպումը ԲԿՄԱ-ի փոխարինող կազմի հետ: «Փյունիկից» գոլն իր հաշվին գրանցեց Արսեն Ավետիսյանը: Երեւանում մի քանի օր մարզվելուց հետո «Փյունիկը» մարտի 4-ին կոտլետովի Անթալիա՝ հերթական ուսումնամարզական հավաքի: Թիմի մարզիչները հրաժարվել են Ռուսաստանից հրավիրած դարպասապահ Ստանիսլավ Մելաչենկոյից:

Ֆեդերերը գերազանցեց Կոնորսի ռեկորդը

Շվեյցարացի թենիսիստ Ռոջեր Ֆեդերերը յուրօրինակ ռեկորդ սահմանեց: 2004 թ. փետրվարի 2-ից մինչ օրս նա 161 շաբաթ անընդմեջ գլխավորում է թենիսիստների դասակարգման ցուցակը: Նախորդ նվաճումը պատկանում էր ամերիկացի թենիսիստ Ջիմի Կոնորսին, որը 1974 թ. հուլիսից 1977 թ. օգոստոս ընկած ժամանակահատվածում 160 շաբաթ անընդմեջ գլխավորել է ցուցակը:

«Ես նախապես մտածել էի այդ օրվա մասին եւ շատ հուզված եմ: Սա իմ սահմանած ռեկորդներից ամենանշանակալին է», նշել է Ֆեդերերը: Նա ռեկորդի սահմանման նախադրյալները ստեղծել էր դեռեւս անցած մրցաշրջանում՝ հաղթելով տարվա ավարտական մրցաշարում՝ աշխարհի ոչ պաշտոնական առաջնությունում: Այս տարի էլ Ֆեդերերը մեկ այլ յուրօրինակ ռեկորդի հեղինակ դարձավ: Վերջին 27 տարվա ընթացքում Ֆեդերերն առաջին թենիսիստն էր, որ դարձավ Ավստրալիայի բաց առաջնության հաղթող՝ անցկացրած հանդիպումներում ոչ մի խաղափուլում չզիջելով մրցակիցներին:

Ուեյնի եւ Կոլինի փոխհարաբերությունները հետաքրքրել են բուքմեյքերներին

«Մանչեսթր յունայթեդի» հարձակվող Ուեյն Ռունիի եւ նրա հարսնացու Կոլին Մակլաֆլինի փոխհարաբերությունները հետաքրքրում են ոչ միայն դեղին մամուլի լրագրողներին եւ ընթերցողներին, այլեւ բուքմեյքերական ընկերություններին: Արդեն հազարավոր անգլիացիներ խաղադրույքներ են կատարել այն բանի համար, որ Ուեյնն ու Կոլինն ավելի շուտ կամուսնանան, քան մյուս «աստղային» զույգերը: Ճիշտ է, նրանք չեն առաջատարները: Բրիտանացիների կարծիքով՝ բոլորից արագ ամուսնական հարաբերությունները պատշաճաորեն կգրանցեն ռեգբիի Ուելսի հավաքականի խաղացող Գեյվին Հենսոնը եւ Շարլոտ Չերչը, ինչպես նաեւ Անգլիայի հավաքականի ռեգբիստ Մայք Թինդալն ու նրա ընկերուհի Զառա Ֆիլիպսը: Իսկ Ուեյնն ու Կոլինն այդ ցուցակում զբաղեցնում են 3-րդ տեղը:

Ճիշտ է, Սուրբ Վալենտինի օրվանից հետո Ուեյնն ու Կոլինն ընդհուպ մոտեցան առաջատարներին: Հայտնի է դարձել, որ այդ տոնի առթիվ Ուեյնն ընկերուհուն 25 հազար ֆունտ արժողությամբ մատանի է նվիրել: Բուքմեյքերական կետերի աշխատակիցներն այդ քայլը գնահատել են որպես շուտափույթ ամուսնության նախանշան: Ճիշտ է, Ուեյնն առայժմ չի հայտնել պսակադրության ժամկետը: Իսկ ահա ֆուտբոլիստի մամուլի քարտուղարն ընդհանրապես հիասթափեցրել է խաղադրույքների սիրահարներին՝ տեղեկացնելով, որ Կոլինը մտադիր չէ ամուսնանալ Ռունիի հետ մինչեւ 2008 թ.:

Հետաքրքրական է, որ Ուեյնի եւ Կոլինի շուտափույթ ամուսնության համար խաղադրույքներ կատարածների 99 տոկոսը բնակվում են Մանչեսթրում, որտեղ հանդես է գալիս Ռունին: Գուցե Մանչեսթրի բնակիչներն «աստղային» զույգի փոխհարաբերությունների մասին ավելի լավ են տեղեկացված:

DVD սկավառակներ սխալները շտկելու համար

Մոտ ժամանակներս Անգլիայի հավաքականի ֆուտբոլիստներից յուրաքանչյուրը DVD սկավառակ կստանա: Դրա վրա տեսագրված կլինի Իսպանիայի հավաքականի հետ վերջերս կայացած ընկերական մրցախաղը, որում անգլիացիները պարտություն էին կրել: Բացի այդ, սկավառակը կպարունակի ֆուտբոլիստների գործողությունների մասին վիճակագրական տվյալներ:

Անգլիայի հավաքականի գլխավոր մարզիչ Սթիվ Մակլարենը նշել է, որ այդ քայլը բնավ էլ ֆուտբոլիստներին պատժելու համար չի արվելու: Այն սովորական գործընթաց է եւ այստեղ պարբերաբար կիրառվելու է Անգլիայի հավաքականի յուրաքանչյուր հանդիպումից հետո: Սկավառակների պատրաստմամբ զբաղվում է հավաքականի մարզիչներից մեկը՝ Սթիվ Ռաունդը: «Մենք մշտապես ֆուտբոլիստներին համապատասխան տեղեկատվություն ենք փոխանցում, լինի դա դրական, թե նեգատիվ: Նման եղանակով սովորում ենք», նշել է Մակլարենը:

Էջը պատրաստեց ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

Ձև N 1

ՀԱՇՎԵՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵԿՇԻՌ
առ 31 դեկտեմբերի 2006 թ.

Կազմակերպության անվանումը «Լեյդի Գեյզ» ՍՊԸ
Փաստաթղթի գործունեության դրամական ծահումով խաղերի կազմակերպում
հիմնական երկու տեսակները
Ոլորտային տեղեկատվություն գրանցման համարը 26411004621
Հարկ վճարողի հաշվառման համարը 00055059
Ծածկի միավորը հազ. դրամ
Գտնվելու վայրը Երևան, Հր. Քոչարի 15/8
Փաստաթղթի գործունեության հեռախոսը Առնաձորի մարզ, գյուղ Փառակար-Հնախով 77-05-35
իրականացման վայրը

ԱԿՏԻՎ	տող	Նախորդ տարվա վերջին	Հաշվետու տարվա (ժամանակաշրջանի) վերջին
1	2	3	4
I. Ընթացիկ ակտիվներ			
Հիմնական միջոցներ	010	30395	22825
Ընդամենը ոչ ընթացիկ ակտիվներ	080	30395	22825
II. Ընթացիկ ակտիվներ			
Դեբիտորական պարտքեր վաճառքների գծով	160	1387	
Կարճաժամկետ դեբիտորական պարտքեր բյուջեի գծով	170	1010	
Այլ դեբիտորական պարտքեր	180	120	120
Դրամական միջոցներ եւ դրանց համարժեքներ	200	7855	5673
Ընդամենը ընթացիկ ակտիվներ	220	10372	5793
ՀԱՇՎԵԿՇԻՌ	230	40767	28618

ՊԱՍՍԻՎ	տող	Նախորդ տարվա	Հաշվետու տարվա (ժամանակաշրջանի) վերջին
1	2	3	4
III. Սեփական կապիտալ			
Կանոնադրական (բաժնեհավաք) կապիտալի գուտ գումար	240	10050	10050
Կուտակված շահույթ	270	30379	18250
Ընդամենը սեփական կապիտալ	300	40429	28300
V. Ընթացիկ պարտավորություններ			
Կարճաժամկետ կրեդիտորական պարտքեր բյուջեին	410	338	318
Ընդամենը ընթացիկ պարտավորություններ	490	338	318
ՀԱՇՎԵԿՇԻՌ	500	40767	28618

Ձև N 2

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ԿԻՑ ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Տուգանիքի անվանումը	տող	Նախորդ տարի (միջանկյալ ժամանակաշրջան՝ աճողական)	Հաշվետու տարի (միջանկյալ ժամանակաշրջան՝ աճողական)
1	2	3	4
Առապրանքի, արտադրանքի, աշխատանքների, ծառայությունների իրացումից հասույթ	010	99958	105704
Հանձնաժողովային շահույթ (վնաս)	030	99958	105704
Իրացման ծախսեր	040	(88)	(128)
Վարչական ծախսեր	050	(76523)	(81772)
Առապրանքի, արտադրանքի, աշխատանքների, ծառայությունների իրացումից շահույթ (վնաս)	060	23348	23804
Գործառնական այլ եկամուտներ, այդ թվում	070	1365	1360
Գործառնական այլ ծախսեր, այդ թվում	080	(3395)	(4562)
Գործառնական շահույթ (վնաս)	090	21318	20602
Այլ ոչ գործառնական շահույթ (վնաս), այդ թվում	130	(2759)	(2259)
Սովորական գործունեությունից շահույթ (վնաս)	140	18559	18343
Զուտ շահույթ (վնաս) նախնական շահութահարկի գծով ծախսի նկատմամբ	160	18559	18343
Շահութահարկի գծով ծախս (փոխհատուցում)	170	15993	16472
Զուտ շահույթ (վնաս) շահութահարկի գծով ծախսի նկատմամբ հետո	180	2566	1871

Ձև N 3

ՍԵՓԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼԻՍ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Սեփական կապիտալի տարրերի անվանումը	I. Նախորդ տարի (ժամանակաշրջան)				
		Կանոնադրական (բաժնեհավաք) կապիտալ			
Հոդվածները	տող	Կանոնադրական կապիտալ	Զուտ գուծար	Կուտակված շահույթ (վնաս)	Ընդամենը
1	2	3	6	10	14
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2004 թ.	010	10050	10050	27813	37863
Վերահաշվարկված մնացորդը	030	10050	10050	27813	37863
Հաշվետու տարվա (ժամանակաշրջանի) զուտ շահույթ (վնաս)	060			2566	2566
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2005 թ.	100	10050	10050	30379	40429
	II. Հաշվետու տարի (ժամանակաշրջան)				
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2005 թ.	010	10050	10050	30379	40429
Վերահաշվարկված մնացորդը	030	10050	10050	30379	40429
Հաշվետու տարվա (ժամանակաշրջանի) զուտ շահույթ (վնաս)	060			1871	1871
Շահաբաժիններ	070			(14000)	(14000)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2006 թ.	100	10050	10050	18250	18250

Ձև N 4

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՍՏԱՑՈՒՄՆԵՐԻ ՀՈՍՔԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Տուգանիքի անվանումը	տող	Նախորդ ժամանակաշրջան			
		Գումար	այդ թվում		
			դրամարկղ դրամ	բանկային հաշիվներ դրամ	
1	2	3	4	6	
Դրամական միջոցների ստացողը	010	1300	1015	285	
Գործառնական գործունեությունից դրամական միջոցների մուտք					
Առապրանքի, արտադրանքի, ծառայությունների իրացումից	020	99958	99958		
Գործառնական այլ գործունեությունից, այդ թվում	030	1518		1518	
Ընդամենը գործառնական գործունեությունից մուտք	040	101476	99958	1518	
Գործառնական գործունեությունից դրամական միջոցների ելք					
Նյութերի, արտադրանքի ձեռք բերման գծով	050	2542	2430	112	
Աշխատանքների կատարման, ծառայությունների մատուցման գծով	060	10748	3177	7571	
Վճարումներ աշխատակիցներին եւ նրանց անունից	070	6013	6013		
Վճարումներ բյուջե	080	69847	4339	65508	
Վճարումներ սոցիալական ապահովագրության հիմնադրամ	090	1829		1829	
Գործառնական այլ գործունեությունից ելք, այդ թվում՝	100	3780	2735	1045	
Ընդամենը գործառնական գործունեությունից ելք	110	94759	18694	76065	
Գործառնական գործունեությունից դրամական միջոցների զուտ հոսքեր	120	6717	81624	(74547)	
Ներդրումային գործունեությունից դրամական միջոցների ելք					
Ոչ ընթացիկ նյութական եւ ոչ նյութական ակտիվների ձեռք բերման գծով	180	162	162		
Ընդամենը ներդրումային գործունեությունից ելք	210	162	162		
Ներդրումային գործունեությունից դրամական միջոցների զուտ հոսքեր	220	(162)	(162)		
Ֆինանսական գործունեությունից դրամական միջոցների մուտք					
Սեփական վարկերից եւ փոխառություններից	240	17000	17000		
Ընդամենը ֆինանսական գործունեությունից մուտք	260	17000	17000		
Ֆինանսական գործունեությունից դրամական միջոցների ելք					
Սեփական վարկերի եւ փոխառությունների մարումից	270	17000	17000		
Ընդամենը ֆինանսական գործունեությունից ելք	300	17000	17000		
Ֆինանսական գործունեությունից դրամական միջոցների զուտ հոսքեր	310	6555	81102	(74547)	
Ներքին շարժեր**	340		(74828)	(74828)	
Դրամական միջոցների մնացորդը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջին	350	7855	7289	566	
		Հաշվետու ժամանակաշրջան			
Դրամական միջոցների ստացողը	010	7855	7289	566	
Գործառնական գործունեությունից դրամական միջոցների մուտք					
Առապրանքի, արտադրանքի, աշխատանքների, ծառայությունների իրացումից	020	105704	105704		
Գործառնական այլ գործունեությունից, այդ թվում	030	1632		1632	
Ընդամենը գործառնական գործունեությունից մուտք	040	107336	105704	1632	
Գործառնական գործունեությունից դրամական միջոցների ելք					
Նյութերի, արտադրանքի ձեռք բերման գծով	050	2099	1541	558	
Աշխատանքների կատարման, ծառայությունների մատուցման գծով	060	8652	2713	5939	
Վճարումներ աշխատակիցներին եւ նրանց անունից	070	11306	11306		
Վճարումներ բյուջե	080	67061	44	67017	
Վճարումներ սոցիալական ապահովագրության հիմնադրամ	090	3407		3407	
Գործառնական այլ գործունեությունից ելք, այդ թվում՝	100	2993	2884	109	
Ընդամենը գործառնական գործունեությունից ելք	110	95518	18488	77030	
Գործառնական գործունեությունից դրամական միջոցների զուտ հոսքեր	120	11818	87216	(75398)	
Ֆինանսական գործունեությունից դրամական միջոցների մուտք					
Սեփական վարկերից եւ փոխառություններից	240	15000	15000		
Ընդամենը ֆինանսական գործունեությունից մուտք	260	15000	15000		
Ֆինանսական գործունեությունից դրամական միջոցների ելք					
Սեփական վարկերի եւ փոխառությունների մարումից	270	15000	15000		
Ընդամենը ֆինանսական գործունեությունից ելք	280	14000	14000		
Ընդամենը ֆինանսական գործունեությունից ելք	300	29000	29000		
Ֆինանսական գործունեությունից դրամական միջոցների զուտ հոսքեր	310	(2182)	73216	(75398)	
Ընդամենը դրամական միջոցների զուտ հոսքեր	320			76646	
Ներքին շարժեր**	340		(75519)	75519	
Դրամական միջոցների մնացորդը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջին	350	5673	4986	687	

** Սույն տողերում առացոլված գումարները չեն հանդիսանում դրամական միջոցների հոսքեր:

Ձև N 5

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ԿԻՑ ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

5.3.2 Հաշվեպահական հաշվեկշռին կից ծանոթություններ

Հիմնական միջոցներ Աղյուսակ 2

Դասի անվանումը	տող	Նախորդ տարվա վերջի մնացորդը	Ավելացում ընդամենը	Նվազեցում ընդամենը	Հաշվետու տարվա (ժամանակաշրջանի) վերջի մնացորդը
1	2	4	5	7	9
Շահագործման մեջ գտնվող ծավալող հիմնական միջոցներ					
Այլ հիմնական միջոցներ	090	30395	-	7570	22825
-հաշվեկշռային արժեք					
-արժեք	091	54117	-	-	54117
-կուտակված մաշվածություն	092	23722	7570	-	31292
Ընդամենը շահագործման մեջ գտնվող ծավալող հիմնական միջոցներ	100	30395	-	7570	22825
-հաշվեկշռային արժեք					
-արժեք	101	54117	-	-	54117
-կուտակված մաշվածություն	102	23722	7570	-	31292
Ընդամենը հիմնական միջոցներ	160	-	30395	7570	22825
-հաշվեկշռային արժեք					
-արժեք	161	-	54117	-	54117
-կուտակված մաշվածություն	162	-	23722	7570	31292

Կարճաժամկետ կրեդիտորական պարտքեր բյուջեին Աղյուսակ 14

Հարկատեսակի անվանումը	տող	Հաշվետու տարվա (ժամանակաշրջանի) վերջի մնացորդը
1	2	4
Շահութահարկ	010	258
Աշխատված աշխատանքի հարկ	030	60
Ընդամենը	140	318

Հաշվեկշռի հոդվածների մարման (փոխհատուցման) ժամկետների դասակարգումը Աղյուսակ 16

	տող	Կարճաժամկետ գումարներ	Երկարաժամկետ գումարներ
ԱԿՏԻՎ			
1	2	3	4
I. Ընթացիկ ակտիվներ			
Հիմնական միջոցներ	010		22825
Ընդամենը ոչ ընթացիկ ակտիվներ	050		22825
II. Ընթացիկ ակտիվներ			
Այլ ընթացիկ ակտիվներ, այդ թվում՝	110	5793	
Ընդամենը ընթացիկ ակտիվներ	120	5793	
Ընդամենը ակտիվներ	130	5793	22825
ՊԱՍՍԻՎ			
III. Սեփական կապիտալ			
Կանոնադրական (բաժնեհավաք) կապիտալի զուտ գումար	140		10050
Սեփական կապիտալի այլ տարր, այդ թվում՝	150	18250	
Ընդամենը սեփական կապիտալ	160	18250	10050
IV. Ընթացիկ պարտավորություններ			
Ընթացիկ պարտավորություններ, այդ թվում	200	318	
Ընդամենը ընթացիկ պարտավորություններ	210	318	
Ընդամենը պասիվներ	220	18568	10050

5.3.4 Ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվեվությանը կից ծանոթագրություններ

Ֆինանսական արդյունքների հաշվեվություն ծախսերի ըստ բնույթի դասակարգումը Աղյուսակ 18

Տուգանիքի անվանումը	տող	Նախորդ տարի (միջանկյալ ժամանակաշրջան՝ աճողական)	Հաշվետու տարի (միջանկյալ ժամանակաշրջան՝ աճողական)
1	2	3	4
Առապրանքի, արտադրանքի, աշխատանքների, ծառայությունների իրացումից հասույթ	010	99958	105704
Գործառնական այլ եկամուտներ	020	1365	1360
Սնանկացքի գծով ծախսեր	060	(8268)	(15276)
Աշխատանքի եւ անձնակազմի գծով	070	(7989)	(7570)
Գործառնական այլ ծախսեր եւ ծախսեր	080	63448	63616
Գործառնական շահույթ (վնաս)	090	21318	20602
Ոչ գործառնական գործունեությունից շահույթ (վնաս)	100	(2759)	(2259)
Սովորական գործունեությունից շահույթ	110	18559	18343
Զուտ շահույթ (վնաս) նախնական շահութահարկի գծով ծախսի նկատմամբ	130	18559	18343
Շահութահարկի գծով ծախս	140	15993	16472
Զուտ շահույթ (վնաս) շահութահարկի գծով ծախսի նկատմամբ հետո	150	2566	1871

Գործառնական այլ գործունեությունից եկամուտ եւ ծախս Աղյուսակ 19

Տուգանիքի անվանումը	տող	Նախորդ տարի			Հաշվետու տարի (ժամանակաշրջան)		
		Եկամուտ	Ծախս	Արդյունք	Եկամուտ	Ծախս	Արդյունք
1	2	3	4	5	6	7	8
Վաճառքների գծով դեբիտորական պարտքերի անհավատարժելիությունից (արժեզրկումից)	030	-	-	-	-	1352	(1352)
Գործառնական վարձակալության տրված հիմնական միջոցներից	050	1365	3025	(1660)	1360	3059	(1699)
Տույժերից, տուգանքներից	060	-	370	(370)	-	151	(151)
Ընդամենը	140	1365	3365	(2030)	1360	4562	(3202)

Այլ ոչ գործառնական գործունեությունից եկամուտ եւ ծախս Աղյուսակ 20

Տուգանիքի անվանումը	տող	Նախորդ տարի			Հաշվետու տարի (ժամանակաշրջան)	
		Եկամուտ	Ծախս	Արդյունք	Ծախս	Արդյունք
1	2	3	4	5	7	8
Ոչ ընթացիկ ակտիվների վաճառքներից (օտարումներից)	010	10000	10330	(330)		
Անհատույց տրված ակտիվների գծով	100		2429	(2429)	2259	(2259)
Ընդամենը	120	10000	12759	(2759)	2259	(2259)

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳՆԱՆՇՄԱՆ ՀԱՐՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (պատվիրատու) «ՊԳԳ-ԳՀՇՁԲ-07/9» ծածկագրով կազմակերպում է գնանշման հարցում՝ **ՀՀ ոստիկանության կարիքների համար աղբահանության ծառայությունների ձեռքբերման նպատակով:**

Հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 700 ՀՀ դրամ փոխանցել «Արդշինինվեստբանկ», Հ/Հ 247230066158 «Բեջ-գալ» ՍՊԸ-ը հաշվեհամարին եւ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել պատվիրատուին հետեւյալ հասցեով՝ ք. Երեւան, Կոմիտասի պ., 54/բ, հեռ.՝ 28-93-25, Ի.Քոչարյանին:

Հրավերն անձին տրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը պետք է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման պահը՝ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող օրվանից հաշված 10-րդ աշխատանքային օրվա ժամը 16.30-ը:

Դադարեցվել է

Համաձայն ՀՀ ԿԲ խորհրդի 23.02.2007թ-ի թիվ 1/222 Ա որոշման՝ «ԿԱՍԿԱԴ ԻՆՇՈՒՐԱՆՍ» ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՓԲԸ-ի ոչ կյանքի ապահովագրության իրականացման ԱՊՈ թիվ 0046 եւ կյանքի ապահովագրության իրականացման ԱՊԿ թիվ 0003 լիցենզիաների գործողության կասեցումը դադարեցվել է:

ԿԲ մամուլի ծառայություն

www.azg.am
www.azgdaily.com

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սեն. բնակարան Կիեւյան փողոցում: 63 քմ, 2-րդ հարկ, քարե շենք: 27-01-02, 093062061

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

900 քմ հողատարածք Արաբկիր համայնքում *Հեռ. (091) 519-006*

Գտնվել է

Փետրվարի 27-ին Հանրապետության հրապարակում գտնվել է ***Արփինե Սահակի Սարգսյանի*** սոցիալական քարտը, որը գտնվում է **«Ազգ»** օրաթերթի խմբագրությունում:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

2007 թ. փետրվարի 24-ին հրապարակվել է ՀՀ ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարարության գնումների պատասխանատու տեղեկագրի N 4 (101) համարը, որում հրապարակվել են՝

- թվով 174 հատ բաց մրցույթի մասին հայտարարություններ
- ոչդրում
- թվով 1 հատ հայտարարություն

ՀՀ ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարարություն

ՕՐԱԹԵՐ ՀԱՄԱՐ ՀԵՌԱԽՈՍԵԼ՝ 58-29-60

Լրատվական գործունեություն իրականացնող՝ «Ազգ օրաթերթ» ՍՊԸ, Երեւան, Հանրապետության 47: Պետական գրանցման վկայականի համարը՝ 02 Ա N 047261, տրված՝ 17.02.00 թ.:
Թողարկման պատասխանատու, գլխ. խմբ. Յակոբ Աւետիսեան: Տպաքանակ՝ 3000, ստորագրված է տպագրության՝ 27.02.2007, գինը՝ 100 դրամ, տպագրում է «Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարանում՝ Արշակունյաց 2: